

เสวนา 03
“ธรรมชาติและจิต”

HATCH - U
PROJECT

HATCH - U

PROJECT

เสวนา 03

“ธรรมชาติและจิต”

แก้ว

นิว

จูน

ดรีม

ปาน

แอน

แป้ง

บอล

บับเบิล

กิจกรรม Hatch-U

เสวนา 03 “ธรรมชาติและจิต”

วันเสาร์ที่ 12 กันยายน 2552

สถานที่ มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

วิทยากร

นายแพทย์ประสาน ต่างใจ

ผู้เข้าร่วมเสวนา

1. แอน - น.ส.สุภัชญา เตชะชูเชิด

2. บับเบิล - น.ส.ประภาพัชร์ ชุณหวารากรณ์

3. ดรีม - นายปฐวี อินทรอภัยพงษ์

4. นิว - น.ส.วรรณวลัย ขอบอิสระ

5. บอล - นายปิติบดี ระวียันต์

6. แก้ว - น.ส.ธันนดา เทพสิงห์

7. ป่าน - น.ส.นันทพร สุทธิพงษ์ไกววัล

8. แป้ง - น.ส.สิรินภรณ์ แสนสมบัติ

9. จูน - น.ส.ชรินทร์น์ ขุนขำ

ตัวก๊ากันนิดหน่อย

ลูกอ้อย ตอนที่ติดต่ออาจารย์ได้รับความรู้สึกที่ว่าอาจารย์คงจะไม่มี perception แบบคนอื่นๆ คืออาจารย์เป็นผู้ที่ขอบคุณเราที่ให้ได้คุณนะ และก็บอกว่าพูดได้ทุกเรื่องนะ ไม่ว่าจะแพทย์ เกษตรหรืออะไรต่างๆ นานา เอ...ฟังดูเหมือนทำทนายว่าพูดได้ทุกเรื่อง นั้นลองถามเรื่องการโรงแรมสิ (หัวเราะกัน)

เท่าที่ลูกเคยคุย อาจารย์ใช้เวลาสื่อสารหรือเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต มีเพื่อนที่เป็นปราชญ์ในต่างประเทศ มีเพื่อนเป็นนักวิทยาศาสตร์หลายคน และหลายคนก็มีชื่ออยู่ในทำเนียบของนักเขียนหรือนักเสนอความคิดใหม่ๆ สูโลก เวลาที่ใช้ศึกษาก็คงเป็นช่วงกลางคืน แล้วก็ยังเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ต่อเนื่องมาเรื่อยๆ

อาจารย์บอกว่า จะดีมากเลยถ้าอาจารย์ได้เห็นคำถามจากพวกเรา ไม่ใช่แค่อาจารย์มาเล่าอะไรบางอย่าง เดิมที่ตั้งใจทยอยไว้เป็นเรื่องของนิเวศ แต่เรื่องนั้นเป็นข้ออ้างในการติดต่อ ความจริงเรคิดว่า 80 ปีกับการมีชีวิตอยู่ แล้วศึกษาสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดจนถึงปัจจุบัน น่าจะมีอะไรเล่าให้เราฟัง สิ่งที่อาจารย์เห็นว่าสำคัญกับยุคสมัย ก็เลยคุยกับอาจารย์ว่าเอาเรื่องนั้นเป็นโจทย์ตั้งแล้วกัน แต่ถ้าอาจารย์เห็นว่ามื่ออะไรที่คนรุ่นใหม่จะได้รับรู้ก็ตามอัธยาศัย ซึ่งอาจารย์บอกว่าถ้าจะให้ผมพูดแค่ชั่วโมงเดียวนี่ยากมากเลย เลยถามว่าเวลาที่เหมาะอยู่ที่เวลาสักประมาณเท่าไร แกบอกว่าถ้าเป็นไปได้ซัก 4 ชั่วโมงน่าจะดี (หัวเราะ) 4 ชั่วโมงนี่คนฟังจะหลับหรือเปล่า แต่ก็ต้องคิดกับตัวสาระด้วยนะ ซึ่งโทนของอาจารย์เป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ ซึ่งถ้าเราจำกัดคำว่าวิทยาศาสตร์เป็นแคฟิสิกส์ เคมี คงไม่ใช่อย่างนั้น แต่ทุกๆ อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ในความหมายของแก อย่างจิตหรือนิพพาน ก็เป็นวิทยาศาสตร์อะไรทำนองนี้

มีคนพูดถึง String Theory บางคนคงเคยได้ยินคำนี้ ลูกก็ไม่รู้จักมันหรอก ไปเปิดหนังสือ History of Time ของสตีเฟ่น ฮอว์กิง แล้วก็ดูในจักรวาลในเปลือกนัท (The Universe in a Nutshell) (Stephen Hawking) จะเห็นคำหรือทฤษฎีอะไรต่างๆ เยอะมากเลย แต่ก็ไม่รู้จักมัน แต่คำเหล่านี้ก็มาเหมือนกับเป็นโจทย์ว่า มันพยายามพาเราเข้าไป

รู้จักโลกหรือจักรวาล เคยเป็นค่าที่เราารู้สึกว่าไปทางความเชื่อหรือไสยศาสตร์ เรื่องจิตจักรวาล ซึ่งถ้ารวมความในทุกมิติ แล้วเอาความเป็นวิทยาศาสตร์คือ ความเป็นเหตุเป็นผลเข้ามาอธิบายคงต้องใช้ความรู้เยอะ ก็ผู้ฟังอาจต้องมี พื้นฐานบางอย่างที่จะรับฟังด้วย เลยกลายเป็นเรื่องที่มีความลึกลับในเรื่องของการให้ข้อมูลหรือการรับสารอยู่ แต่พวกเราก็น่าที่จะได้ลองเข้าไปรู้จักกับอะไรพวกนี้บ้าง

ในฐานะของคนที่ร่วมสมัยกับยุคที่กำลังค้นหาเรื่องของธรรมชาติ ทั้งในมิติที่เป็นรูปธรรมและมิติที่เป็นนามธรรม ซึ่งปัจจุบันมีดินามธรรมกำลัง (quantum) ถูกค้นหามากมายเลย เคยถามอาจารย์ว่า “ควอนตัมคืออะไร เออ...คือนักดนตรีหรือเปล่า” มีคณะดนตรีเอามาตั้งเป็นชื่อวงด้วย แล้วมันรู้จักไอ้ตัวนี้ด้วยหรือ หรือกลายเป็นชื่อที่เป็นแฟชั่นไปแล้วในตอนนี้อาจารย์ก็พยายามอธิบายสั้นๆ ว่าถ้าวิทยาศาสตร์ปรกติจะอธิบายสิ่งที่ใหญ่กว่าอะตอม ถ้าวิทยาศาสตร์พูดถึงสิ่งที่เล็กกว่าอะตอม ก็คือควอนตัม เราก็งงอยู่ดีว่าวิทยาศาสตร์ที่พูดถึงสิ่งที่เล็กกว่าอะตอมคืออะไร แล้วเราก็ค่อยๆ แคะไป

เรื่องของนามธรรมหรือจิตก็ถูกอธิบายด้วยสิ่งนี้เหมือนกัน เราก็นึกถึงภูเขาน้ำแข็ง ที่ข้างบนเป็นลูกที่เราจับต้องได้ 1 ส่วน แต่อีก 3 ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ คือนามธรรม เรื่องของจิต ซึ่งเรารู้ในส่วนนี้กลับกัน เรารู้เรื่องนี้ 1 ใน 4 ของมัน เราเห็นภูเขาน้ำแข็งที่เป็นรูปธรรม แต่ส่วนที่เป็นนามธรรมอีก 3 ส่วน เราไม่รู้จัก เลยเป็นยุคที่พยายามจะรู้จักส่วนที่อยู่ใต้น้ำกันมากขึ้น หนึ่งก็ยังมีเอามาทำเพื่อเอ็นเตอร์เทนเลย เรื่องเทวากับซาตาน พูดถึงเซิร์นที่กำลัง (Angels & Demons) ค้นหาคืนฮิกส์ เป็นอนุภาคที่...

(CERN ชื่อเต็มจาก ภาษาฝรั่งเศส Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire หรือ European Organization for Nuclear Research.)

มีคนเสริม เขากำลังหาอนุภาคที่อยู่ใกล้กับจุดกำเนิดของจักรวาลมากที่สุด

ลุงอ้อย เออ อะไรพวกนี้

คนเสริม เป็นอนุภาคที่ทำให้เรามีมวลขึ้นมาได้ คือ ฮิกส์ ซึ่งเขาคาดว่าเป็นอนุภาคที่ขาดหายไปในการที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งถ้าเกิดเจอก็แปลว่าทฤษฎีที่ใช้อยู่ก็น่าจะจริง

ลุงอ้อย ชุดความรู้พวกนี้ก็เกี่ยวกับชีวิต จักรวาลที่เราอยู่แต่ทำไมไม่ค่อยได้รู้จัก ซึ่งการจะรู้จักก็ต้องมีพื้นฐานความรู้บางอย่างเพื่อไปรู้จักให้ไหม ตรงนี้ก็เป็นอย่างที่อยากจะขยายความ เพื่อท้ายที่สุด เราอาจจะมียุติตัดสินการดำเนินชีวิตของ

เราได้ละเอียดอ่อนขึ้น หรือจากความรู้ทางด้านนี้ อาจทำให้เราเข้าสู่มิติของสุนทรียศาสตร์ก็ได้ เพราะว่าความเป็นเหตุและผลของมัน ไม่ใช่อีกสเพื่ออีกส

มีคนเดียวให้คำอธิบายว่า “มนุษย์มีวิวัฒนาการตั้งแต่เป็นเซลล์เล็กๆ จนถึงเป็นมนุษย์ ถูกจำลองไว้ใน 9 เดือนของการอยู่ในครรภ์ แล้วก็เกิดออกมา” ไซโหม คำพูดเหล่านี้เป็นของคนที่มีรายละเอียดในความรู้ที่เยอะ ขึ้นๆ ไซโหม ที่พยายามจะอธิบายทุกอย่างให้เข้าใจง่ายๆ แต่ก็มาถึงรอยต่อที่ความรู้บางอย่างต้องใช้ญาณรู้ ใช้ intuition ใช้จิตเห็น เรื่องแบบนี้มันละเอียดถึงขนาดที่ว่า หายสุดเรามีคุณภาพของภาษาไม่พอที่จะอธิบายธรรมชาติจริงๆ

(ความสามารถเข้าถึงหรือเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องใช้เหตุผล)

เราก็ถือเป็นโอกาสได้ลองแลกเปลี่ยนกับคนที่รู้ในส่วนที่เป็นอดีตที่เราไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องเลย อย่างพวกเราก็คงอายุไม่เกิน 25 กันไซโหม แล้วส่วนที่เกินจากตรงนั้นไปในเส้นของอดีตก็มีความรู้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตลอด ตรงนี้คนที่อายุมากพอที่จะเล่าให้เราฟัง เอรอยต่อในช่วงนั้นมาต่อกับช่วงปัจจุบัน แล้วก็เชื่อมให้เกิดจินตนาการไปอนาคตได้ เราก็พยายามที่จะถามถึงอนาคตกันมากกว่าอดีต เพราะคนในอดีตกับเราคงถามถึงอนาคตต่างกัน

สมัยก่อนเชื่อว่าโลกแบนก็คงถามถึงอนาคตอีกแบบหนึ่ง แต่สมัยนี้อาจจะถามคำถามแบบเดียวกันก็ได้นะ ว่าจริงๆ โลกมันแบนหรือเปล่า (หัวเราะ) เพราะมันมีความคิดในเรื่องของ illusion คือ การที่เราเห็นว่ามันมีเพราะเราคิดว่ามันมี ไซโหม ไม่รู้วิทยาศาสตร์จะอธิบายบริบทของจักรวาลกันยังไงต่อไป

เพราะฉะนั้น ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ และคนรุ่นเก่าที่ยังติดต่อกับความรู้ใหม่ๆ ก็อาจจะกระจาย ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งอาจารย์หมอประสานก็มีบุคลิกหรือลักษณะที่เชื่อว่าเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งน่าสนใจสำหรับเราเหมือนกัน

ในส่วนของลุงที่เล่าให้ฟังว่า เรามีภพยังไงแล้วคาดหวังยังไงกับบรรยากาศของกิจกรรมนี้ ส่วนของโครงการ Hatch-U ของมูลนิธิฯ ทำเพื่อที่จะต่อกับคนรุ่นใหม่ที่กำลังศึกษาในระดับขั้นที่เป็นรอยต่อก่อนที่จะออกไปสู่สังคมจริงๆ แต่บางคนก็ไม่ยอมออกนะ บางคนก็เรียนไปเลย ประโยชน์

โท ปริญญาเอก เอกของเอก ไม่ยอมออก บางคนก็อยากออกเร็วๆ สมัยที่ลุงเรียนที่ศิลปากร คณะจิตรกรรมฯ เรียน 5 ปี ตอนที่เรียนใกล้จะจบก็จินตนาการถึงการจบ แล้วคิดว่าจบแล้วจะไม่มีทางกลับมาตรงนี้อีกแน่ๆ สถานการณ์ตรงนั้น มีตัวกระทำที่ทำให้เราไม่อยากอยู่อย่างนี้อีกแล้ว แต่ไม่ใช่ไม่ต้องจบก็ได้นะ (หัวเราะ) คือยังไงก็ต้องจบ แล้วก็ทำการจบของเราให้มันดูว่ามีศักดิ์ศรีขึ้นมาหน่อยด้วยซ้ำไป คือ มีระดับของวุฒิบัตรที่เป็นเกียรตินิยมนี้เราก็ได้นะ แต่ทำไมถึงเกิดความรู้สึกไม่อยากกลับไปตรงนั้นอีกกับเราได้ ตอนนั้นเป็นช่วงวัยที่ใกล้เคียงกับพวกเราหลายๆ

แต่เดี๋ยวนี้อ่า ทำไมบางคนไม่อยากออกจากขอบเขตของการศึกษาเลย จบแล้วยังไม่พร้อมไปสู่โลกที่ทำงานดูแลตัวเอง ก็ยังศึกษากันอีกศึกษากันไป บางคนบอกว่าเพื่อวุฒิหรืออะไรก็ตามแต่ แม้กระทั่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเกษียณก็ยังบอกว่า อีกหน่อยอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องจบปริญญาเอกถึงจะควอลิฟายด์เข้าไปได้ (หัวเราะ) ก็โอเค เป็นบริบททางสังคมที่ต้องไปเกี่ยวข้อง ไม่รู้ทางตรงหรือทางอ้อมมาเกี่ยวกับเราหรือเราไปเกี่ยวกับมันอยู่ตลอดเวลา

เอาเป็นว่า เดี่ยวพออาจารย์มา ส่วนแรกก็อยากให้อาจารย์พูดอะไรที่อยากจะพูด ด้วยความหวังของตัวลุงก็อยากจะเห็นสิ่งที่พวกเราเคยคิดหรือคิดอยู่เอามาถามคนๆ หนึ่ง ผ่านการตอบแล้วก็กระจายกลับมาสู่พวกเราได้ เหมือนนี่กว่าเป็นประธานสภาแล้วกัน จะว่าใครก็ผ่านประธานสภาแล้วกัน

กิจกรรมก็เป็นไปภายใต้โครงการ Hatch-U ก็ยินดีที่มีความเชื่อมโยงกับ Hatch-U แอนเขาเป็นเอเยนต์ที่ผ่านการเทรนกับซูพริมาสเตอร์ เขาก็ทำหน้าที่เป็นเอเยนต์ แอนแนะนำกันหน่อยไหม

(แนะนำเพื่อนๆ ที่มาร่วมงานด้วย และกลุ่ม Hatch-U ก็แนะนำตัวด้วย และอาจารย์ก็เข้ามา)

อายุ / ความจำ / คำถาม

อ.ประสาน ไหนเรียนที่ไหน แนะนำอีกที

(แนะนำตัวกันอีกที)

ก็คงจำชื่อกันไม่ได้หรอก แต่เวลาคุยกัน พยายามทุกคน พยายามทำให้สบาย พยายามให้เป็นสุนทรียสนทนา ผมชื่อประสาน ต่างใจ อายุ 81 ปีนี้ ย่างเข้า 82 แล้ว

ลุงอ้อย อาจารย์เกิดเดือนกันยาหรือครับ

อ.ประสาน กันยา ...จะให้พูดเรื่องอะไร จะให้มีการแลกเปลี่ยนอย่างไร หรือจะอะไร ขออย่างเดียวขอให้การพูดเป็นเรื่องเป็นราว ทุกคนจะได้เอาจิตของทุกคนมาร่วมในท้องนี้ การทำจิตให้ว่างจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาล บางที่เราอาจจะไม่ต้องคุยอะไรมาก แต่เราจะรู้ทันทีว่าเขาจะคุยอะไร มันเป็นจิต จิตมันเป็นหนึ่งเดียวกัน ชนิดที่เรียกว่าสามารถไปฟังความคิดของคนนั้น เหมือนของเรา ความคิดของคนนี้ก็เหมือนของเรา ก็จะค่อยๆ รู้ไปทีละนิดๆ (David Bohm Dialogue)
เดวิด โบห์ม ไดอะล็อกเป็นอย่างนั้น ไม่ได้เถียงกัน ใครจะคิดเรื่องอะไรตามใจ จะเล่าเรื่องอะไรก็ได้ จะเป็นคนละเรื่องก็ได้ แต่ถ้าเป็นคำถามถามอาจารย์ อาจารย์ก็จะตอบทุกคำถาม คือความรู้ของอาจารย์มันเยอะเยอะชนิดที่ไม่มีสิ้นสุดนะ มันเยอะจริงๆ ไม่รู้จะพูดยังไง อะไรๆ ก็รู้หมด ก็เลยว่ามันลำบากเหมือนกันนะ รู้มากขนาดนั้น ชักจะไม่ใช่คนแล้ว (หัวเราะ) ใครจะเริ่มเรื่องอะไร มา!

ลุงอ้อย ใครอยากจะถามเรื่องอะไร หรืออยากจะให้อาจารย์พูดเรื่องอะไร เสนอมาเลย

พี่หนู คาค้างอะไร อยากฟังอะไร วันนี้กลับไปอยากจะได้อะไร

ลุงอ้อย เนื่องจากอาจารย์ก็แนะนำตัวแล้วว่ารู้ทุกเรื่องจนจะพูดอะไรก็ได้ เราลองตั้งเป็นคำถามที่เราอยากจะถามอะไรขึ้นมาก็ได้ แล้วให้อาจารย์เลือกคำถามไหนนะ เทพอยากถามอาจารย์เรื่องอะไร หรืออยากให้อาจารย์พูดเรื่องอะไร

เทพ คือมีคนบอกผมว่าสิ่งที่เราเห็นอยู่ เขาใช้คำว่า surreality เหมือนเป็นค่าเฉลี่ยของภาพลวงตา หมายถึงว่า Surreality is the average of the illusions. ในความเห็นของอาจารย์คิดว่ายังไงครับ

อ.ประสาน คำถามหนึ่งแล้วนะ

ลุงอ้อย บันทึกคำถามกันไว้ด้วยนะ (หัวเราะ)

อ.ประสาน อะไรก็ได้ทั้งหมดนะ

ลุงอ้อย ใครอยากจะถามอะไร ใครจดคำถามก่อนว่าใครอยากจะถามเรื่องอะไร ไล่ไปทางนั้นเลย ทวนเข็มนาฬิกา หรืออยากจะถามอะไร ถ้ายังนึกไม่ออกก็ข้ามไปก่อนได้นะ

แอน ความสุขที่แท้จริงของเราคืออะไร

อ.ประสาน ความสุขที่แท้จริงของเราคืออะไร... สนุกมาก วันนี้สนุกมาก

จูน การที่เราตกอยู่ในห้วงภวังค์ กับคำว่าอาการที่เราอยู่ในอาการฟุ้งซ่าน เหมือนหรือต่างกันยังไงคะ

อ.ประสาน ตีๆ แต่อย่าลืมนะ (คำถาม) อันนั้นมันเป็นเรื่องของคนบ้า (หัวเราะ) ภวังค์ก็อยู่ในสมาธิ ถ้าจะถามจะตอบให้

ปาน คิดเหมือนพีจูน ทำงให้หายฟุ้งซ่าน (หัวเราะ) ทำงให้จิตมันว่างได้ให้สงบบ้าง

อ.ประสาน รู้สึกจะมีคำถามคล้ายกันนะ ใครอยากถามอะไรอีก จดไว้ตอบก่อนก็ได้้นะ พวกเราก็จะต้องคอยถามสอดแทรก คือจะมีช่วงที่อาจารย์อาจจะไปของอาจารย์ สมองเร็วกว่าปากเยอะ อย่าลืมนะว่าอาจารย์ 80 กว่าปีเนี่ยมันมีความหมายนะ คน 70 คน 60 จะไม่รู้เลย จะไม่รู้ว่ามีพอเลย 8 ขึ้นมาขอโทษนะ เคยเป็นทั้ง 70-60-50 มาใช้ใหม่ จากเด็กจน 40 กว่าๆ ไม่มีความเปลี่ยนแปลงเลยแต่ประสบการณ์ก็มากขึ้น พอมาอายุ 70 เราเปลี่ยนแปลงแล้ว เราเปลี่ยนแปลงทางกาย พอ 80 ขึ้นมา ก็มักจะมีความหลงลืม

หน้าที่ของจักรวาล

อ.ประสาน ชาญชัยตอนนี้อายุเท่าไร

ลุงอ้อย 57

อ.ประสาน ยังหนุ่มนะ (ทุกคนหัวเราะกันเสียงดัง) ครั้งแรกที่มีคนบอกหนุ่มเฮอร์อ จริงๆ ผมย่าง 82 พอเลข 8 ขึ้น มันเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน เปลี่ยนแปลงไปทางลบทุกวัน ก็ต้องพยายามออกกำลัง เดินเหินมากขึ้นต้องมีคนคอยจับที่บ้านจะมีคนใช้คอยจับ มีคนใช้ 2 คน ก็จะคอยพุง คนแก่ห้ามล้มเด็ดขาดเลย 75 ไปแล้วห้ามล้มเด็ดขาด ถ้าล้มคือตาย เราเคยทำอะไรว่องไวด้วยตนเองตลอดชีวิต (ถอนหายใจ) มันเปลี่ยนไปทุกวันๆ เวลาค่อยๆ น้อยลงๆ แต่อาจารย์ดีอย่าง คือไม่กลัวตาย ความตายความเกิดเป็นเรื่องเดียวกัน แล้วก็เชื่อในพุทธศาสนา เชื่อในท่านดาไลลามะ พุทธถือว่าการตายกับเกิดเป็นเรื่องเดียวกัน ตายแล้วก็เกิด เกิดแล้วก็ตาย มันเป็นอย่างนั้นแหละ ธรรมชาติเป็นอย่างนั้น เราเลยไม่กลัว เพราะเรารู้ว่าเราจะไปไหน เราปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาตลอดชีวิต ก็จะไปสู่ทางที่ดีขึ้น แต่ดีขึ้นขนาดไหนเราไม่รู้ รู้ว่าดีขึ้นคือถ้าเราคิดซะอย่างว่าไม่มีอะไรในโลก

ทุกคนทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาล

มันมีเป้าหมายชัดเจน เป็นเป้าหมาย

อย่างเดียว คือ วิวัฒนาการ

จักรวาลมีหน้าที่อย่างเดียว คือ

วิวัฒนาการ

วิวัฒนาการมี 2 อย่าง คือ กายวิวัฒนาการ กับ จิตวิวัฒนาการ กายมาก่อนมีพลังงานเป็นเครื่องมือ พลังงานมีหน้าที่ เป็นตัวทั้งจิตทั้งกาย ทั้ง 2 อย่างต้องวิวัฒนาการไปจนจบ คนเราเกิดมามีเป้าหมายคือวิวัฒนาการ เพราะเราอยู่ในจักรวาล

เราเพิ่มมีชีวิตในโลกนี้

(Homo sapiens sapiens)

โฮโมเซเปียน เซเปียน มีขึ้นมาแค่ 160,000 ปีเท่านั้น แต่ถ้ามองตั้งแต่เป็นอเปแมน ก็อาจจะ 2-3 ล้านปีได้ แต่โฮโมเซเปียน เซเปียน มีมาแค่ 160,000 ปี แต่คนเราก็มีวิวัฒนาการทางกายเกือบจะหมดแล้ว เราเกิดมาจากสัตว์ก่อน เป็นแมมมอล เป็นไพรเมต แล้วก็มาอเป เมื่อเราวิวัฒนาการมาเสร็จแล้วก็ต้องมีวิวัฒนาการทางอื่นต่อ

(mammal / สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม)

(ape / ลิงไม่มีหาง)

(primate / มีกระดูกสันหลังตั้งฉากกับพื้น)

ก่อนตอบคำถาม สังเกตไหมว่าตอนนี้มีคนสนใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ วิธีคิดใหม่ หรือกระบวนการที่คนใหม่ มากกว่าแต่ก่อน สังเกตไหมว่าคนที่ไปพบปะพูดคุยกันจะมีความรู้สึกคล้ายๆ กันว่า แสงสว่างบางอย่าง ทำงานตรงนั้นตรงนี้ชั่วคราวชั่วคราวว่าอันไหนจะถูกกับนิสัยถูกกับจริตของเรา ไม่ใช่เรื่องบังเอิญนะ เป็นเรื่องที่จักรวาลทำของมัน จักรวาลมีชีวิตในแบบที่ไม่ใช่อ่างเรา แต่มีชีวิตอย่างมีการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การเปลี่ยนแปลง คือ อนิจจัง ในจักรวาลมีวิวัฒนาการตลอด วิวัฒนาการที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและจิตภาพของจักรวาล การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของจักรวาลคืออะไร เดี่ยวจะยกตัวอย่าง นักเรียนคนที่เรียนวิทยาศาสตร์ก็น่าจะเข้าใจนะ แต่ถ้าหนูไม่เข้าใจต้องถาม (ชี้ไปที่คนเรียนศิลป์)

จักรวาลมีการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้ตัวที่สุด ก็คือ พระอาทิตย์ พระอาทิตย์มีหน้าที่ทำอะไร ดวงอาทิตย์มีหน้าที่ให้แสงสว่าง มีหน้าที่ให้

electromagnetic มีหน้าที่ให้ชีวิตสู่สิ่งหลายทั้งปวง เชื่อกันว่า 8-9 ปีมานี้ ดวงอาทิตย์มีการเปลี่ยนแปลง แต่เราไม่รู้สึกรังสี คือ มีช่องโหว่เกิดขึ้น ใน magnetosphere ของโลก ในโลกมันมี magnetosphere หมายความว่า เป็นสนามแม่เหล็ก ไม่ใช่สนามไฟฟ้า นะ (สนามแม่เหล็กกับสนามไฟฟ้า เป็นอันเดียวกัน แต่ว่าวิ่งคนละทาง มีช่องทางของการวิ่งไม่เหมือนกัน) แต่อย่างไรก็ตามที่ เราตีว่าเป็นอันเดียวกัน magnetosphere มันป้องกันรังสีที่ร้ายๆ กับเรา แต่ในขณะเดียวกันก็เอื้อต่อการดูดซับรังสี ที่เป็นประโยชน์กับเรา รังสีที่เป็นประโยชน์กับเราคือ รังสีที่กระตุ้นเราให้คนคิด

ความรู้มี 2 อย่าง

ความรู้มี 2 อย่าง เป็นความรู้ที่เมื่อก่อนเราเรียกว่าความเชื่อ ได้แก่ (ปรัชญา) ศาสนา philosophy ลัทธิความเชื่อทั้งหลายแหล่ เป็นความรู้หนึ่งซึ่งเราเคยมี ตั้งแต่สมัยปู่ๆๆๆ ทวดๆๆๆ นานมาแล้ว มีอย่างนั้นเป็นความรู้อย่างเดียว ต่อมาเมื่อเกิดเหตุขึ้น เหตุก็คือ reason ประมาณ 500 ปีมาแล้ว เป็นการให้ความรู้ชนิดหนึ่งที่มีเหตุมีผล จากการที่ตาเราเห็น จมูกเรารับสัมผัส สัมผัส สัมผัส การเรียนของเรา ความรู้ของเราที่เราด้วยกันก็พัฒนาไป กลายเป็นวิทยาศาสตร์ สมัยก่อนเรียกว่า natural philosophy หรือว่าเป็น ฟิสิกส์ มีอย่างเดียว ต่อมาถึงได้มี 3 อย่าง เป็น biology เป็น chemistry และ physics

ทั้งหมดเป็นความรู้ที่เราคิดว่าเป็นความจริงแท้ เพราะมันถูกกับนิสัยใจคอของเรา ถูกกับสามัญสำนึกของเรา ถูกกับที่เรามองเห็น ทุกสิ่งทุกอย่างเลย แต่ว่าทั้งหมดนี้เป็นความรู้ที่ผิด

เหตุเพราะว่าเป็นความรู้ที่ผิด
นี่เอง ที่ทำให้เราไม่สงสัย ไม่สงสัยเลย
เราเรียนมาผิด ทุกอย่างที่เรารับรู้กัน
อยู่รอบตัวเรา ระบบสังคม เศรษฐกิจ
การเมือง หรืออะไรก็ตามที่...ผิด ผิด
เพราะอะไร ผิดเพราะเราไปคิดว่ามัน
เป็นความจริงแท้

ทุกสิ่งทุกอย่างมีความจริง 2 อัน

คือ ความจริงทางโลก กับ ความจริงที่เรามองไม่เห็น
การอยู่ของเรามีความรู้ที่เราจะต้องเรียนรู้อยู่ 3 อย่าง

1. รู้รอด
2. รู้เพื่อรู้ (intelligence)
3. รู้แจ้ง

ทั้งหมดเป็นเป้าหมายของจักรวาลของวิวัฒนาการ วิวัฒนาการ
ของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในจักรวาลนี้ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นอะไรต้องผ่านทั้ง 3
อย่างนี้ ต้องผ่านวิวัฒนาการทั้งนั้น

มนุษย์จะต้องผ่าน 3 รู้ สัตว์โลกผ่านรู้เดียว เราส่วนมากผ่านเฉพาะ
รู้รอด เรารู้เฉพาะเรียนเอาตัวรอด ประกอบไปด้วยสัญชาตญาณพื้นฐาน 3
อย่าง มีอะไรบ้าง

1. สืบพันธุ์มาเป็นอันดับหนึ่ง
2. อันดับสองอาหาร
3. อันดับสามความปลอดภัย ความปลอดภัยก็แบ่งออกมาเป็น 2

อย่าง คือ การต่อสู้หรือวิ่งหนี fight or fright ตกลงก็มี 4 อย่างนั้นแหละ
ทุกคนเรียนรู้เฉพาะรู้รอด รู้รอดพอแล้ว อย่างดีที่สุดก็รู้เพื่อรู้ ให้
รู้มากขึ้น แล้วเราก็นั่งเถียงกัน นั่งเถียงว่าฉันรู้มากกว่าเธอ เธอก็รู้มาก แต่
ฉันเรียนมาจากโรงเรียนนี้ ดีกว่าโรงเรียนนั้น โรงเรียนบ้านนอกในประเทศนี้
ประเทศนั้น ก็มาเถียงกัน ทั้งที่ไอ้สองคนนั้น ไม่ถูกทั้งคู่ (หัวเราะกัน) เพราะ
เหตุว่าสองคนนั้นเห็นแก่ความจริงทางโลกหรือความจริงทางสังคม

ขณะนี้เรากำลังชวนขวย โหยหา แสวงหาความจริงใหม่ อะไรคือ
ความจริงแท้ ไม่ว่าจะอะไรในโลกนี้ ถ้าหากพวกเรารู้ว่าอันนั้นคือความจริงแท้
ทันทีทันใดทุกสิ่งทุกอย่างมันจะสะดวกมันง่าย ง่ายมาก แต่เรายังไม่รู้กันว่า
เราแสวงหาความจริงแท้อยู่ที่ไหน แล้วเป็นยังไง ความจริงแท้ทางศาสนาเขา
ค้นพบแล้ว เรียก อนิทัตสนานัง วิญญานานัง สัพพโตอนันตมัง สัพพโตป
พามัง หมายความว่า วิญญานคือการรู้ มีเฉพาะวิญญานหรือการรู้ซึ่งมอง

ไม่เห็น ความจริงนั้นมองไม่เห็น มองไม่เห็นเป็นสิ่งที่นั่นสิ่งนี้ แต่ค่อยๆ ออก
ขึ้นมา โผล่ขึ้นมา ปรากฏขึ้นมา เห็นขึ้นมา มีหลากหลาย จากหนึ่งไปหลาก
หลาย ทั้งหมดในตอนนี่

อนันตมั่ง คือ หลากหลาย

สัพพโตพพานัง แปลว่า ทั้งหมดคือแสง คือโปรตอน ^(proton) เตียวนี้เรา
เรียกแสงเป็นโปรตอน ถ้าหากว่าเป็นแม่กฯ เป็นแสงสว่างเป็นคลื่นอย่างไฟ
ฟลูออเรสเซนซ์ ถ้าหากเป็นแม่กฯ ก็เหมือนดูโทรทัศน์เป็นเม็ดๆ ไป ร่างกาย
ของเรา โทรทัศน์ เป็นการรวมกันของเม็ดๆ ทั้งหมด

ไม่รู้พระพุทธเจ้าท่านไปเอาความรู้จากไหน ไม่ใช่แต่พระพุทธเจ้า
นะ ศาสนาอื่นก็เหมือนกัน ทุกศาสนาจะมีความหมายทางสัญลักษณ์เท่า
เทียมกัน ให้ความจริงอย่างเดียวกัน เพียงแต่เขาจะเรียกว่าพระเจ้าหรือไม่มี
พระเจ้าเท่านั้นเอง ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ก็ไม่มีพระเจ้า แต่ศาสนาอื่นๆ เขา
มีพระเจ้า แต่การมีพระเจ้าหรือไม่มีพระเจ้า เราทิ้งไป เอาแต่เพียงว่า ทุกคน
ให้เห็นความจริง

ถ้าทุกคนเห็นความจริงแล้ว ทุกคนก็จะพยายามปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี เพราะเหตุว่า ความดีความกับความ จริงนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน

ความจริง 2 ระดับนี้ เรียกว่า “**dual reason** หมายถึง การมอง”
อย่างที่ถาม คือ เรามองทุกสิ่งทุกอย่างที่มองเห็น เรียกอย่างหนึ่งแต่สิ่งที่มอง
ไม่เห็นเรียกอีกอย่าง การมองเห็นหรือไม่เห็น ไม่ได้แปลว่า เห็นด้วยตาเนื้อ
ธรรมดานะ การใช้กล้องโทรทัศน์ แวนขยาย อย่างไรก็ตาม ก็เป็นการเห็น
เหมือนกัน การใช้ตาเราก็เหมือนกัน คือ เห็นด้วยตาเนื้อกับเห็นด้วยตาใน

ทีนี้ก็คำถาม...หนุถามว่าอะไรนะ (ถามไปที่แอน)

แอน หนุถามว่า ความสุขที่แท้จริง...

อ.ประสาน ความสุขที่แท้จริง ก่อนจะถึงตาเนื้อตาในนะ อาจารย์จะพูดเรื่องของการรู้ ความรู้ที่สำคัญที่สุด ความรู้มี 2 อันเท่านั้นแหละ คือ

1. ความรู้ที่ได้จากความเชื่ออันหนึ่ง เป็นศาสนา เป็นความคิด ความเชื่อ เล่าต่อๆ ไป ผู้ใหญ่บอกต่อๆ ไปว่าอย่างนั้น เราก็เชื่อกันอย่างนั้น เพียงผู้ใหญ่บอกอย่างนั้นเรียกสามัญสำนึก อะไรก็ตามที่มาจากสามัญสำนึก อันนี้ก็เป็นความรู้ทางโลก

2. ความรู้ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้ที่เป็นความจริงก็เป็นวิชาที่ผิด! เผอิญเขาไปใช้ methodology ชนิดที่มีดมือชก ว่าต้องเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้ถึงจะเป็นความจริง ซึ่งมันตรงกันข้ามกับความจริงแท้

มาพบตอนสมัยไอน์สไตน์เกิดขึ้น ตอนปี 1905 ไอน์สไตน์เสนอ ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษขึ้นมา แล้วก็มีทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปขึ้นในปี 1915 ที่สำคัญที่สุด คือ ควอนตัมแมกคานิก หรือ ควอนตัมฟิสิกส์ ทั้งหมดเป็นฟิสิกส์ใหม่ ประกอบด้วย 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ (quantum theory) กับทฤษฎีควอนตัม ตัวทฤษฎีควอนตัมก็คล้ายๆ กับจิต แต่ไม่ละเอียดอย่าง จิต นักฟิสิกส์คนหนึ่งเป็นเพื่อนอาจารย์ชื่อ แอริส เขาบอกว่า “ควาก” (quark) ที่เป็นอนุภาคที่เล็กที่สุดแต่ควากก็เป็นเพียงทพหน้าของพลังของจิต ถ้าพูดถึงความละเอียดจริงแล้วยังถือว่าหยาบที่สุดเลย แต่ก็เล็กที่สุดเท่าที่เรามีแล้ว แต่ที่จริงแล้วยังหยาบ จิตมันละเอียดกว่านั้นเยอะ นี่คือ เขาเรียก settle energy พลังงานทุกอย่าง settle ที่แปลว่าละเอียดลออนะ

ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ต้องมีพลังงานถึงจะทำหน้าที่ได้ แต่สิ่งที่จะทำหน้าที่ทำงานได้ มี 2 อย่างคือมีกายกับจิต นามกับรูป ในจิตกับกายจะต้องมี energy มาประกอบ energy คือตัวทำงานทำหน้าที่ energy ทั้ง 3 อัน คือ 1. กาย / matter 2. จิต / mind 3. พลังงาน / energy ทั้ง 3 อันเกิดมาเป็นอันเดียวกัน ความรู้นี้เขาเรียกว่า คล้ายกับ ปัทมามัง ปฐมพัง

โน หมายความว่า มีความจริงที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ คือ จิต กาย และพลังงาน เป็นเนื้อใน 3 อย่างนี้แยกจากกันไม่ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนจักรวาลเกิดใหม่ๆ ก็ให้ทั้ง 3 อย่างนี้ นั่นคือ สาเหตุของการบิกแบง (Big Bang) หรือ การเกิดครั้งแรกของจักรวาล ถ้าหากเราเข้าใจว่าที่เกิดมาทุกคนนะ มันต้องทำบางอย่างกับจักรวาล ซึ่งจักรวาลมีหน้าที่อย่างเดียวคือวิวัฒนาการ เราก็ต้องวิวัฒนาการ ทุกสิ่งทุกอย่างวิวัฒนาการทั้งนั้นเลย จากวัตถุใหญ่จากหยาบไปสู่ละเอียด จาก simple ไปสู่ความซับซ้อน แต่ทั้งหมดนี้ไม่ใช่เป็น time machine นะ มันเป็นวัฏจักร เป็นวัฏจักรที่ใหญ่ขึ้นๆ จากเล็กไปหาใหญ่ จากหนึ่งไปหาหลากหลาย เป็นความจริงที่สุด และเป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้

ทุกอย่างพิสูจน์ได้ทั้งหมด การพิสูจน์นั้นได้ 2 ทาง ทางที่ 1 คือทางวิทยาศาสตร์เราทำซ้ำได้ เราคิด methodology ของเราขึ้นมา มีทฤษฎีขึ้นมา ทฤษฎีเสร็จแล้ว พิสูจน์ทฤษฎีนั้นด้วยการทำในห้องทดลอง ทำการทดลองอันนั้น แล้วก็ถือว่าทั้งหมดนี้เป็นความจริง หรือไม่ก็เป็นทฤษฎีที่นักวิทยาศาสตร์หรือชมรมวิทยาศาสตร์ยอมรับ เช่น ชีววิทยาเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจาก chance และ natural selection ไข่ใหม่ ชีววิทยาไม่มีอย่างอื่น มีแต่จาก chance ความบังเอิญ อีกอันหนึ่ง ความบังเอิญนั้นเป็นการคัดเลือกทางธรรมชาติซึ่งหยาบที่สุด แต่ว่าโอเคสำหรับเราเรียนนะ เราก็เรียนแต่เรื่องการเรียนกับความจริงมันคนละเรื่องกัน

ความจริงเป็นเรื่องที่เราต้องคิด กาลามสูตรของพระพุทธเจ้าว่า ไร้ ความรู้ทั้ง 2 อย่าง มีความรู้ที่ได้จากความเชื่ออันหนึ่ง ความรู้ที่ได้จากวิทยาศาสตร์อันหนึ่ง จนกระทั่งมีความอดทนอดกลั้นขึ้นมาซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่เรารู้ แม้เดี๋ยวนี้ นักวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยที่มีความรู้เรื่องทฤษฎีสัมพัทธภาพหรือทฤษฎีควอนตัมก็มีอยู่น้อยเต็มที เราถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องกาย ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องอวัยวะ พวกหมอเวลาเรียนโรคตับไตหัวใจ ปอด ทั้งหมดตั้งขึ้นมาเป็นอวัยวะก่อน แล้วแต่ละอวัยวะมีหน้าที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง อวัยวะประกอบด้วยเซลล์ เซลล์ประกอบด้วยโมเลกุล โมเลกุลประกอบด้วยอะตอม แต่ที่รู้ถึงอะตอมถึงโมเลกุลเท่านั้นแหละ ความ

จริงถึงแค่โมเลกุลแพทย์ก็ไม่ว่าแล้ว รู้ได้อย่างเดียวคือโมเลกุล ไม่รู้จักอะตอม อะตอมเป็นยังไงไม่สนใจ นี่คือวิทยาศาสตร์ที่เราใช้อยู่ คือความรู้ที่เราเรียนๆ มา 6 ปี 7 ปี เป็นสิ่งที่ผิด ไม่ได้ประโยชน์

แล้วความที่เราเรียนชีววิทยา นักสังคมวิทยาจะพยายามมองทุก
สิ่งทุกอย่างตามชีววิทยา มนุษย์จึงใหญ่จริงๆ เขาเรียก anthropocentric (วิธีคิดแบบเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางที่สำคัญที่สุด)
มนุษย์ใหญ่จริงๆ ทุกคนใหญ่หมด เมื่อใหญ่หมดมันก็ต้องแตกแยกกันวันยัง
ค่ำ อย่างเสื้อเหลืองเสื้อแดง (หัวเราะกัน) ก็มันใหญ่ด้วยกันทั้งคู่ ความจริง
มันไม่มีอะไรใหญ่ ไม่มีอะไรเล็ก ทั้งหมดเป็นส่วนขององค์กรรวม องค์กรรวมเล็ก
ไม่ต้ององค์กรรวมใหญ่ แล้วค่อยองค์กรรวมใหญ่ขึ้น แล้วเรายังใหญ่กว่า (หัวเราะ)
ที่สุดคือ unity/all เท่ากับ diversity/many all กับ many หรือ diversity
กับ unity คืออันเดียวกัน ถ้าหากเราจำอย่างนั้นได้ เราก็สามารถไปถึงแก่น
แท้ ลงไปถึงแก่นแท้ของทุกสิ่งทุกอย่างว่าเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกัน ฟังพา
อาศัยกัน ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นปฏิสัมพันธ์กัน เป็นอิทัปปัจจยตาเท่านั้น ไม่มี
อะไรซักอย่าง ถ้าหากเรามีความรู้แบบนี้ เราก็สามารถรู้ได้ อย่างน้อยก็คิด
ออก ใช้หลักการนี้ ใช้ทฤษฎีนี้ สูตรนี้ พิสูจน์ความจริงทั้งหลายทั้งปวง ไม่ได้
มีอะไรเลย มีอยู่ 8-9 อย่างเท่านั้นแหละ เป็นต้นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเชื่อมโยง
ซึ่งกันและกัน แยกจากกันไม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างมาจากองค์กรรวม อันนี้เป็น
1 อันที่ 2 ทุกสิ่งทุกอย่างต้องใช้ (มีส่วนร่วม) participation ของตัวเองเข้าไป ทั้งหมด
พระพุทธเจ้าพูดมาแล้วทั้งนั้นแหละ ปัจจัตตังเว ทิปตโพรวิญญหิติ ก็อัน
เดียวกัน คือการ experience ทุกอันที่คุณเข้าใจแล้วนั้นแหละ ก็เป็นเรื่อง
ของจิตของเราเข้าไป participation ในการเห็นอันนั้น

ความสุขที่แท้จริง

ความสุขมีความสุขแบบชั่วคราวกับถาวร ความสุขทางกายกับความสุขทางจิต ทั้งหมดเป็นความสุขที่ไม่จริงทั้งนั้น แต่ความสุขที่แท้จริงจะต้องเป็นความสุขที่ทั้งกายและจิต ความสุขของผู้ที่อยู่ในสมาธิ นั่นคือ จิต ไม่ว่าสมาธินั้นจะเป็นสมาธิจากศาสนาหรือสมาธิจากคนไม่นับถือศาสนาเลยก็มีการทำสมาธินะ ที่เมืองนอกก็มีศูนย์ปฏิบัติสมาธิโดยที่เป็นของ community เขาจะพูดว่า center of contemplative studies in community เขามีมาตั้งนานแล้ว มีมา 10 ปีแล้ว 20 ปีแล้ว มีในปี 1991

ตอนนี้ เดียวนี้ เป็นความสุขทางกายอย่างหนึ่ง (มีการกินขนมแบ่งกัน, หัวเราะกัน) ความสุขทางกายคืออะไรก็ตามที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตัวเองปรารถนานั้นได้บรรลุถึง นั่นคือความสุขทางกาย

ความสุขทางใจคือได้สิ่งซึ่งตัวเองได้รับทางใจ ทางใจแบ่งเป็น 2 มีจิตไร้สำนึกกับจิตสำนึก

ความสุขมี 2 อย่าง

เป็นความสุขทางกายกับความสุขทางใจ แบ่งได้เป็นปัจเจกของบุคคลหรือของส่วนรวม เป็นต้นว่า ความสุขของตัวเอง ความสงบของโรงเรียน ก็เป็นความสุขชนิดหนึ่ง

ความสุขคือความสุขที่ทั้งกายและใจรวมกัน พบในคนที่อยู่ในสมาธิ ผมบอกว่าไม่จำเป็นต้องเป็นสมาธิของศาสนา แต่ว่าศาสนาใดก็ปฏิบัติสมาธิทั้งนั้น จะเป็นวิปัสสนา กสิณ สมถะสมาธิ อะไรก็แล้วแต่ ทั้งหมดเป็นสมาธิทั้งนั้น ดีทั้งนั้น มันมีความสุขเหลือล้น

ความสุขที่ได้เป็นความสุขทั้งกายและจิต ความสุขโดยคนที่ในนิยามอายุตะฉาน ถึงเป็นอรุปฌาน อรุปฌานเรามี 4 ตั้งแต่อากาศานัญจายตะฉาน อันที่สอง อากิญจัญญายตะฉาน อากิญ แปลว่า เป็นความว่างเปล่า อันที่สามก็เป็น วิญญานัญญายตะฉาน แล้วก็เนวสัณญานาสนัญญายตะฉาน คนที่

อยู่ในสมาธิอย่างนี้ คือมีความสุขที่เหลือล้นจริงๆ คือ ความสุขทั้งกายทั้งใจ และไม่มีอะไรนั่นคือความสุขของการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลายแหล่

ความสุขของการเป็น spirituality เราทุกคนเกิดมาแสวงหาสิ่งที่ spirituality ไม่รู้ตัว ทุกคนแสวงหาความดีใหม่ ทุกคนอยากจะได้ อยากจะเก่ง อยากจะได้แล้วก็อยากจะได้มากกว่า ทุกคนเลยทำดี และการจะได้ ต้องมีการทำงานที่ต้องมีความสุข ความสุขที่จะได้นี้จะเป็นความสุขทางกาย ความปิติปราโมทย์มันยินดีก็จริงแต่ยังไม่ถึงความสุขที่แท้จริง

ความสุขที่แท้จริงที่หนุถมาเป็นความสุขที่จิตกับกายรวมกัน เป็นความสุขสุดยอด และมักจะพบในคนเป็นสมาธิถึงฌาน เขาเรียกเป็นฌานทั้ง 4 อรูปฌาน เป็นความสุขที่แท้จริง ความสงบ ความไม่มีทุกข์ ทุกสิ่งทุกอย่าง หลุดพ้นไปหมด แต่เราทั้งหลายที่อยู่โลกนี้ เราก็มีความสุขชนิดที่ทำแต่ความสุขทางกายกับความสุขที่จิตสำนึก

พูดเรื่องจิตสักนิดนึง จักรวาลมีจิตอยู่อันหนึ่ง จิตเป็นองคาพยพ 1 ใน 3 อย่างซึ่งแยกจากกันไม่ได้ 3 อย่างนี้ได้แก่ จิต / นาม, กาย / รูป แล้ว ก็พลังงาน 3 อย่างนี้แยกจากกันไม่ได้ เป็นสิ่งที่พระระเบิดบีกแบ่งออกมาบีก ก็กระจาย 3 อย่างนี้มา เป็นกาย เป็นจิต เป็นพลังงาน

แอน การกำเนิดจักรวาลให้กำเนิดจิตได้อย่างไรคะ

อ.ประสาน การกำเนิดจักรวาลไม่มีจบไม่มีสิ้นนะหนุ มันทิมของมันเป็นจากความว่างเปล่า “**ความว่างเปล่าคือสาเหตุของการเป็น**” แต่เราไม่พูดว่า (quantum vacuum) มันเป็นควอนตัมแควคูลัม คือความว่างเปล่าที่แท้จริง ควอนตัมแควคูลัมมีพลังงานหลงเหลือจากอันเก่าที่ทำให้กลายมาเป็น virtual particle ซึ่งก็คือพลังงานของอันเก่าที่มา พอ virtual particle นานเข้าก็กลายเป็น true particle ก็กลายเป็นวัตถุนั้นแหละ เป็นวัตถุเป็นพลังงานเป็นจิตทั้ง 3 อย่าง เพราะฉะนั้นความว่างเปล่าที่พระพุทธเจ้าพูด สุนฺญตาที่ตามที หรือความว่างเปล่าที่ทางวิทยาศาสตร์เรียกควอนตัมแควคูลัมก็ตามที เกิดจากการ suck-tuation หรือ vibration ของสสารซึ่งเกิดจากพลังงานเก่า พลังงานเหล่านี้มาจากไหน ก็มาจากจักรวาลเก่า จักรวาลเก่าที่ดูหายไปแล้ว พลังงานมันยังมีอีก พลังงานเกิดตามเทอร์โมไดนามิกส์ (thermodynamics)

มีกฎข้อหนึ่ง บอกว่าพลังงานไม่มีการสิ้นสุดไปไหน นอกจากจะเปลี่ยนแปลงสภาพไป จากอันหนึ่งไปเป็นอีกอันหนึ่งอีกข้อหนึ่ง พลังงานสามารถจะทำให้มี entropy พลังงานเป็นสิ่งตรงข้ามกับ entropy คือความไร้ระเบียบ มีความซับซ้อนมากเยอะ ก็คือมี entropy ขึ้นมา

เพราะฉะนั้น กฎข้อที่สองเลยทำให้คนทั่วไปคิดว่าจักรวาลจะต้องกลายเป็น heat dead คือตายด้วยความร้อน แต่ความจริงไม่ใช่หรอก เพราะกฎข้อที่สองมีข้อบังคับบอกว่าความจริงของเทอร์โมไดนามิกส์ ข้อนั้นจะเป็นความจริงต่อเมื่อมันอยู่ในระบบปิดหรือ closed system ไม่ใช่ระบบเปิด opened system และจักรวาลเป็น opened system ไม่สิ้นสุด

เอาละ...ความสุขที่แท้จริงจะต่อ เป็นความสุขที่กายกับใจรวมกัน

แต่ความสุขทางกายหรือความสุขทางใจก็เป็นประโยชน์ในการทำงานทุกสิ่งทุกอย่าง เราต้องพูดว่างานนั้นสร้างความสุขอย่างนี้ไหม ถ้าไม่สร้างความสุขอย่าทำดีกว่า

กษัตริย์ภูฏานคุณพ่อของจิกมี วังชุก บอกว่า ความสุขที่แท้จริงจะวัดได้ด้วยการเป็น Gross Happiness Product แทนที่จะเป็นอย่างต่างชาติ (Gross Domestic Product) เป็นเงินอย่างเดียว แทนที่จะแสวงหากำไรสูงสุดจากทุกสิ่งทุกอย่าง (ประสิทธิภาพ) ของบริษัท เราถึงยังแสวงหาเพราะโลกแย่งๆ นี้เราถึงแสวงหาว่าความจริง เราสงสัยแล้วว่าเราคงจะเวียนผิด ทำไม่ระบบบอะไรก็ตามที่ สถาบันอะไรก็ตามที่ องค์กรอะไรก็ตามที่ จนกระทั่งถึงปัจเจกอะไรก็ตามที่ที่เราทำทุกอย่างมันผิดหมด เพราะฉะนั้นเราก็ต้องสงสัยแน่ๆ ทุกคนต้องการความมั่นคงปลอดภัย จะสับสนก็ดี จะมีอาหารกินก็ดีต้องมีความปลอดภัย ไม่งั้นกินอาหารไม่ได้หรอกหนุ ถ้าไม่มีความมั่นคงปลอดภัย เพราะมันเป็นสัญชาตญาณของการอยู่รอด แต่พออยู่รอดแล้ว เราก็ต้องพัฒนาต้องเรียนรู้เพื่อรู้

อันที่สองที่จะใช้ intelligence ศาสตร์จากคนต่อคน แต่คนไหนที่เรียนอ่านมาก ไม่พูดมาก ประชุมมาก ได้ยินมาก ธรรมชาติหายากมาก ก็ฉลาดมาก ความฉลาดของเราจึงประกอบไปด้วยการเรียนรู้หนังสือจากผู้อื่นที่เป็นสุขุมปัญญา เป็นลึกลับอันที่สอง

อันที่สาม เป็นสิ่งที่ข้ามภพข้ามชาติ เราไม่ต้องตกใจไม่ต้องกลัว อาจารย์มีหน้าที่สอนนักเรียน สอนคนที่อยู่โรงพยาบาล คนแก่ แก่กว่าอาจารย์ยังมีนะ สอนไม่ให้เขากลับตาย ก็ไม่เห็นว่ามีใครกลับตาย ส่วนมากที่กลับตายมีแต่เด็ก ๆ ยิ่งอายุ 40-50 นี่กลับตายที่สุดเลยนะ (หัวเราะ) มีคนใช้คนหนึ่งอายุ 90 กว่าปี บอกผมว่า “คุณหมอ เมื่อไหร่ผมจะตายซักที” รักษาอะไรก็ไม่มียาอะไรทั้งนั้น ไตไม่ดี อยากจะตาย นั่นแหละทุกคนพอแก่จริงๆ ไม่กลับตาย แต่ว่าต้องให้เขาทำหน้าที่กับตัวเองให้ถูกหน้าที่ คือ ไม่ติดกับตัวเอง ไม่ยึดติดอันไหน ไม่หวังอันนั้น ก็ตายแล้วไปรวมกับแสง สัพพโตปภามัง ไปแล้ว ก็ต้องมาเกิดวันยังค่ำ เกิดๆ ตายๆ ตายๆ เกิดๆ อยู่อย่างนั้นแหละ ผมถึงไม่กลัวตายไป

ใครมีอะไรจะเล่ามั่งไหม ขณะที่ผมพักผ่อน (หัวเราะ) แก่แล้วนี่นะ (มีคนพูดว่า พักดื่มน้ำก่อน) ใครมีอะไรมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังบ้าง คือ ถ้าเรารู้ความจริงว่ามีเพียงหนึ่งเดียว เราก็หมดหน้าที่เราแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นวิวัฒนาการของเรา สำคัญที่สุดคือเราต้องรู้ความจริง ตามหาให้รู้ความจริง การที่เรารู้ความจริงไม่ใช่ความจริงที่ตาเห็น ตาเป็นส่วนหนึ่งของสมอง สมองเป็นอวัยวะชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่บริหารจัดการของจักรวาลของส่วนรวม ให้เป็นจิตปัจเจก ก็จิตปัจเจกก่อนแล้วก็มาเป็นจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตไร้สำนึก คนละอย่างกันนะ จิตไร้สำนึกจะมีส่วนที่เป็นเกี่ยวกับส่วนรวมส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ค่อยอยู่ในคน สมองมีหน้าที่บริหารจัดการ เหมือนบริษัทนั่นแหละ สมองเป็นบริษัทที่ทำงานบริหารจัดการจักรวาลซึ่งเป็นของส่วนรวม ทุกคนมีจิตอย่างหนึ่ง บางคนมี extra sensually การรับรู้ที่ไม่จำเป็นจะต้องมองเห็นก็ได้ บางคนมีทิพย์โสต บางคนมีทิพย์จักขุ ไม่เหมือนกัน ทั้งหมดเป็นความสามารถที่เราสามารถไปแตะกับจิตจักรวาล จิตจักรวาลนี้เป็นหนึ่งเดียว จิตจักรวาลจะเข้ามาในสมอง...

มนุษย์ยืนอยู่ระหว่างสัตว์ร้ายกับ

เทวดา

ปาน ทิพย์โศตสามารถฝึกกันได้ไหมคะ

อ.ประสาน ได้สิ

(Plotinus)

(Plato)

รู้จักโพลตินัสไหม รู้จักพลาโตไหม โพลตินัสเป็นพลาโตตัวเล็กๆ โพลตินัสเขาบอกว่า มนุษย์ยืนอยู่ระหว่างสัตว์ร้ายกับเทวดา เราเป็นได้ทั้ง 2 อย่าง คือเป็นเทวดาก็ได้เป็นสัตว์ร้ายก็ได้ เราถ้าเป็นสัตว์ร้ายก็เป็นสัตว์ร้ายที่ดุเดือดมาก สกปรกมาก แม้แต่ลูกตัวเองก็ข่มขืนได้ ถ้าเราไม่รู้สึกรู้สีกว่าแต่ขณะเดียวกัน ความรู้สึกไม่เอาแต่ใจตัว อยากเสียสละ อยากช่วยคนอื่น มันเป็นเรื่องที่ไม่ได้ต้องหัดนะหนู เป็นมาจากกำเนิด เป็นจากการเป็นคน สัตว์ก็เหมือนกัน

มีอยู่ครั้งหนึ่งที่คนออสเตรเลียไปช่วยลิงกอริลล่าที่กำลังจะจมน้ำตาย มันจมน้ำอยู่ใกล้ๆ เขาก็เกิดความรู้สึกทันทีว่าต้องช่วย ไม่ได้คิดอย่างอื่นเลย ทั้งที่ทุกคนรู้ว่ากอริลล่าหรือชิมแปนซีที่มีน้ำหนักเท่ากับคน มันมีความแข็งแรงกว่าคน 4-5 เท่า ทั้งที่ตัวเท่าๆ กันนะ กอริลล่าสามารถฆ่าฝรั่งตัวใหญ่ๆ นั้นได้สบายมาก แต่ฝรั่งคนนั้นไม่ได้คิดอะไรเลย ช่วยยกกอริลล่าซึ่งกินน้ำเข้าไปเยอะแล้วขึ้นมาจากน้ำ แล้วเอาไปวางไว้ริมตลิ่ง กอริลล่าพอรู้สึกตัวขึ้นมา มันไม่ไปไหน ไม่ยอมกลับบ้าน มันมองแต่ผู้ชายคนที่ช่วยมัน คือความดีที่อยู่ในในผู้ชายคนนั้นก็ดีเป็นความดีที่อยู่ในเราทุกคน ทุกคนยินดีจะช่วยคนอื่นทั้งนั้น ไม่ว่าจะอย่างไรอย่างใดหรือรูปหนึ่งรูปใด แต่ต้องการช่วยคนอื่น นั่นคือความดีความงามของเรา เราจึงมีทั้งสัตว์ร้ายหรือเทวดา อยู่ในตัวเราเองอย่างที่โพลตินัสว่า

รู้จัก ศรีออร์พินโท ไช้ไหม (เต็ๆ สายหัว) ว้าย ไม่รู้จักเลย ตายแล้ว (หัวเราะ)

ปาน คือใครคะ

อ.ประสาน ศร็อรพินโทเป็นยอดของยอดของยอดนักปรัชญาของอินเดีย ใครจะพูดบ้าง ถ้าอาจารย์พูดคนเดียวอาจเียนออกมาเป็นเลือดแน่ๆ (หัวเราะกัน) ใครมีอะไรแชร์กับเพื่อน เรื่องอะไรก็ได้มาเล่าที่เป็นความจริง อันนี้คือสุนทรียสนทนา คือ เราพูดกันด้วยความจริง แล้วความจริงนั้นมันจะอยู่ในห้องนี้ มันจะล่องลอย ทุกคนสามารถจะจับเข้ามา ถ้าหากเรามีสมาธิดีๆ ตั้งใจกันดีๆ แล้วเราไม่มีทิฐิ ไม่ต้องตั้งทฤษฎีของเรานะ คนที่พูดมาอย่างไรก็ได้ ใครอยากจะทำอะไร โอเค (เด็กผู้ชายคนหนึ่งยกมือ)

Global Warming

นูก (เพื่อนแอน) อยากชวนคุยเรื่องสิ่งแวดล้อมครับ เรื่อง global warming ที่มีการโปรโมตให้ทำอย่างนู้นอย่างนี้เพื่อจะดูแลโลก แต่ขณะเดียวกันมีหลายคนบอกว่าไม่ทันหรอก อย่าง เจมส์ เลิฟล็อก อย่างที่บอกว่า ‘sustainable living is scam’ หรือ ‘recycling is waste of time’ อย่างนี้น่ะครับ

(James Lovelock)

อ.ประสาน แล้วเรายังไง

นูก ผมคิดว่า ก็ไม่ทันหรอก คือจะทันไม่ทันก็เป็นเรื่องของมัน แต่ว่าคนก็เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดขึ้นอย่างนี้ แล้วผมก็ได้ยินอาจารย์หลายท่านพูดว่าสิ่งที่ทันคือให้ทันตัวเองกับเราเอง สมมติว่าโลกร้อนมากอยู่ไม่ได้ โกล้ตาย เราก็ต้องทันตัวเอง

อ.ประสาน มีใครจะตอบหรือคอมเมนต์อะไรก็ตามที่

จูน หนูสงสัยค่ะ อ่านในอินเทอร์เน็ต ส่วนมากจะเจอเกี่ยวกับ 2012 ว่าจะสิ้นโลก ตกลงมันเป็นการโปรโมทของภาพยนตร์หรือว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นของนักวิทยาศาสตร์กันแน่

อ.ประสาน หนูคิดว่าวิทยาศาสตร์เป็นความจริงหรือ

จูน คือไม่แน่ใจเพราะมันก็ใกล้เคียงกัน

อ.ประสาน อันนี้คนละเรื่องละนะ หนูพูด 2012 อีกคนเรื่องโลกร้อนนะ

ฮัลเลย์ สิ้นโลกไม่จริงหรอก เพราะ 2029 มีคนเหล็ก (หัวเราะกันทั้งห้อง)

อ.ประสาน (หันไปพูดกับลุงอ้อย) สนุกนะ สนุก มีความเห็นยังไง กับคนไหนก็ได้ ให้ความเห็นเพื่อนจะได้รู้ว่าเราคิดยังไง แล้วมีทางแก้ไขยังไง ที่นูกเล่าให้ฟังก็มีความสำคัญว่าโลกร้อนจะทำยังไง แล้วคิดว่าโลกร้อนเพราะอะไร (หันไปทางนูก)

นูก ผมคิดหรือครับ

อ.ประสาน เออ

นูก ที่ผมเขื่อนะครับ ก็มนุษย์ผลิตก๊าซออกมา content ของ leak out gas ก็สัมพันธ์กับอุณหภูมิของโลกที่มันเปลี่ยนไป

อ.ประสาน คิดว่ามีอย่างนั้นอย่างเดียวหรือ มีอย่างอื่นอีกไหม

นีก มีคนบอกว่า ดวงอาทิตย์ก็ร้อนขึ้นด้วย ดาวอังคารก็ร้อนขึ้นก็อยู่ในเทรนด์นี้เหมือนกัน ทั้งที่ดาวอังคารก็ไม่มีคนไปอยู่ ไม่มีกิจกรรมของมนุษย์

อ.ประสาน มีใครมีความคิดอย่างอื่น ๆ ไหม

นิว เคยได้ยินมาว่า มีกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ในยุโรป เขาบอกว่าจริงๆ แล้ว การที่เราลดแรงค์เพื่อโลกร้อน เป็นเหมือนกับประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่ม เพราะว่ากลุ่มนักวิทยาศาสตร์ในยุโรป จำชื่อสถาบันไม่ได้ แต่ก็เป็นหลายสิบประเทศเลย กลุ่มนี้บอกว่า จริงๆ แล้วโลกมันร้อนก็เป็นวัฏจักรของจักรวาล มันมีวัฏจักรของคาร์บอนแล้วก็เรื่องของสนามแม่เหล็ก เรื่องของดวงอาทิตย์ อะไรที่ทำให้โลกร้อนเป็นปกติ โดยที่มนุษย์กับก๊าซเรือนกระจกมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นตรงนี้น้อยเกินกว่าที่จะทำอะไรได้

อ.ประสาน ตกลงมีความเห็นไม่เหมือนกันกับนีกนะ คนหนึ่งมีความเห็นว่ามนุษย์เป็นตัวสาเหตุนะ นิวบอกว่า เป็นวัฏจักรของมันเอง ใช่มั้ย

นิว ก็ไม่เชิงว่าเธอเขา แต่บางทีก็เป็นส่วนที่น่าคิดว่ามันเป็นประโยชน์ของคนบางกลุ่มหรือเปล่า ที่มาทำอย่างนี้

อ.ประสาน ตี ตี ตี

พีชหมา ที่อาจารย์บอกว่า จักรวาลมีเป้าหมายวิวัฒนาการใช่ไหมคะ ถ้ามองว่าอันนี้ก็เป็นการวิวัฒนาการ ก็เป็นจุดหนึ่งของวิวัฒนาการ วิวัฒนาการก็คือไปเรื่อยๆ ใช่ไหมคะ แต่ไม่รู้ว่ามีเส้นมีเกณฑ์แบ่งหรือมีนัยยะอะไรหรือเปล่าที่บอกว่าสิ่งนี้ ไม่ได้เรียกว่าวิวัฒนาการ เช่นว่า วิวัฒนาการมันจะต้องนำไปสู่การอยู่ร่วมกันได้ขององค์ประกอบต่างๆ ของจักรวาล อย่างนี้เลยไม่สามารถเรียกว่าวิวัฒนาการ หรือว่ามันก็คือวิวัฒนาการนั้นแหละ วิวัฒนาการอย่างหนึ่ง ไม่ต้องมีนัยยะอะไรมาบอก แต่ก็คือ สิ่งที่มีมันดำเนินไป

อ.ประสาน ตกลงคนละอย่างกันล่ะนะ ปัทกำลังพูดในเรื่องว่า ทั้งหมดนี้เป็นวิวัฒนาการของจักรวาลนะ แต่ว่าวิวัฒนาการอย่างนี้เราเรียกว่าวิวัฒนาการหรือไม่ ก็แล้วแต่เราจะคิดเอา อาจารย์มีความเห็นยังไง ใช่มั้ย คือนีกมีความเห็นว่าทั้งหมดหรือส่วนมากเป็นคนทำขึ้น ที่เห็นว่าทำขึ้นเพราะเหตุว่าอุณหภูมิร้อนขึ้น ทำให้โลกร้อน แล้วนิวมีความเห็นว่าเป็นวัฏจักรธรรมชาติของมัน ตกลงมี 3 อัน

ลุงอ้อย ผมมี ขอแสดงความเห็นต่อนะครับ สิ่งที่คุณมาถูกรู้ด้วยความรู้ชุดหนึ่งที่ทำให้รู้ อาศัยเครื่องมือไปตรวจจับหรืออะไรก็ตามแต่ที่ทำให้เรารู้ว่า ไอนั่นมันเพิ่มไอนี้มันลดหรืออะไรก็ตามแต่ แต่ถ้าเป็นคนที่ไม่ได้รู้จักอย่างนี้ ไม่มีเครื่องมือจับอย่างนี้ อย่างคำว่า “ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์” ชาวบ้านก็อาจยังไม่รู้จัก แล้วเราจะรู้ความหมาย หรือสิ่งที่เราเรียกว่าเป็นความรู้ของปัญหาโลกร้อนได้อย่างไร ก็ลองตั้งคำถามจากที่เห็นอย่างนี้ละ

แล้วมันก็มีสิ่งที่พูดกันต่อว่า ชาวจะไม่ออกดอกนะ ในฐานะอย่างชาวบ้านจะรู้ได้ยังไงว่าชาวไม่ออกดอก ถ้ามองเป็นเรื่องของชาวบ้านกับปัญหาโลกร้อน อย่างตัวเรารู้ด้วยความรู้ แต่ไม่ได้ด้วยความรู้สึกแบบที่นั่นอยู่แล้วรู้สึก ว่า โลกมันร้อนขึ้นหรืออุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น คือเราไม่รู้สึก ว่าเรามีความสามารถใช้เซ็นส์ของเราเรื่องนี้ได้ ถ้าสมมติเขาบอกว่าชาวจะไม่ออกดอก เพราะว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น นี่คือเหตุและผลของมัน ก็คงต้องนั่งเฝ้าดูว่าถ้าเขาบอกว่าอีก 50 ปีชาวจะไม่ออกดอก เราก็ต้องนั่งรอดูว่าจริงหรือเปล่าที่ชาวจะไม่ออกดอกตามเงื่อนไขนี้ เพราะเราไม่สามารถที่จะรู้ได้จริงๆ ก็ไม่มีคำตอบนะ แต่ก็เฝ้าดูว่าจะจริงหรือเปล่า เพราะความสามารถในการรู้ด้วยเซ็นส์หรือด้วยความรู้สึกสัมผัส ไม่ได้มีความรู้ อย่างที่ว่า เรารู้ต่อๆ กันมาจากคนนั้นคนนั้นบอกหรือจากอ่าน ดูหนัง หรือ ฟังนักวิทยาศาสตร์ เราฟังองค์กรที่เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมพูดว่า โลก ร้อน เรารู้ตามจากข้อมูลที่เขาบอกว่าโลกร้อน ใช่ไหมครับ แต่ว่าเราเอง สำนึกหรือในส่วนที่เป็นเซ็นส์นะ เรารู้แบบนั้นหรือเปล่า รู้สึกว่าตัวเองก็ไม่ได้รู้เพราะว่าเซ็นส์ที่เราจะต้องรู้ แต่รู้เพราะว่าความรู้ที่ถูกบอกมา (เจียบไป)

อ.ประสาน จบแล้วหรือยัง

ลุงอ้อย จบแล้วครับ (หัวเราะกัน)

บอล ผมว่าโลกร้อนเป็นกระแสหนึ่งครับ ที่คนกลุ่มหนึ่งบนโลกที่มีอิทธิพลมาก เป็นการสร้างขึ้นมาหรือเปล่า อย่างที่ลุงอ้อยพูด ตัวเราอาจยังไม่รู้สึกอะไร มันอาจจะไม่ร้อนจริงๆ ก็ได้

อ.ประสาน เป็นความเห็นที่เหมือนกันของคนก่อนหน้า มีใครอีก

เทพ อยากเสริมจากของลุงอ้อย เห็นว่าคงยากที่จะรับรู้ ว่าโลกร้อน

ขึ้นนะ แบบที่จะรับรู้ได้โดยไม่ต้องใช้องค์ความรู้วิทยาศาสตร์ อุณหภูมิเพิ่มแค่หนึ่งหน่วยเท่านั้นก็คงไม่ทำให้มนุษย์อย่างเรารับรู้ได้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นแมลงรับรู้ได้ คิดว่าจะมีภูมิปัญญาอะไรหรือเปล่าที่จะสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะว่าได้คุยกับครุภูมิปัญญา เขาก็ไม่ได้เรียนวิทยาศาสตร์ แต่ก็เข้าใจได้ว่าทำไมโลกร้อน เพราะว่าพฤติกรรมแมลงเปลี่ยนไป ต้นข้าวฉ่นแปลกๆ เขาพูดในแง่ของเขาแล้วก็มาโยงเข้าใจได้ว่ามันเป็นแบบนี้ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ต้องการความรู้เหมือนกันว่า ครุภูมิปัญญาเขาหรือคนธรรมดาที่เขาส่งสมภูมิปัญญามาสังเกต อย่างนั้นทางออกที่จะทำให้คนธรรมดาทั่วไปรู้ว่าโลกร้อนคืออะไรหรือเปล่า สมมติว่าเป็นโลกร้อนจริง เรารู้ว่าร้อนจะทำยังไง

อ.ประสาน มีอีกไหม

นิว คือ วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ชี้วัดได้ชัดเจนขึ้น คือรู้สึกว่าคุณธรรมดาหรือชาวบ้าน คนที่มีองค์ความรู้น้อยกว่าก็สามารถรับรู้ถึงโลกร้อนได้ตลอดเวลา

อ.ประสาน หนูอันนี้ แล้วหนูคิดว่าโลกมันร้อนไหม

นิว ...มันร้อนค่ะ

อ.ประสาน นึก

นูก ร้อนมากครับ

อ.ประสาน เออ เจ้าอ้วนนะ ซื่ออะไรนะ (ผมบอกลครับ) เออ บอกล่าไ้

บอล ธรรมดาครับ มันก็มีลมอยู่แล้ว

อ.ประสาน แล้วหนูล่ะ (หันไปทางปัท)

ปัท หนูไม่รู้ค่ะ หนูยังไม่แน่ใจค่ะ

อ.ประสาน ฟังแล้วเชื่อไหม เดี่ยวอาจารย์จะตอบนะ แต่ว่าตอบกว้างๆ โดยไม่ได้ไปคิดเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ตอบจากประสบการณ์จากการอ่านแล้วก็การคิด คือ คนเรารู้จักคิดมาตั้งแต่ไหนแต่ไร ยิ่งอายุมากๆ ขึ้นที่เขาเรียกประสบการณ์เยอะๆ ไม่ได้ประสบการณ์จากอย่างอื่นนะ ประสบการณ์จากการคิด ยิ่งมีอายุมากเท่าไร คนนั้นก็ยิ่งมีความคิด เคยคิดมามากขึ้นเท่านั้น แต่ทั้งหมดนี้ ไม่ได้แปลว่าเป็นความจริงนะ แต่ว่าอย่างน้อยที่สุดเช่นส์ที่คน

แก่กับคนหนุ่มมี ประสบการณ์คนแก่กับคนหนุ่มมี หรืออะไรก็ตามที่มีความแตกต่างอยู่พอสมควร

เรื่องจักรวาลที่ผมบอกว่ามันมีอยู่นิดเดียว นั่นคือมีวิวัฒนาการ เรา
รู้โดยอะไร มีเหตุผลอะไร เหตุผลของเราก็คือเหตุผลของวิทยาศาสตร์ที่เรา
สังเกต เด็กกับผู้ใหญ่ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันตรงไหน ไม่เหมือนกันตรง
วิวัฒนาการ เด็กมันโตต่อ ทุกสิ่งทุกอย่างมีเกิดแล้วมีตาย มีแก่แล้วมีตาย
ต้นไม้ก็เช่นเดียวกัน มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน สัตว์ก็เช่นเดียวกัน สิ่งเหล่านี้ไม่
จำเป็นต้องมีใครมาบอก เราสังเกตเห็นเอง เพราะฉะนั้นที่บอกว่าทุกสิ่งทุก
อย่างในจักรวาลมีเป้าหมายอย่างเดียวเท่านั้นคือวิวัฒนาการ อันนั้นไม่จำเป็นต้องพิสูจน์
มันอยู่ที่เราสังเกตหรือไม่สังเกต ถ้าหากสังเกตแล้วลองดูว่ามีอะไร
บ้างที่ไม่มีวิวัฒนาการ ไม่มี ทุกสิ่งทุกอย่างมันมีเกิด มีตั้งอยู่ สืบเนื่อง ดับไป
เกิด ตั้งอยู่ สืบเนื่อง ดับไป ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอย่างนั้น นี่คือลักษณะของ
จักรวาล สิ่งทั้งหลายแหล่ในโลกมันจะต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเกิด ตั้งอยู่ ดับ
ไป คนเรามันต้องแก่ต้องตายวันยังค่ำ

ที่พูดว่าจักรวาลมีหน้าตาที่อย่างเดียวกับวิวัฒนาการ นั้นอาจารย์ไม่ได้
พูดถึงตัวจักรวาลโดยตรง คนที่จะเห็นวิวัฒนาการของจักรวาลโดยตรงต้อง
เป็นนักจักรวาลวิทยาถึงจะรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลต้องมีวิวัฒนาการ มา
จากการสังเกตของเรา ^(การสังเกต) observation ก็เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งนะที่ผม
พูดว่าจักรวาลมีหน้าที่วิวัฒนาการเพียงอย่างเดียว มีใครจะถามหรือจะแย้ง
ไหม

นุก ก็ไม่ได้จะแย้งนะครับ แต่อยากแซร์มากกว่า โดยส่วนตัวก็คือว่า จักรวาล
มีหน้าตาที่อย่างเดียวกันก็คือ วิวัฒนาการ โดยส่วนตัวก็คือ อาจจะยังไม่ได้อยู่หรือ
อะไรมากนัก พอถ้าเกิดพูดถึงจักรวาล สิ่งที่ผมรู้สึกว่ามันใช่ ก็คือว่า ประโยค
ที่ว่าไม่มีเหตุบังเอิญในจักรวาล คือทุกอย่าง...

อ.ประสาน ถูกต้อง คำว่าบังเอิญไม่มี อาจารย์เองก็ไม่เชื่อ คำว่า chance
ไม่มีคำอย่างนี้แน่นอน นอกจากชี้เกี้ยวจิด ถ้าหากคนคิดมันต้องเป็นเหตุเป็น
ผลวันยังค่ำ ต้องหาได้ ไม่มีบังเอิญหรอก บังเอิญเพราะมันชี้เกี้ยว คือคิดแล้ว
ต้น ก็ชี้เกี้ยวจิดต่อก้เท่านั้นละ ถ้าหากว่าคิด ไม่มีบังเอิญหรอก ที่พูดกันผเอิญ

นั่นเผชิญนี้ เป็นเรื่องของภาษาอาจารย์จะพูดทีหลัง ถ้ามีเวลานะ

เรื่องภาษา เรื่องพลังงาน เรื่อง information เป็นเรื่องใหญ่ นะ แต่อาจารย์ไม่รู้สิ กลับมาเรื่องของถามๆ มี 4 สิ่ง คือ การที่เราใช้ sensory motor กับทุกสิ่งทุกอย่าง นั้นเป็นสิ่งที่เรามีติดตัวมาตั้งแต่เกิดทุกคน สัตว์ทุกตัวด้วย เป็นสัตว์โลกทั้งหลายเป็นเรื่องการรู้รอด เราต้องรู้ รู้เพราะอะไร ก็เซ็นส์บอกเรา ไม่ได้แปลว่าจริงหรือไม่จริงนะ

อันที่ 2 ใช้ intelligence เราใช้สุดมยปัญญา มาเรียนขึ้น อ่านหนังสือขึ้น หรือพูดกันกับเพื่อนๆ มากขึ้นๆ เพื่อนๆ ที่มีความรู้ด้วยกันมากขึ้น บอกว่าวัดได้ด้วย thermometer ว่าร้อนหรือไม่ร้อน จะได้หมดเรื่องหมดราวสักที ตัวเครื่องมือมันไม่ได้ร้อนได้หนาวอะไรกับเขา มีหน้าที่อย่างเดียวคือบอกความจริงว่าร้อนหรือไม่ร้อน ก็ตอบเรื่องนี้กันนะ

ที่นี้ตอบลุงอ๋อยนิดหนึ่งว่า sensory motor เป็นการเรารู้เพื่อรู้รอด เรารู้เพราะเราต้องการอยู่รอด ปูย่าตายายสังเกตมา จนกระทั่งถึงเรา มันเป็นอย่างนั้น เราก็ที่ว่าอันนี้คือความจริง หรืออย่างน้อยที่สุดก็ใกล้เคียงกับความจริง

เป็นต้นว่า บอกว่า โลกไม่ร้อน ไม่รู้สิ เฉยๆ ไม่ร้อนขึ้น อาจจะไม่คล้ายกับที่นิพนธ์ว่าเกี่ยวกับผลประโยชน์หรือเปล่า ก็เกี่ยวข้องกันเรื่องเงิน ต้องบอกอย่างหนึ่งว่า เงินกับวิทยาศาสตร์ คนละเรื่องกัน แต่ economy พยายามจะเอาวิทยาศาสตร์มาใช้ แต่ว่าวิทยาศาสตร์เป็นของไม่มีหัวมีท้าย ไม่ว่าใครจะยังงมงายก็บอกตรงไปตรงมา

เพราะฉะนั้นก็พูด บอกรักพูด ดู อาจารย์ก็พูด คุณอ้อยก็พูด ปัทก็พูด นีวก็พูด แต่ว่าอะไรเป็น ความจริงล่ะ

ความจริงก็คือว่า เราจะต้องยอมรับการทำงานของทุกๆ คน ยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถ ความสามารถที่ได้มาก็ขึ้นกับสติปัญญาของแต่ละคน ใช้อันไหนเป็นตัวตั้ง บางคนใช้ sensory เป็นตัวตั้ง แต่บางคนใช้วิทยาศาสตร์เป็นตัวตั้ง บางคนใช้ความเชื่อเป็นตัวตั้ง ซึ่งทั้งหมดไม่มีอะไรเป็นความจริงทั้งนั้น

วิทยาศาสตร์ ถ้าเป็นเรื่องของกายของรูปเป็นสิ่งที่เรายอมรับกัน แต่ยอมรับกับเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นคนละเรื่องกัน แปลว่าเป็นสิ่งที่เรายอมรับกัน เพียงแต่ว่าเรายังไม่ได้เรียนอันนี้ ถ้าเราถามทุกคนที่ไปเรียนมาแล้วเขาพูดอย่างเดียวกัน เราก็ซักจะเชื่อ ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อของคน คนมีส่วนถูก

ในฐานะที่ผมเป็นนักวิทยาศาสตร์และเป็นผู้อ่านมาก ก็จะตอบว่าอย่างนี้ ตอบในความเห็นของอาจารย์ว่า

ที่โลกร้อนขึ้นไม่ใช่เกิดจากการ เผาฟอสซิลอย่างเดียว แต่ว่าเกิดมา จากมีคนมากเกินไป

ถ้าหากไปดูหนังสือสถาบันจันตนาโลก หรือ ^(WWI) Worldwatch Insti-

tute คนที่เขียนเรื่องเหล่านี้มาหลายๆ ครั้ง เขามี state of the world จะพูดอย่างนี้ว่า โลกร้อนขึ้นเพราะเหตุว่าคนมีมากขึ้น จนโลกที่สามารถจะรองรับมนุษย์เพียง 2,000-2,500 ล้านคน ต้องมารองรับคน 7,000 ล้านคน แล้วการเพิ่มนี้เกิดขึ้นภายใน 50 ปีเท่านั้นนะ 50 ปีก่อน ตอนอาจารย์ไปเมืองนอกใหม่ๆ ทั้งโลกมีประชากร 2,212 ล้านคน แล้วเพิ่มมาเป็น 7,000 ล้าน ดับเบิ้ลดับเบิ้ล แล้วคนเราเป็นไง กิน กิน กินก็คือกินทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อก่อนก็มีเวลา พอจะดับก็มีตัวใหม่ มีต้นไม้ใหม่เกิดขึ้นเรียกว่าฟื้นฟูได้ทันสำหรับคน 2,000 ล้านคน มันสมดุลกัน แต่ขณะนี้ไม่สมดุลแล้วเพราะว่าประชากรมากเกินไป คนที่ไม่เชื่อ อย่างนิวมัเชอคิดว่าเป็นเพราะผลประโยชน์บังตาหรือบอลไม่เชื่อ ก็มีสิทธิไม่เชื่อ ถ้าหากเทอร์โมมิเตอร์วัดแล้วไม่ร้อนไม่หนาว แต่มันร้อนขึ้นจริงๆ ยกตัวอย่าง อเมริกาไม่เคยที่จะร้อนเกิน 50°C ปีนี้นี้มี เชื้อใหม่ ขนาดเราแค่ 39°C ก็แทบตายแล้ว (หัวเราะกัน)

โดยสรุป วิทยาศาสตร์มีเครื่องมือ วัดว่าโลกร้อนขึ้นแน่ๆ

ทางยุโรปมีนักวิทยาศาสตร์หลายคน มีกลุ่มหนึ่งที่นำโดยเจมส์ เลิฟล๊อค ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุด โด่งดังที่สุด มีชื่อเสียงที่สุด ทั้งจักรภพอังกฤษ เราก็คิดเอาเองแล้วกันว่าเขาจะเห็นกว้างขนาดไหน จักรภพอังกฤษนี่กว้างพอสมควรนะ แทบจะทั้งโลก เจมส์ เลิฟล๊อคให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์การ์เดียน ฉบับวันที่ 1 เดือนมีนาคม 2009 เขาบอกว่า ถ้าหากโลกนี้ยังเป็นอย่างนี้ ก็อยู่ได้แค่ 30 ประมาณปี 2040 เป็นอย่างมาก

2012

2012

2012

2012 หลายคนบอกว่านี่เป็น

เรื่องจริง

เราไม่เชื่อหรือเราเชื่อโดยไม่มีเหตุผลเลยก็ได้ แล้วแต่

1. เป็นศาสนา
2. เป็นวิทยาศาสตร์ร้อยเปอร์เซ็นต์
3. เป็นการทำงานของบุคคล นักโหราศาสตร์ นักต่างๆ ทั้ง 3 อย่าง

นี้มาตกลงตรงช่อง 2012 พอดีเป๊ะ

แต่ 2012 ไม่ได้แปลว่าเราตายนะ เราตายไปตอนที่ประชากรของโลกจะสามารถอยู่กันอย่างสมดุล พอกินพอดีกับทรัพยากรธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันเราจะต้องมีจิตวิญญาณที่ดี ที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งสรรปันส่วนกัน ที่เราทำงานกันอย่างนี้คือสิ่งนั้น ที่เราแสวงหากันอยู่ก็คือสิ่งนั้น คือความเพียงพอ พอดี ยั่งยืน คือสิ่งที่เราต้องทำ

เรื่อง 2012 ไม่มีศาสนาใดในโลกที่ไม่พูดอย่างนี้ โดยเฉพาะ “มายา” ที่ศึกษาค่อนข้างละเอียด หรือศาสนาพุทธ ศาสนาฮินดู ไล่ไปถึงอียิปต์ เราไม่เชื่อก็ได้ ว่าไม่มีเหตุผล...ก็ถูก แต่ว่าทั้ง 3 ศาสนาใหญ่ๆ พูดอย่างนี้ มีอยู่ศาสนาอันหนึ่งเรียกว่า นิทรานิซึม (Nitrazim) เป็นศาสนาของปาเรเชีย มีตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าหรือก่อนพระพุทธเจ้า แล้วก็ดึงมาจนถึงสมัยพระเยซู...

ศาสนานิทรานิซึม

ศาสนานิทรานิซึมเป็นศาสนาของไซโรแอสเตอร์มีอายุอย่างน้อยพันปีก่อนศาสนาคริสต์

มีใครเป็นคริสต์มั่ง ภรรยาผมเป็นโรมันคาทอลิก โรมันคาทอลิกเป็นศาสนาที่แข่งกับนิทรานิซึม 2 ศาสนานี้มีความคล้ายคลึงกันหลายอย่าง แบบติสซึม แบบเดียวกันนะ แบบติสซึมคือการล้างบาป ชำระบาป ส่วนมาก

มีในเด็กๆ เกิดมาต้องมีแบบติสซิม แล้วก็อีกอันหนึ่ง คือ วันที่ 25 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคริสต์มาส วันเกิดพระเยซู จริงๆ เามาจากศาสนานิทราอิสซิม นะ ในอโธด็อกซ์ ศาสนาคริสต์เียน ออโธด็อกซ์ในกรีกในรัสเซียไม่มีวันที่ 25 มีวันที่ 8 ตุลาคม เพราะฉะนั้นวันที่ 25 นี้คือคิดเอาเอง แต่อย่างไรก็ตาม เพราะเนื่องจากเป็นเวลานานแล้ว ประชาชนก็เลยถือว่า 25 ธันวาคม หลายคนไม่รู้ ที่นี้เรื่องศาสนานิทราฯ มีเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับ 2012 คือในปี 2012 จะมีปรากฏการณ์ 2 อย่างเกิดขึ้น อันนี้ไม่ใช่ร้อยเปอร์เซ็นต์นะ แต่คือ หนึ่ง ทุกศาสนาพูดเหมือนกัน สอง วิทยาศาสตร์ก็พูดอย่างเดียวกัน สาม ทำไม่ คำทำนายทายทักก็อย่างเดียวกัน

โลกนี้มีพระอาทิตย์ 2 ดวง

ศาสนานิทราอิสซิมเน้นพระอาทิตย์ 2 ดวง การมีพระอาทิตย์ 2 ดวง ทางวิทยาศาสตร์ถือว่าเป็น binary system

ระบบสุริยจักรวาลของเราเป็น binary system มีดวงอาทิตย์ 2 ดวง แต่อีกดวงเรามองไม่เห็นเพราะอยู่ไกล 26-30 ล้านปี ถึงจะเข้ามาใกล้เราทีหนึ่ง

เรื่องพระอาทิตย์ 2 ดวง ในศาสนานิทราอิสซิมก็พูดเรื่องนี้ ศาสนาของอียิปต์จาก Book of Dead ก็พูดอย่างนี้ และก็รู้สึกจะเป็นศาสนามายัน ก็พูดอย่างเดียวกัน คือเขาทำปฏิทินมา 13 ผืน ในปฏิทินของเขาเป็นการนับเวลายาวนานมาก เป็น 6,000 ปี ทั้งหมด 5,000-6,000 ปี ในศาสนามายันมีปฏิทินอยู่ 13 อัน โดยปฏิทินแต่ละอันจะพูดถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบสุริยจักรวาลที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งไม่มีตรงไหนแม้แต่ชนิดเดียวที่ดาราศาสตร์หรือฟิสิกส์ดาราศาสตร์สงสัย ทั้งหมดเป็นไปตามนั้น

ยกตัวอย่างปฏิทินมายันบอกว่า โลกเราหมุนรอบดวงอาทิตย์ใน 365.2224 วัน ทางวิทยาศาสตร์บอกว่า โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ใน 365.2220 วัน ผิดกันนิดเดียว หรือการหมุนรอบดวงอาทิตย์ของดาวพระ

(New Age)

ศุกร์ทุกดวงก็ 217 วัน ก็เป็นตามนั้นเป๊ะๆ ก็ทำให้กลุ่มนิวเอจคือคนที่บอก
ว่าโลกเราถึงเวลาที่จะเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ กลุ่มนิวเอจเชื่อระบบ
มายามาก แม้ว่ามายาไม่ได้พูดถึงดวงอาทิตย์ 2 ดวง แต่เขาจะเริ่มนับเลย ปี
2012 ตรงกับวันที่ 22 เดือนธันวาคม ปี 2012 จะหยุดชะงักหมด เขาบอก
ว่าโลกหมดแล้ว ก็ตอนนั้นคนในปี 2012 คนส่วนใหญ่จะมีจิตวิญญาณที่ดี มี
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เอื้ออาทรเป็นห่วงคนอื่น อย่างเดียวกับที่เราขณะนี้มี
มากขึ้นๆ คนอย่างพวกเราจะมากขึ้นๆ สมัยก่อนใครๆ ก็บอกว่าพวกนี้มัน
บ้าจริงๆ พวกเอ็นจีโอเป็นบ้าทั้งนั้น คนไหนที่เป็นห่วงคนอื่น ห่วงสิ่งแวดล้อม
เป็นห่วงหมา เป็นห่วงช้างเป็นพวกบ้า สมัยนี้คนมากขึ้นแสวงหาความจริง
แท้ แต่เพราะไม่รู้ว่าจะหาเป็นเพราะเขาไม่มีความสุขในบ้าน ไม่มี
ความสุขในโรงเรียน ไม่มีความสุขเพราะหน้าตาไม่ดี ไม่มีความสุขเพราะอย่าง
หนึ่งอย่างใด สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ความทุกข์ทรมานเหล่านี้เป็นเรื่องทางจิตใจ
ให้เขาแสวงหาสิ่งที่ถูกต้องกว่านี้ ที่คนทั้งโลกจะมีความสุขเมตตาเอื้ออาทรต่อ
กันและให้เอื้อกัน สิ่งนี้มันจะต้องเกิดครบต้องเกิดร้อยเปอร์เซ็นต์ มายันบอก
อย่างนั้น มายันไม่ได้พูดถึงพระอาทิตย์ 2 ดวง แต่พูดถึงโลกจะมีจิตใจที่ดี
งาม แต่จำนวนคนในโลกคนจะตายไปเยอะ

(Richard Muller)

ทางวิทยาศาสตร์มี ดร.ริชาร์ด มูลเลอร์ เป็นศาสตราจารย์ด้าน
ฟิสิกส์ดาราศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบิร์กลีย์ (เบิร์กลีย์เป็น
มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดอันดับหนึ่งของอเมริกา) เขาตั้งทฤษฎีขึ้นมาทฤษฎีหนึ่ง
เพราะว่ามีนักวิทยาศาสตร์ 2 คน คนหนึ่งชื่อ เดวิด แมคเคอร์รี่ กับอีกคน
(James Spradley) (anthropologist)
ชื่อ เจมส์ สปรัดลีย์ ทั้ง 2 คนเป็นนักมานุษยวิทยาที่ศึกษาเรื่องดึกดำบรรพ์
วิทยา ว่ามนุษย์มาจากไหน 2 คนนี้ ทำ plot chart ขึ้นมาอันหนึ่ง บอกว่า
โลกมีอุทกภัยมาตมตทุกๆ 30 ล้านปี 30 ล้านปีมาที่ เขาทำชาร์ตไว้ทั้งหมด
260 ล้านปี ใน 360 ล้านปีมีถึง 8 ครั้ง ใน 10 ครั้งในโลกทั้ง ประชากรโลก
ตอนนั้นคือสัตว์ทั้งหลายแหล่ตาย รวมทั้งสมัยไดโนเสาร์ตาย รวมทั้งแมม
มอลต์ด้วยก็ๆ ตาย แล้วมาตอนนี้ โลกเราผ่านจากยุคอีโอซีน ซึ่งมีสัตว์ที่เกิด
(Eocene)
ความพิเนาศโลกมา 30 ล้านปีพอดี

ผมเคยพูดเรื่องนี้ในจิตวิวัฒน์ มีอาจารย์บอกว่า 30 ล้านปี ถ้าสมมติ

ว่าผิดไปได้แค่ 0.3% -0.1% ก็เป็นล้านปีนะ คนบนโลกเพิ่งมีมาแค่ 160,000 ปี ไม่อยากเชื่อหรืออยากเชื่อ เราก็ไม่อยู่ก็ช่างมันปะไร เราจะคิดอะไรก็ตามที่ตัวเองเป็นใหญ่ที่สุดในโลกนี้แหละคือความเป็นจริง

พอลิซาร์ด มูเลอร์ ขึ้นเป็นศาสตราจารย์ที่เบิร์กลีย์ ตั้งทฤษฎีแล้วก็ทำเป็นหนังสือขึ้นมาเพื่ออธิบายให้หลุยส์ อเวเรสต์ ก็คือคนที่เป็นนักฟิสิกส์รางวัลโนเบลของเบิร์กลีย์เหมือนกัน มูเลอร์เล่าเรื่องนี้ให้ฟังว่าถ้ามีดวงอาทิตย์ 2 ดวง จะเชื่อไหม 30 ล้านปีมาทีนึง พอมาก็เกี่ยวดาวหางกับอุกกาบาตมาด้วย แล้วอุกกาบาตก็เข้ามาในวงโคจรของระบบสุริยะ ภายในระบบสุริยะก็มี 3 โลก เราเป็นโลกที่ 3 ภายนอกก็ตั้งแต่ดาวอังคารเป็นต้นไป ทีนี้จะเชื่อไหม หลุยส์ อเวเรสต์ก็นั่งคิด เป็นไปได้...เป็นไปได้อย่างมากเลย

เรื่องของเรื่องมันเป็นนักวิทยาศาสตร์ 2 คนที่เป็นคนพูดว่า โลกมันพัง 2012 เพราะเหตุว่าดวงอาทิตย์อีกดวงหนึ่งมันมา ดวงอาทิตย์อีกดวงมาก็ส่งดาวหางหรืออุกกาบาตมา คราวนี้ 2 ครั้งใน 10 ครั้ง เขาสันนิษฐานว่าเป็นเพราะดาวหางหรืออุกกาบาตมาเฉียดโลกไป สิ่งที่ผมเล่าให้ฟังเป็นวิทยา- ศาสตร์ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นวิทยาศาสตร์กับศาสนาพูดเหมือนกัน เรามาดูเหตุผล...

พีทนู ตอนที่เขาคิดอะไรกันมา เขาคูยกันบ้างไหมคะ

อ.ประสาน ก็คูยกันเป็นกลุ่มนิวเองใจ

พีทนู หมายถึงในสมัยนั้น ที่เขาคิดกัน เขามีโอกาสได้เจอกันบ้างไหมคะ

อ.ประสาน เจอ

พีทนู คิดว่าเขาขัดแย้ง

อ.ประสาน ไม่มีการขัดแย้งเพราะว่ามันตรงกันไป ตรงกัน 2012 ตรงกัน

เสียงพูดคุย คนเรา 7 พันล้าน หรือ 4 ร้อยล้าน

อ.ประสาน ไม่ใช่ เป็นพันล้านสิ

เสียงพูดคุย 7 พันล้าน ให้เหลือ 2 พันล้าน

อ.ประสาน เออ ใช่ ถูกต้อง

เสียงพูดคุย ตายประมาณ 5 พันล้าน แล้วเราจะเป็น 2 พันล้านได้ยังไง

(หัวเราะ)

อ.ประสาน 2 พันล้านมาจากไหนละ 2 พันล้านมาจาก Worldwatch Institute เขาทำรายงาน ก็มีนักวิทยาศาสตร์ของยุโรป เขาบอกว่าโลกนี้ขยายไม่ได้ คนเรามากขึ้นก่อนกินข้าวคนละจาน สมัยนี้ 3 คนกินจาน หมายความว่าข้าวมีน้อยลง ของแพงขึ้น เพราะอะไร เพราะคนมากกว่า ทาง WWI บอกว่า ทำการวิจัยละเอียดละออ โลกนี้สามารถจะมีประชากรทั่วโลกได้ไม่เกิน 2 พันล้านคน

แอน ที่นี้หนูคิดว่า การที่เราพัฒนาการแพทย์ เป็นการขัดต่อระบบ...

อ.ประสาน ใช่ๆ เดี่ยวจะพูดถึง...(หัวเราะกัน)

เรื่อง 2012 นี้

1. ทุกศาสนาบอกอย่างเดียวกัน
2. ลัทธิความเชื่อพูดถึง นิทราอิสซึมพูดถึงเรื่องดวงอาทิตย์ 2 ดวง
3. วิทยาศาสตร์พูดถึงดวงอาทิตย์ 2 ดวง ก็เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ไม่

ว่าดำราไหนๆ จะต้องมีความว่า **“เป็นไปได้ว่าดวงอาทิตย์ในระบบสุริยะ 2 ดวง”** ดวงหนึ่งเห็นอีกดวงหนึ่งไม่เห็น ดวงไม่เห็นนั้นเพราะมันอยู่ไกล จะเข้ามาที่นี้ทุก 26-30 ล้านปี ตามหลักเหตุผล ก็ไม่ได้มีทุกครั้ง มีอยู่ 2 ครั้ง ใน 10 ครั้งที่ไม่มี แต่ 2 ครั้งใน 10 ครั้ง คนที่เขียนเข้าใจว่ามันเฉียดลางไปสรุปคือ 2012 จะมีเหตุการณ์อย่างนี้ พร้อมๆ กันนั้น มนุษย์จะมีการเจริญเติบโตของจิตวิญญาณมากขึ้น คือ ทุกคนแสวงหา โหยหา ค้นคว้า พยายามจะช่วยคนอื่นมากขึ้น ทั้งหมดนี้ ถ้าหากเรามองในด้านหนึ่ง ก็มองได้ว่าเป็นสาขาของวิวัฒนาการของจักรวาล แต่ที่จริงเป็นเพราะตัวมนุษย์เองคิดว่ายังงั้นยังงี้ เพราะความรู้เรา เอาความรู้ของเรา mathematic ของเรามาจากไหน บอกรู้ไหม

บอล เพราะเราต้องการค้นหา

อ.ประสาน ค้นหาจากไหน

บอล ไม่ทราบ

อ.ประสาน เดี่ยวจะเล่าให้ฟัง เอา 2012 ก่อนนะ ถ้าเป็นไปตามโหราศาสตร์ (Nostradamus) (Edgar Cayce) บอกว่าดวงอาทิตย์ 2 ดวงเป็นเรื่องนออสตราดามุส หรือเอ็ดการ์ เคย์ซี บอกว่าดวงอาทิตย์ 2 ดวงเป็นเรื่อง

ธรรมดา ดวงอาทิตย์ 2 ดวงจะมีขึ้นมาหลังจากที่เรามีสุริยุปราคาครั้งหนึ่งกับ จันทรคราสครั้งหนึ่ง จันทรคราสหรือสุริยุปราคาจะมีใน 2012 พอดี อีกอันหนึ่ง ทางดาราศาสตร์จะบอกว่า เนื่องจากโลกเราอยู่ในระบบสุริยะซึ่งเคลื่อนที่ไป มาตลอดเวลา ตำแหน่งที่แท้จริงคืออยู่ที่ปลายแขนอันหนึ่งของกาแล็กซีทางช้างเผือกของเรา การเคลื่อนไหวของมันจะเคลื่อนไปเรื่อยๆ การเคลื่อนไหวครั้งนี้จะเคลื่อนไหวไปตรงตำแหน่งที่ดวงอาทิตย์ของเราที่ภาษาอังกฤษ เขาเรียกว่า Solitis นะ หมายความว่า ดวงอาทิตย์ไม่ไปเหนือไม่ไปใต้อยู่กับ ที่ ดวงอาทิตย์ของเราจากศูนย์กลางของกาแล็กซีทางช้างเผือก มันเป็นแถว เดียวกัน พร้อมกันนั้นจะมีแกน alignment มีดาวเคราะห์ต่างๆ มา เข้าแถว เป็นแถวเดียว ในวันที่ 21 เดือนธันวาคม ทางดาราศาสตร์นะ ที่นี้ก็ ดาราศาสตร์เอ๋ย วิทยาศาสตร์เอ๋ย การทำนายเอ๋ยมันตรงกัน แต่ว่าก็ไม่ได้ แปลว่าจะเกิดร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นแต่เพียง “เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น” เราต้อง มาดูการคำนวณของเรา

การคำนวณที่เราใช้อยู่ขณะนี้ มีอยู่ 2-3 แบบนะ แบบหนึ่งเป็นการคำนวณโดยใช้หลักการของอริสโตเติล หลักการของไอแซค นิวตัน อีกแบบหนึ่งคือการคำนวณแบบควอนตัมแมคคาอนิกและก็มีของไอน์สไตน์ ทั้ง 2 อันนี้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ควอนตัมบอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่ความเป็นไปได้ ไม่มีจริงซักอย่าง เพราะฉะนั้นที่เราเห็นไม่จริง สมมติว่าบอลบอกว่าจริง มัน อาจจะเป็นไปได้เช่นนั้น แต่ไม่เป๊ะๆ อย่างนั้น มีตัวแปรอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง แล้วตัวแปรไหนที่มาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่าอย่างที่เราถามเมื่อกี้ คือ เงิน ความ โภกของคนบางกลุ่มที่ต้องการจะให้ประชาชนตกใจหรือต้องการที่จะให้ คนคิดไปอีกอย่างหนึ่ง โลกอื่นทั้งที่โลกไม่ร้อนมันมีผลประโยชน์อยู่ตรงนั้น อยู่มาก ผลประโยชน์คือเงิน ไล่ต่อไปคือระบบเศรษฐกิจ ทุนนิยมเสรี ระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมเสรี มีเท่าไร? กระจายคนเดียว maximize profit control และ command และ competition การแข่งขันกัน ที่นี้ลักษณะการที่หนู ยกตัวอย่างจึงถูกต้อง หลอกให้เราคิดว่าการเอาชนะการแข่งขันเพื่อเราตัว เดียว เพื่อเงินตัวเดียว บ้านเราคนเดียวนั้น มีความถูกต้องชอบธรรมตั้งแต่นั้นหรือไม่

แล้วตกลง 2010 จะเกิดขึ้นไหม

จากการพิสูจน์โดยแมคคาเนติกก็เป็นไปได้ที่จะเกิดและเป็นไปได้ที่จะไม่เกิด แต่โอกาสจะเกิดมากเพราะทั้ง 3 อย่างมันเป๊ะๆ มีโอกาสจะเกิดมากขึ้นเท่านั้นเอง ดร.เจมส์ เลิฟลึค บอกว่ามนุษย์ชาติจะเหลือแค่ 18% ปี 2040 นะ จากโลกร้อน ความเห็นของเขาคือ ถ้าตราบไคที่อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้น 4°C สิ่งมีชีวิตจะอยู่ไม่ได้ยกเว้นบริเวณที่ยังอยู่ใกล้ๆ กับขั้วโลกเหนือหรือขั้วโลกใต้

ถ้าเราเปิดอินเทอร์เน็ตไปที่ไฮเดอร์ลาบัตหรือที่คอมพิวเตอร์ เดชกุญชร เอามาเขียนในหนังสือมติชนพูดว่า โลกจะพังในปี 2012 เวลาตรงกัน คือ วันที่ 21 22 ธันวาคม 2012 ไปดูอินเทอร์เน็ตก็ได้ ดูไฮเดอร์ลาบัตหรือนาซ่าก็ได้ ^(จำลองเหตุการณ์) นาซ่าขอเอาไปทำ simulate พอคอมพิวเตอร์ทำแล้วผลปรากฏว่า 2012 วันที่ 22 จะมีการตายของประชาชนจะตายอย่างมหาศาลทันทีทันใด

เสียงพูดคุย ตายด้วยอะไร อุกกาบาตหรือ

อ.ประสาน นั่นสิ ถูกต้อง อะไรก็ตามที่จะทำให้คนตายเป็นพันล้านคนก็มีอยู่ 3 อย่าง

1. ดาวหางอุกกาบาต
2. โรคระบาด
3. น้ำท่วมโลก น้ำท่วมโลกเกิดขึ้นแน่ เมื่อไรก็ตามที่น้ำแข็งละลาย

หมด เราไม่รู้ว่าจะละลายหมดเมื่อไหร่ รู้แต่ว่าแต่จะละลายตลอดเวลาแต่ไม่รู้ว่าจะละลายหมดใหม่ ตอนนี้อยู่ที่เล็กน้อย เท่าที่อ. วสิษฐพูดในมติชน แล้วนาซ่าพิสูจน์โลกจะเหมือนกับเกิดสึนามิ แต่ตอนสึนามิเรียกว่าเล็กๆ นะ เพราะว่าตายแค่ 3 แสนคน เทียบนี้จะตาย 3 พันล้านคน 4 พันล้านคน เพราะเหตุว่าน้ำท่วม น้ำท่วมโลกนี้จะเกิดกระทันหันนะ วสิษฐ เดชกุญชรบอกว่ากระทันหันแบบเราหนีไม่ทัน จะท่วมฉับพลัน มาปัดๆ แบบเดียวกับสึนามิ อันนี้ก็เป็นไปได้ อย่าลืมนะว่าที่ผมพูดทั้งหมดนี้ แปลว่าไม่ใช่เรื่องจริงแต่ว่าตีความว่าเป็นไปได้ที่จะเป็นอย่างนี้

ขณะเดียวกัน ดร.เจมส์ เลิฟลึคบอกว่าในปี 2040 ประชากรจะ

เหลือ 18% ก็อีก 20-30 ปี อีก 30 ปีข้างหน้าเราจะยังอยู่ใช่ไหม ต้องคิด
อย่างนี้ เอาตัวรอดยังไง การจะเอาตัวรอดได้มีวิธีอยู่เยอะแยะจริงๆ แต่วิธี
ทั้งหมดเป็นวิธีทำผิดทั้งนั้น คือ โลกเรา ถ้าตัวเราคิดถึงตัวเราเองเป็นปัจเจก
ตัวเองเป็นใหญ่ แต่ถ้าเราคิดถึงสังคม วัฒนธรรม วัฒนธรรมคือจิตวิญญาณ
ของสังคม คือเป็นอันเดียวกัน สังคมเกิดประกบ แต่จิตวิญญาณยังมี มีจิต
วิญญาณอยู่ เราก็ต้องคิดกันดูว่าทำอะไรถึงจะมีจิต

จะบอกให้พวกเราเดินทางมาถูกแล้ว เพราะว่ามีแต่จิตเท่านั้นที่
จะช่วยให้เราบรรลุธรรม คนที่เป็นพระพุทธเจ้าจะไม่สนใจเลย ว่าอะไรจะ
เกิดมันก็เกิด มันไม่เกิดก็ดี มันเกิดก็ช่างปะไร เราจะเป็นอย่างนั้นได้เมื่อเรา
บรรลุธรรม ตอนนี่เรายังนึกไม่ออก เราจะบรรลุธรรมได้อย่างไร ไม่เห็นจะจริง
ตราบดีที่เราแสวงหาทางรอด ขณะเดียวกันเราก็แสวงหาความดีงามของ
จิตใจ ความรัก ความเมตตา ความอภัย ทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้เป็นสิ่งดีงาม
และทุกคนมีอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเรายังไม่เห็นทาง เรายังไม่มีวิวัฒนาการของ
จิตไปถึงขนาดนั้น แต่วันหนึ่งเราจะไปถึงขนาดนั้น

2012 เป็นวันที่...อย่างที่ว่าอาจารย์เล่าตั้งแต่แรก เมื่อ magnetosphere
ของโลกซึ่งเป็นศูนย์ป้องกันอันตรายจาก electromagnetic radiation
ของดวงอาทิตย์ อย่ำลึ่มว่า electromagnetic radiation ของ
ดวงอาทิตย์มีทั้งอันตราย อย่าง ultraviolet เป็นอันตรายกับมนุษย์ แต่ก็มีมี
vibration ที่ดี หมายความว่าคลื่นความถี่หรือ radiation ที่ดีๆ อย่าง x-ray
หรือ gamma ray อันตราย แต่ cosmic เป็นของดี เพราะฉะนั้นคนที่รับ
ดวงอาทิตย์ที่เปลี่ยนแปลงไป แกล้งไปจะร้อนมากขึ้น แต่ว่าเนื่องจากรอยโหว่
ของ magnetosphere ที่ดวงอาทิตย์ มีลมสุริยะมากขึ้นและแรง ขึ้นๆ อ้อ
อีกอันหนึ่งที่ผมลืมเล่าให้ฟัง ลมสุริยะจากดวงอาทิตย์ก็จะมา 2012 เหมือน
กัน

นิว ตายชั่วคราว

อ.ประสาน ไม่ใช่ เตี้ยๆ ไม่ใช่ตาย (หัวเราะกัน) มันมีโอกาที่เราจะเป็นคนดี

พืหนู 1 เป็น 2 พันนั้น

อ.ประสาน ใช่ เป็น 2 พันล้านนั้น เพราะฉะนั้นการที่เราแสวงหาโยทยา

พืหนู อาจารย์คะ ถ้าอีก 3 ปี เป็นคนสุจริตไม่ทัน แต่เขาไปซื้อที่เชียงราย

ก็ได้ (หัวเราะกันใหญ่)

อ.ประสาน ฟัง จริง ปีนี้ยิ่งแปลก หลังจากอาจารย์อ่านของวิฐู เดชกุญชร อ่านจากอินเทอร์เน็ต แล้วรู้ว่า 2012 นี้ฟังแน่ แต่ขณะที่คนยังไม่เป็นพระ อรหันต์ มันไม่ถึงขนาดนั้นหรอกนะ ทางนักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งเขาบอกว่า จริงๆ แล้วขั้วโลกของเรา กลับหัวกลับหางทุกๆ 30 ล้านปี

คุยกัน ขั้วแม่เหล็กโลก

อ.ประสาน พอดวงอาทิตย์เข้ามา มันเกี่ยวเอาอวกาศบาตมา มาตกโลกเรา ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ดวงอาทิตย์ของเราสลับขั้วแม่เหล็ก ดวงอาทิตย์ สลับขั้วแม่เหล็กก่อน แล้วทำให้โลกสลับขั้วแม่เหล็ก เพราะฉะนั้น 2012 อีกเหมือนกัน เราจะไปอยู่ไหน อันนั้นเขาเรียกว่า geographic upheaval หมายความว่า การเปลี่ยนย้ายสถานที่โลก เราก็จะไปอยู่ที่ไหนๆ

พีหนู เราก็นามากลิกะ

อ.ประสาน นาวายังดีกว่าตาย (หัวเราะ)

คุยกัน ขั้วโลกก็จะกลายเป็นเส้นศูนย์สูตรที่เราอยู่ / กี้ดี เผื่อร้อน

อ.ประสาน เป็นเพราะว่าเราอยู่ในละติจูดที่ 25 ตอนนี้อนี้อเส้นศูนย์สูตรต่อไปเราจะไปอยู่ใต้เส้นศูนย์สูตร เส้นศูนย์สูตรจะอยู่ที่เดิม แต่ว่าโลกเรา เนื่องจากมันเอียงจะสลับแกน เราจะหนาวลง 22 degree ใต้ 22 degree เหนือ มีโอกาสมีหิมะได้ มีโอกาสได้ที่จะเห็น

คุยกัน เผื่อหลินปิง เตรียมซื้อพวกเสื้อหนาวไว้นะ

อ.ประสาน พวกที่มีความโยเยหา มีความรักมีความเมตตา ไม่ตายหรอก

คุยกัน ไม่ตาย ตายยาก (หัวเราะกัน)

นิว 5 พันล้านคน ที่ตายเป็นคนประเภทไหน

อ.ประสาน ไม่รู้สิ อย่างใดอย่างหนึ่ง

พีหนู เป็นลักษณะว่าคนที่ไม่สามารถอยู่รอดได้ บนสภาพที่เปลี่ยนแปลง กะทันหันอย่างนั้น

อ.ประสาน ใช่ว่า การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

พีหนู คนดีของอาจารย์ นี่หมายถึงว่าเขาก็จะทนต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ได้หมายถึงคนดีเขาถึงอยู่รอดได้ แต่หมายถึง เขาทนต่อการเปลี่ยนแปลง

อย่างนั้นหรือเปล่าคะ

อ.ประสาน ไม่ค่อยทราบ แต่รู้แต่เพียงแต่ว่าคนจาก 7 พันล้าน จะเหลือ 2 พันล้านคน ก็คือ 18-20% พุทธทำนายจะพังไหมล่ะ

ทุกคน พัง!

อ.ประสาน พุทธทำนายมีพูดไว้อย่างเดียวกันนะว่า ปีมะโรง 2012 ปีมะโรง ผมเกิดปีมะโรง ผมรู้ว่าผมตายปีนั้นแหละ แต่ผมไม่กลัว

2012 ปีมะโรง พระอรหันต์องค์หนึ่งที่อึดตบือ ประเทศลาว เขาบอกว่า โลกนี้จะตายด้วยน้ำท่วม น้ำท่วมโลกอย่างปัจจุบันทันด่วน กรุงเทพฯ จะท่วมกะทันหันเลย ภายใน 3-4 ชั่วโมง ฝนตกหนัก ภายในอาทิตย์เดียว น้ำจะเจ็จนองไปจนถึงลพบุรีถึงโคราช จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่เราในฐานะ เป็นพุทธศาสนิกชน ก็ต้องฟังคำเตือนทุกอย่าง คือ ไม่ประมาท โอกาสที่จะเกิด มีหรือไม่มีเท่าๆ กัน คือมันมีความเป็นไปได้ แต่ว่าถ้าเราฝึกจิต ปฏิบัติ จิตปฏิบัติสมาธิ ทุกๆ คน ทุกๆ อย่าง จากร้ายจะกลายเป็นดี ที่หลวงพ่อกาฬิ ผึ้งเขียนทำนายนะ มีชายเยอะเยอะไปตามตลาด กาฬิผึ้งจากอึดตบือ ประเทศลาว ก็บอกไว้อย่างเดียวกันว่าให้ระวัง ปีมะโรง ประชาชนทั้งโลกจะเหลือ แค่ 20% แต่ประเทศไทยจะเหลือ 30%

ทุกคน อือ

อ.ประสาน ไม่รู้ อย่างคิดว่าเรื่องจริงนะ อาจารย์เล่ามาให้ฟังเฉยๆ ประกอบ ปัญหาของเรา ไม่มีอะไรเหนือกว่าปัญญา แต่ปัญญาอันนั้นไม่ใช่ intelligence ปัญญาอันนั้นต้องเป็นปัญญาที่ได้จากการทำสมาธิ

สมาธินี้ประหลาดจริงๆ อาจารย์ทำสมาธิมา 20 ปี แต่ว่าเพิ่งทำ หนักๆ ตอนนี้ วันละ 3-4 ชั่วโมง ถ้าหากเราทุกคนทำสมาธิ เราจะได้เห็น อาจารย์หลับตาแล้วเห็นคนตายเยอะเยอะ หลับตาไป แต่ว่ามันไม่ได้แปล ว่าจริงหรือไม่จริงนะ อาจจะเป็นไปจากคิดเอาเองก็ได้ แต่ยังไงก็ตามที่ นั่น เป็นสิ่งที่เราควรจะสังวรณ แล้วก็ปฏิบัติดี พุทธถึงความงามความดี จงทำดี ไว้เถิดจะเกิดผลจริงๆ การทำดีหมายความว่า มีความรักความเมตตา อะไร ก็ตามที่ เพื่อนทำอะไรเรา เราก็อภัยเขา อภัยภายในจริงๆ นะ อภัยจากหัวใจ เลย ไม่ใช่ของง่ายนะครับ ของยาก อย่างจูนนี่ แก่แล้วเราซัดๆ เลย แก่แล้วเรา

สารพัด เราจะไปให้อภัยมันได้ยังไง (สมมติ) ต้องอภัยจริงๆ แล้วจะบอกว่า เป็นความสุขที่หนูทำ ความสุขอย่างแท้จริง ความสุขของการอภัย ความสุข ของประสบการณ์ที่เป็นปัญญาอันล้ำเลิศ เป็นเมื่อกายกับจิตรวมกันเป็นหนึ่ง เมื่อนั้นเราก็สามารถที่จะมีจิตใจที่ตั้งงาม มีขั้นติดตลอด

ยกตัวอย่างโรงเรียนที่โรงเรียนสัตยาสัย ใครเคยไปไหม ผมไปอยู่ที่ นั้น 2 วัน ประหลาดมาก ตั้งแต่เด็กเล็กๆ อนุบาลไปจนโตมีแต่ความรักความ เมตตา มีแต่ช่วย “คุณปู่แก่แล้วนะ มีใครดูแลไหม หนูจะดูแลให้” (หัวเราะ) อายุเท่าไรรู้ไหม 5 ขวบ มันจะดูแลเรา (หัวเราะกัน) เราซาบซึ้งใจและมี ความสุข มีแต่เด็กอย่างนี้ทั้งนั้นเลย ไม่มีใครซักคนที่มองเป็นศัตรู โรงเรียน สัตยาสัยอยู่ที่ลำานารายณ์ มีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู มุสลิม คริสต์ พอดีห้าเป็งมานั่งสมาธิ ตั้งแต่เด็กจนถึงโต มานั่งสมาธิเป็น สมาธิของใครของมัน ใครนับถือศาสนาไหน ก็สมาธิของศาสนาเขา เขาก็ทำ เป็นสถานที่ไว้ อันนี้จะต้องหันทางตะวันตกตะวันออกอะไรๆ ก็แล้วแต่ เสรีจ แล้วก็ให้สวด สมาธิ อ.อาจองก็เล่นเปียโนเพลงคลาสสิกโบราณๆ เพราะๆ ขณะเดียวกัน เด็กก็จะ โอม สันติ สันติ สันติ อะไร หรือไม่ก็ โอม แล้วแต่ ใครจะสวดอะไรก็ได้ พร้อมกันนะ ดีดี ดีตรงไหน ดีตรงที่ไม่เคยมีใครทะเลาะ เบาะแว้งกันเลย ไม่เคยเห็นมีใครเล่นใครทะเลาะ ทุกคนมีความสุขมีความสุข สบายใจ กระทรวงศึกษาธิการส่งคนไปดู รัฐมนตรีช่วยอะไรสักคนบอกว่า ไม่มีโรงเรียนไหนในโลกเป็นอย่างนี้ ถ้าประเทศไทยมีโรงเรียนอย่างนี้ มีสัก 5% ประเทศไทยก็สามารถจะสร้างคนผู้นำของโลกได้ นี่โรงเรียนวิถิปุทธ อย่างแท้จริงจริงๆ ไม่ใช่วิถิปุทธหรือเป็นวิถิปุทธทุกศาสนา ไม่มีการพูดพร่ำ ทำเพลงอะไรทั้งนั้น มีอย่างเดียว สวด สมาธิ สวด สมาธิ สวด สมาธิ แล้วก็ เรียนหนังสือ ห้องเรียนทั้งวิชาการกับเรียนทั้งจิตฝึกจิตกับฝึกวิชาการพร้อมๆ กัน ปรากฏว่าวิชาการของเขาจะ นักเรียนทุกคนไปสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้ มหาวิทยาลัยดีๆ ทั้งนั้น ไม่ใช่จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ ไม่ก็มหิดล ทุกคนเลย ได้ 100% เลย เรานั่งนึกในใจว่าเพราะเหตุว่าเขาไม่มีความพวักเขาพวักเรา นี่ เรื่องของกู นี่เรื่องของเขา ไม่มี ทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่ความอภัย กับความรัก ความเมตตา อาจารย์อยากให้เราเป็นอย่างนั้น

แล้วก็จริงๆ นะ อาจารย์มานี้มีความสุข มีความสุขอย่างยิ่งเลย เห็นเด็กๆ สำหรับอาจารย์นะ เด็กทั้งนั้นแหละ แม่นี่ก็ยังเด็ก (หันไปทางลูกอ้อย ทุกคนหัวเราะ)

ลูกอ้อย ใช่ฮะ อาจารย์ (ทุกคนหัวเราะเสียงดัง)

อ.ประสาน อายุ 82 กับ 57-58 เด็กมากๆ แต่ว่าอาจารย์ยังดีจ๊ะ เมื่อไหร่ที่ให้อาจารย์มาอย่างนี้ มีคนอย่างนี้ มีนักเรียนอย่างนี้ มีความรักความเมตตา กันอย่างนี้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จะช่วยโลกด้วยกันอย่างนี้ อาจารย์ยินดีทุกครั้งที่มา ไม่ต้องบอกว่า ไม่ต้องดูหนังสืออะไร ไม่จำเป็น อ่านหนังสือมาเยอะ อ่านมาเยอะจริงๆ เยอะ ทุกอย่างด้วย พุดมามากแล้ว อาจารย์ขอให้ อ้อยพูดบ้าง

ลูกอ้อย ฟังเด็กๆ ตะกี้ เขากำลังหาหรือทำความเข้าใจกับเรื่องของบังเอิญ ใช่ไหม ตัวเองทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น สมัยก่อนเราใช้คำนี้บ่อยมาก คำว่า “บังเอิญ” ซึ่งเมื่อที่อาจารย์บอกว่า ถ้ามันชี้เกี่ยวข้องคิดต่อนะ ก็จะสรุปเอาไว้ อาจจะเป็นบังเอิญ อาจารย์บริการที่ไม่คิดต่อ แล้วเราใช้วิธีตั้งคำถามให้คนอื่นตอบนี้ เหมือนไปใช้ให้คนอื่นคิดต่อหรือเปล่า (หัวเราะ)

อ.ประสาน ใช่

ลูกอ้อย บางทีเราก็ไปใช้ให้คนอื่นคิดต่อ เพราะเห็นว่า เขาน่าจะคิดได้ดีกว่าเรา ก็เลยเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า เออ บางทีเราไม่สามารถจะคิดต่อได้จริงๆ แล้วเห็นว่ามีคนทีคิดต่อจากเราได้ เราก็เอาความสามารถที่ไม่ถึงแล้วทั้งไปเป็นคำถามให้เขาคิดต่อ แล้วเราก็เฝ้าดูการคิดต่อของเขา เฝ้ารอการกลับมา ซึ่งคำตอบที่เขาคิดให้ ซึ่งอันนี้เราก็คิดว่า ก็โอเคนะ ก็ยุติธรรมดีนะ (หัวเราะ) เพราะเราคิดต่อไม่ได้จริงๆ แต่ว่ามันเกิดผลจากการคิดต่อจากโจทย์ของเรา จากคนที่สามารถคิดต่อได้ กับอีกทางหนึ่งก็คือ ถ้าจะมีความจดจ่อหรือมีสมาธิที่จะคิดต่อกับมันได้ ก็คิดได้ แต่พอเจอกับคำว่าชี้เกี่ยวข้องคิด ก็หาทางช่วยหรือไม่กล้าที่จะคิดหรืออะไรก็ตามแต่ ก็หาตัวช่วยก็ดูว่าจะไปเป็นภาระของคนอื่นต่อหรือเปล่า ก็แค่คำนึงถึงเฉยๆ นะครับ ก็อย่างที่อาจารย์ว่านะ อย่าเพิ่งตัดสินผมนะ ฟังๆ (หัวเราะ)

คราวนี้เรื่องความบังเอิญ ถ้าขยันคิดเราก็อาจจะทิ้งคำๆ นี้ไปได้แล้วมีคำๆ หนึ่งที่ผมก็พยายามปะติดปะต่อ จากที่อ่านตำราทางด้านพุทธ

ศาสตร์ ผมขอใช้คำว่า พุทฺธ-สาด-ตะ-ระ ก่อนนะ เขาบอกว่าเป็นเรื่องของเหตุ และปัจจัย เราจะรู้ได้หรือยังรู้ไม่ได้ถึงตัวเหตุและตัวปัจจัย ก็เป็นอีกเรื่องนึ่ง นะครับ แต่ว่าข้อสรุปหรือข้อยุติที่ว่า เออ มันเป็นเรื่องของเหตุปัจจัยหรือก ไม่ใช่ว่าที่เราารู้สึกว่าเหมือนไม่มีที่มาที่ไป เลยคิดว่าบางทีเราพยายามหา สูตรหรือการทำความเข้าใจกับเรื่องเหตุที่มันเกิดขึ้นหรือความน่าจะเป็น หรืออะไรก็ตามแต่ ในแนวคิดศาสตร์ ในแนวตรรกะ ในแนวปรัชญา หรือ ในแนวทางอะไรก็ตามที่บันดาลความรู้ที่มนุษย์บอกว่ามันเป็นชุดเนื้อหา ความรู้ที่เราจะต้องเข้าใจร่วมกัน เลยคิดว่าเหมือนมาสรุปรวมกันตรงค่าง่ายๆ คือ

มีเหตุกับปัจจัย จึงได้มีผลอย่างหนึ่งขึ้นมา เหมือนเป็นหลักแต่ใน รายละเอียดของเหตุ ปัจจัย และผลที่ว่าสารพัดที่จะเกิดขึ้น ในทุกๆ เวลา ในทุกๆ นาที่ อะไรก็ตามแต่

ในฐานะของความเป็นมนุษย์ เมื่อก็ได้ฟังมากก็เป็นเรื่องวิวัฒนาการ นะครับ จักรวาลมีหน้าที่อย่างเดียวคือวิวัฒนาการ เราเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ใน กระบวนการวิวัฒนาการ แต่คำว่าวิวัฒนาการก็มีเรื่องละเอียดลึกลงไปอีก หรือเรื่องระดับหยาบก็มีอีก เพราะฉะนั้นที่เราได้มาได้อินกันหรือมาแสดง ความคิดเรื่องใดก็ตามแต่ที่เกิดขึ้น สมมติว่าเวลานี้ บางทีเราก็นึกว่ามัน ไม่เกี่ยวกับ อย่างพูดถึงเรื่องภาวะจิตที่มีความพุ่งชานกับภวังค์ ในขณะที่ อีกฝั่งหนึ่งพูดถึงเรื่องโลกร้อน เรื่องของเศรษฐศาสตร์ โอ้โฮ เหมือนว่าแตกต่างกันมากเลย แต่บนความแตกต่างทั้งหมดนี้...ในสมองลูกตอนนี้เหมือนว่า พยายามหาทางเชื่อมกันอยู่ แม้กระทั่งเมื่อที่ พาอาจารย์มานั่งตรงนี้ อาจารย์ บอกว่าผมเคยมาพูดที่ตรงนี้นะ เมื่อซัก 10 ปีที่แล้ว เราก็ตกใจเหมือนกันนะ เอ๊ะ ก็ทำความเข้าใจแบบ เราเพิ่งมาอยู่ไม่ถึงปีนะ แต่อาจารย์เหมือนคับคาลัย คับคลาว่าเคยมาพูด นะฮะ อันนี้มันก็เข้ามาสู่ในการรับรู้ของผมเหมือนกัน แล้วก็เหมือนกับว่ากำลังหาทางเชื่อมต่อกันเพื่ออธิบายภาพอะไรซักอย่าง หนึ่งนะฮะ เหมือนกับว่าเราเอง เรามีภาวะที่รับเข้ามาแล้วก็งกับมัน แล้วก็ พยายามที่จะทำความเข้าใจกับมัน แล้วพยายามที่จะหาภาพที่ชัดเจน เพื่อที่จะอธิบายเราต่อไป ก็เป็นวนๆ อย่างนี้ไปเรื่อยๆ นะฮะ ก็หมดแค่นี้ (หัวเราะ) มันยังเชื่อมไม่ได้

เหตุผลและตรรกะถูกมนุษย์คิดขึ้น เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น

อ.ประสาน จริงๆ ก็ที่ผมอยากจะพูดต่อ คือเรื่องที่คุณถามไว้

ลุงอ้อย เรื่องภวังค์ เรื่องความฟุ้งซ่าน

อ.ประสาน ความจริงเรื่องของคุณผลมี 2 เรื่องนะครับ

ตรรกะเป็นปรัชญาที่ใช้สำหรับ
solve หรือแก้ปัญหา เป็นวิวัฒนาการ
ของภาษา

ส่วนเหตุผลเป็นวิวัฒนาการ
ของความคิด เหตุผลและตรรกะทั้ง
2 อย่างเป็นของขั้วของมนุษย์
มนุษย์คิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของ
มนุษย์เท่านั้นเอง

แล้วท่านได้เหตุผลมาจากไหน มาจากอวัยวะเช่นสิ่งที่บอกเราเช่น
ตา หู จมูก ปาก ลิ้น กายสัมผัสทั้งหมดนั้นแหละ เราเอามาเรียงเข้า ถ้าหาก
เหตุผลอันไหนที่ไม่ตรง เราวิ่งกันทันทีเพราะไม่มีเหตุผลหมดเหตุผลแล้ว

โดยที่ทั้งหมดไม่เคยมีใครจะคิดถึงว่า มีใครคนไหนบงการเราอีกที รับรอง ไม่มีใคร ถ้าไม่เห็นด้วยสายตาของกู ตาอีก 30 คนก็ไม่เห็น ทุกคนไม่เห็น ก็ไม่มีสิ แต่ไม่เห็นไม่ได้แปลว่าไม่มี

เดี๋ยวนี้คนเราเห็นเล็กลงๆ ทุกวัน ทุกครั้งที่เราเห็นเราเห็นเล็กลง ก่อนนี้เคยไม่เห็น คุณปู่คุณย่าคุณทวดของเราที่เป็นเช่นเดียวกับเราแหละ อะไรที่รู้ก็บอกว่า perceive และอะไรที่ไม่รู้ก็บอกว่าไม่ perceive นั่นแหละ แล้วเรามาเรียงกันเข้าเป็นเหตุผล ความจริงมันไม่มีเหตุผลหรอก เราต่างหาก ที่ไปเน้น ไปบังคับมัน ไม่ต้องเชื่อครู ไม่ต้องมีเหตุผล หมาจะเห่า ก็ไม่มีทางจะมีเหตุผล มันจะเห่าโง่งๆ ตลอดเวลา เราก็โกรธมันละหมา ลองคิดดูสิ นกอินทรีบินบนฟ้าสูงจากพื้นดิน 1 กม. แต่เห็นหนูตัวนิด มันเห็นได้ยังไง เรา มองไม่เห็นแน่ๆ เลย เราส่งเสียงเรียกลูก อย่างดีที่สุดเราได้ 300 เมตร แต่ข้างส่งเสียงเรียกลูกได้ 5 กม. เรบอกว่าข้างผิด นกอินทรีผิด มึงต้องเห็น อย่างเดียวกับกู

เพราะฉะนั้นการเห็นก็ดี เหตุผล ก็ดี ทุกสิ่งทุกอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ เราสมมติขึ้นเข้ากับตัวเราเอง เพื่อ ประโยชน์ของตัวเราเอง ไม่ใช่เป็น ความจริง

นั่งกันอยู่ตรงนี้คนละคนๆ มาจากไหนกันแน่ ถ้าวลงไปละเอียดจริงๆ เราประกอบด้วยอะไร ประกอบด้วยอวัยวะ อวัยวะประกอบด้วยอะไร ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ เนื้อเยื่อประกอบด้วยอะไร ประกอบด้วยเซลล์ เซลล์ประกอบด้วยอะไร ประกอบด้วยมาโครโมเลกุล มาโครโมเลกุลประกอบด้วย

ด้วยอะไร ประกอบด้วยโมเลกุล โมเลกุลประกอบด้วยอะไร ประกอบด้วยอะตอม อะตอมประกอบด้วยอะไร พอถึงขั้นที่ลงไปต่ออะตอมไป ไม่สามารถที่จะแยกได้ระหว่างเม็ดๆ ที่เป็นวัตถุ single particle หรือ wave ซึ่งเป็นคลื่น ซึ่งเชื่อมกันทั้งหมด ถ้าหากเราเอากระแสไฟฟ้าไปผ่านขดลวดที่งอๆ เป็นต้นว่า คลิปที่เราใช้ติดกระดาษ เราจะเห็นที่เดียวว่ามีอิเล็กตรอนที่เป็นไฟฟ้ามันวิ่งไปตรงไหนไม่มีทางต่อก็หยุดแล้ว แต่คลื่นจะต่อเนื่องไป เพราะฉะนั้นอิเล็กตรอนเป็นคลื่นในขณะที่เดียวกันก็เหมือนเป็นเม็ด เช่นเดียวกับโฟตอน คือแสง เราดูจากทีวี ก็เห็นชัดๆ เป็นเม็ดๆ แล้วเม็ดๆ ก็มารวมกันเข้าก็กลายเป็นคน เป็นเรื่องทีวีขึ้นมา แต่ในขณะที่เดียวกันแสงจริงๆ ไม่เป็นเม็ด แต่เป็น wave เหมือนกับ wave ในน้ำทะเล ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการสั่นสะเทือน ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ การสั่นสะเทือนทำให้เกิดวิวัฒนาการหรือการอาศัยซึ่งกันและกัน

ธรรมชาติมี 2 ระดับ

อ.ประสาน แพทย์ไม่ยอมรับการฝังเข็มแบบสมัยก่อน บอกว่าเป็นเรื่องโกหก แต่เดี๋ยวนี้ เรารู้แล้วการฝังเข็มได้ประโยชน์ แล้วก็เป็นเรื่อง (การสั้น การเขย่า การแกว่ง) vibration ของสสารที่ vibrate นั้น ยิ่งเป็นลักษณะโมเลกุลหรืออะตอม ก็มี vibration เหมือนกันทั้งนั้น ไม่มีอะไรอยู่เฉยๆ ภาษาวิทยาศาสตร์เขาเรียกว่า String Theory เป็นหัวใจของการคำนวณในอนาคต ที่ผมพูดทั้งหมดบางทีอาจจะล้าไปสำหรับคนที่ไม่เรียน แต่ว่าทั้งหมดที่ผมพูดเป็นสิ่งที่ผมพูดเป็นสิ่งที่ผมเห็นว่าเป็นธรรมดา

สิ่งที่เป็ธรรมชาติที่สุด คือ ธรรมชาติ

สิ่งที่เป็ธรรมชาติ มี 2 ระดับ

ระดับที่หนึ่งคือระดับหยาบๆ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า ภูเขา แม่น้ำ นี้เป็ธรรมชาติ ธรรมชาติอีกระดับเป็ธรรมชาติระดับละเอียด อาจจะเรียกว่าธรรมชาติอันนี้เป็นพระ เป็นผี เป็นเจ้า หรือเป็พระก็แล้วแต่

ลุงอ้อย เป็จิตได้ไหม

อ.ประสาน เป็จิต ทุกอย่างเป็จิต แต่เป็จิตไรสำนึกน่ะนะ ไม่ใช่จิตสำนึก จิตไรสำนึกต่างกับจิตได้สำนึก คือ สมอมีหน้าที่อย่างเดี๋ยวจึงคือบริหารให้ จิตไรสำนึกของจักรวาลให้เป็จิตสำนึก จิตสำนึกของเราที่คิดตลอดเวลา จิตสำนึก เราในฐานะปัจเจกอยู่กับจิตสำนึก ถ้าหากเราในฐานะโดยรวม จิตสำนึกนั้นก็จะการเป็วิวัฒนาการ ขณะเดียวกัน...

พี่ซัง คุณหมอคะ ที่บอกว่าเหมือนกายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ สืบเนื่อง และดับไป แล้วจิตอยู่ในสภาพนั้นไหมคะ

อ.ประสาน เหมือน...ทุกอย่างเป็อย่างนั้น วิวัฒนาการเป็อย่างนั้น เสมอ เป็เหตุปัจจัย เหตุปัจจัยกับเหตุผลไม่เหมือนกันนะ เหตุปัจจัยนี้มันเสริมกัน อันนี้ตั้งอยู่จึงมีอยู่ได้ ไม่ใช่เหตุผล ไม่ใช่ cause and effect แต่

เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นอิทัปปัจจยา พุทธศาสนาพูดอย่างชัดเจน แล้วอันนี้ไม่มีกาลเวลานะ อย่างผมไม่กลัวตายเพราะผมรู้ว่าผมไม่ตาย จิตไม่ตาย ตัวรู้ไม่ตาย ไม่มีตายไปไหน เพราะฉะนั้นเราจะไปกลัวอะไร จะน้ำท่วมอะไรจะอะไรก็ช่างมันปะไร จะจมน้ำก็ช่างมันปะไร ไม่เห็นเป็นไรเลย จิตมันไม่ดับครับ จิตเป็นพลังงาน ในฐานะของพลังงานมันไม่สูญสิ้นไปไหน มันเปลี่ยนเป็นรูปร่าง

แอน แล้วจักรวาลมันจะมีดับได้ไหมคะ

อ.ประสาน จักรวาลก็มีดับก็เกิดใหม่ มันเหมือนกับคน

พีหนุ ที่น้องเขาถาม ภายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ สูญสลายดับไปใช่ไหม แต่จิตนี้ การตั้งอยู่ของจิตกับตัวรู้ที่อาจารย์พูดมันคือตัวเดียวกันไหมคะ

อ.ประสาน ไม่ใช่ จิตเราต้องแบ่งเป็นอย่างไร จิตมี 2 อย่าง คือ จิตรวมกับจิตร่วม กับจิตปัจเจก จิตร่วมกับจิตปัจเจกจะรวมก็ดีจะจิตปัจเจกก็ดี มาจากจิตไร้สำนึกทั้งนั้น

พีหนุ จิตรวมกับจิตร่วมต่างกันยังไงคะ

อ.ประสาน คนละจิต จิตไร้สำนึกมีหนึ่งเดียว หนึ่งอันนี้ประกอบใน 3 อย่าง แยกจากกันไม่ได้ หนึ่งอันนี้มีเป็นจิตไร้สำนึก ทั้งจักรวาลมีอันเดียวซึ่มแทรกไปทั่วทุกหนทุกแห่ง อย่างเต๋าว่าเป๊ะเลย เต๋ามีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ซึ่มแทรกอยู่ทุกหนทุกแห่ง จิตของจักรวาลเข้ามาในสมอง สมองย่อมต้องมีสมองอยู่ทุกที่ เพราะอยู่ทุกที่ที่ไม่มีอะไรบังคับมันได้ ตรงไหนมีที่ว่าง ที่ว่างที่สำคัญที่สุดตรงไหนรู้ใหม่ ที่ว่างระหว่างอะตอม ขอบเขตของอะตอมกับนิวเคลียสของอะตอม ถ้าหากเราเอาลูกบอลหรือลูกเทนนิสลูกเล็กๆ ลูกหนึ่งเข้าไปในสนามฟุตบอล ทั้งสนามนั่นคือนิวเคลียส ซึ่งนิวเคลียสของอะตอมประกอบไปด้วยนิวตรอนกับโปรตอนนะ แต่ก็มีอิเล็กตรอนวิ่งอยู่ข้างนอก อิเล็กตรอนที่วิ่งอยู่ข้างนอกก็มีความว่าระหว่างอิเล็กตรอนกับโปรตอน นิวตรอนที่อยู่
ในนิวเคลียส โปรตอนกับนิวตรอนที่อยู่ในนิวเคลียสจะถูกดึงดูดเข้าหากัน มีการเชื่อมต่อโดยกาว เรียกว่า gluon ถ้าหากว่าเรารู้แบบนี้ ที่ว่างในร่างกายมีเยอะ ตัวเราเองประกอบไปด้วยส่วนใหญ่เป็นที่ว่าง เพราะว่ามีสนาม มีลูกเทนนิสเล็กนิดเดียวอยู่กลางสนาม

พีท คนเล่นฟุตบอลคือใครคะ (หัวเราะ)

อ.ประสาน อย่าไปคิดอย่างนั้นสิ ทุกสิ่งทุกอย่างมีเพียงความจริงที่พิสูจน์แล้วพิสูจน์อีก เป็นความจริงทางควอนตัมแมกคานิค ถ้าเรารู้ช้อย่างนี้ เราก็ไม่ยึดติดอะไร ทุกอย่างเป็นความจริงที่เราสามารถจะอธิบายได้ทั้งหมดเกลี้ยงเลย

พีซัง อย่างนี้ ถ้าบอกว่าจิตไม่ตายใช่ไหมคะ มีวิวัฒนาการของจิตขึ้นไปเรื่อยๆ แล้วที่มีชีวิต เหมือนอย่างจาก 2 พันล้านเป็น 7 พันล้านคน ไร่ 5 พันล้านของจิตมาจากไหน

อ.ประสาน จิตทั้งหมดเป็นจิตรู้ เราทุกคนอยู่กับจิตรู้ จิตรู้คือจิตสำนึก แต่หลักการรู้ว่าวันนี้กำลังทำอะไรอยู่นั้นคือจิตรู้ จิตรู้อันนั้นเป็นการบริหารผ่านสมองกับจิตที่มีหนึ่งเดียว จิตทั้งหมดของคนตายทั้งหมดเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งนั้นแหละ มีจิตอยู่อย่างเดียว แต่พอมายู่ในสมองแต่ละคน เป็นปัจเจกแล้วแต่ละคนจะบริหารไปเป็นจิตรู้ของเรา

สำนวนเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ต้องรู้ เราต้องรู้ว่า cognition หรือ การรู้ของเรา หรือ knowing เป็นเพราะการบริหารของสมองต่อจิตโดยรวม จิตไร้สำนึก (Gustav Carl Jung) จิตไร้สำนึกสากลของจักรวาล) หรือ archetype เป็นรายละเอียดแต่ถ้าใครถามก็ยินดีจะตอบให้ แต่ให้รู้เสียก่อนว่า การอ่านหนังสือทำให้เราแตกฉาน แต่ก็เป็น intelligence เหมือนธรรมดาๆ แต่ความรู้ที่ได้มาจากความฝัน อาจารย์ฝันมาทุกวันเลย แล้วฝันนะ ถ้าหากฝันตอนเข้ามิด ตอนเข้ามิดนี่เป็นความฝันที่เราติดต่อกับจิตสากล บางทีมันต้องมี interception of dream เหมือนกันนะ แต่ไม่ได้ง่าย ๆ นะ

(รูปแบบที่เหมือนๆ กันของจิตไร้สำนึกที่มนุษย์รวมทั้งสัตว์โลกทั้งหลายได้รับเป็นมรดกทอดมา)

ความจำก็เป็นจิต

พี่ซิง แล้วจิตกับความจำละคะ

อ.ประสาน ความจำก็เป็นจิตเหมือนกันหนู เซลล์ของสมองประกอบไปด้วย มาโครโมเลกุล มาโครโมเลกุลประกอบไปด้วยโมเลกุล โมเลกุลประกอบไปด้วยอะตอม อะตอมประกอบด้วยนิวเคลียสกับอิเล็กตรอน

ตอนที่เรจำ จิตจะออกไปข้างนอก ไปดูไปรับสิ่งที่เรามองดูหรือหูฟังก็ได้ เมื่อรับปั๊บตัวอิเล็กตรอนจะกลับมาเป็นความจำ ความจำแล้วไปเก็บไว้ในสมอง เห็นดอกไม้บอกกูเห็นดอกไม้ แล้วก็ไปเป็นความจำ ความจำอันนั้น เมื่อผ่านไปซักประเดี๋ยว เมื่อเราคิดถึงดอกไม้ขึ้นมาปั๊บ กูจำได้ว่าดอกไม้อันนั้นมีลักษณะอย่างนี้ อย่างนี้ เราจำทั้งหมด เราไม่เลือกจำเฉพาะกลิ่นหอมของมัน รูปร่างของมัน นั่นคือข้อมูลที่เราได้รับการจำ

ความจำเป็นจิตชนิดหนึ่ง เป็นสัญญา ไม่มีอะไรขาดไม่มีใครในโลก ฉลาดเท่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าหนูศึกษาแล้วจะประหลาดใจว่าคนมีอย่างนี้ด้วยหรือ คือผมไม่ได้หลับหูหลับตาเชื่อนะ ก็เป็นนักวิทยาศาสตร์จริงๆ แล้ว เชื่อเรื่องจิตนิยมไม่มี เชื่อทุกอย่างมีเหตุผล พระพุทธเจ้าต้องเป็นคนแน่ แต่ว่าเป็นคนฉลาดเหลือเกิน ฉลาดมหาศาล

ลุงอ้อย นักวิทยาศาสตร์ในโลกทั้งหมด เชื่ออย่างอาจารย์หรือเปล่า

อ.ประสาน ไข่ๆ ส่วนหนึ่ง นักวิทยาศาสตร์ชั้นน่านะ แต่อาจารย์ไม่ใช่ชั้นนำหรอก นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำทุกคนที่เป็นนักฟิสิกส์รุ่นใหม่ทุกคน เขาเป็นว่าส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธเจ้าว่าฉลาดลึกล้ำ นับถือพระพุทธเจ้าว่ามีความรู้แล้วความรู้ที่ท่านมีไม่ใช่ความรู้ที่เราเห็นด้วยตาแล้วจำ ไอ้ความจำกับการเห็นด้วยตา มันเหมือนกันอยู่ เพียงแต่ว่าอันแรกมันจำมันเก็บไว้ อีกอันมันเห็นชัดๆ ขณะนี้เท่านั้นเอง

พี่ซิง แล้วเมื่อจิตรู้มันออกไปแล้ว ความจำไม่อยู่แล้ว

อ.ประสาน ไม่อยู่ จิตรู้ทั้งหมดผลิตจากสมอง คนตายก็สมองไม่มีแล้ว แต่ยังมีจิตไร้สำนึกซึ่งต้องการการบริหารของรูปร่างคล้ายๆ สมอง สมองคน

มีที่ว่างเยอะแยะ คล้ายๆ กับบ้าน มีทางลมเข้า มีทางเข้าทางลัด จิตที่เข้ามาถูกบริหาร พอลมออกเป็นลมเย็นชนิดหนึ่ง เหมือนเราหายใจเข้าหรือเราหายใจออก

พีหนุ อาจารย์คะ การนั่งสมาธิ เรากำลังฝึกบริหารจิตรู้ด้วยแล้วก็จิต...

อ.ประสาน ไม่ๆ มันได้จิตสำนึกอย่างเดียว

พีหนุ จะได้แค่จิตสำนึกอย่างเดียว

อ.ประสาน โดยใช้จิตให้หนึ่ง มีการอธิบายอยู่ 3 อย่าง คิดโดยโรเบิร์ต ยาน สมมติเอาก้อนหินเล็กๆ หย่อนลงไปใต้น้ำ พอหย่อนลงไปน้ำแล้วจะมีคลื่น แล้วคลื่นหายไปไหน คลื่นนี้จะเล็กๆๆๆ เล็กหายไปจนมองไม่เห็นด้วยตา แต่ยังมีคลื่นอยู่มีพลังงานอยู่ พลังงานนั้นไปตรงขอบสระ ขอบสระมันทำอะไร เปลี่ยนพลังงานเป็นทำให้มีหญ้าตรงขอบสระ มีซุซอที่ยังใบบ่อนั้นขึ้นมา มดก็มากินใบบ่อน ก็กินพลังงานนั้นขึ้นมา พลังงานที่ได้จากก้อนหินก้อนนั้นแหละ ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป เราจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ความรวมของเป็นหนึ่งใน ปวดหัวแล้วหรือ (หัวเราะ)

พีหนุ กำลังคิดตามค่ะ

ทุกอย่างเป็นเรา เราเป็นทุกอย่าง

ลุงอ้อย อาจารย์ครับ เราเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง กับทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรานี่ เหมือนกันไหมอะ

อ.ประสาน เหมือนกันอะ ทุกอย่างเป็นเรา เราเป็นทุกอย่าง

พีหนุ ที่ฟังพากันและกัน

อ.ประสาน วิวัฒนาการเกิดขึ้นจากหนึ่งเป็นหลากหลาย แต่ละอันก็ต้องฟังพากัน

ชาตินี้ชาติหน้า

แอน อาจารย์จะอธิบายเรื่องชาตินี้ ชาติหน้า การระลึกชาติได้ ว่าอย่างไรบ้างคะ

อ.ประสาน ชาตินี้ คนเราทุกคนไม่ตาย ที่ไม่ตายนั่นไม่ใช่ว่าความรู้เรื่องไม่ตาย ความรู้เรื่องว่าจิตมีอยู่ตลอดไป มีตั้งแต่มนุษย์แรกเกิดขึ้นมาในโลก มนุษย์เกิดขึ้นมาในโลกไปลองไอนุ่นไอนี้ไปเคี้ยวกัญชาที่ติดก้หลงฝันเห็นนู่นเห็นนี่ ฝันเห็นนู่นเห็นนี่ก็มาเขียนตอนตื่น ก็จำได้ก็เขียนขึ้นมา อีกคนหนึ่งนั่งเฉยๆ อยู่ใกล้ต้นไม้มองดูสัตว์ เป็นคนพิจารณาเรื่องวิทย์ฯ ฟิสิกส์พิจารณาก็มาเขียนหนังสือ คนเขียนหนังสือคนแรกกับคนเขียนหนังสือคนที่สองมีส่วนคล้ายกัน เพราะเหตุว่าแต่ละคนไปถึงความจริงที่แท้

ที่เทพพูดเมื่อเข้าเรื่อง dualism หรือการเห็นของเราเป็นการเห็นจริงๆ กับเห็นปลอมๆ เราเห็นเพื่ออยู่รอด เราเรียน เรียนรู้ รู้รอด แล้วเราก็คิดว่าเรารู้หมดแล้ว โลกนี้กูรู้หมด ตัวตนกูรู้หมด ความสัมพันธ์ระหว่างตัวตนกับทั้งโลกก็รู้หมด จบ เรารู้รอด รู้ อย่างนั้นเป็นรู้อันแรกที่สุด สำหรับคนไม่พอนะ แต่สำหรับหมามันรู้แล้วรอดแล้ว นกก็รอดแล้ว สัตว์ทุกชนิดรอด เพราะมันรู้รอด แต่ของคนไม่พอ เราต้องรู้เพื่อรู้ ต้องใช้อะไร ใช้สมอง สมอที่บริหารจิตสากลมาเป็นจิตปัจเจก

กูรู้คนเดียว อันนั้นนะ เรารู้เพราะความจำ เรารู้เพราะสัญญา เรารู้เพราะเราเรียนมา เรารู้เพราะคนนั้นบอกคนนั้นบอก แต่ความจริงเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่เรามีจิตสำนึกที่ถูกบริหารเรียบร้อยแล้ว การรู้แจ้งหมายความว่าอะไร เราต้องเกิดมาแล้วตายไปอีก ไม่รู้ก็ชาติ บางคนก็เป็นสิบชาติ บางคนเป็นอสงไขยชาติ พระพุทธเจ้าเองยัง 500 ชาติ เกิดยังงั้นแหละ ชาติหนึ่งก็ได้ชนิดนี้ ชาตินี้อาจารย์อาจจะได้มากชนิดนี้ แต่ตายแล้วก็เกิดใหม่ ก็เกิดไปเรื่อย เกิดๆ ดับๆ ทุกคนไม่มีตายนะ

พีทัญ เราไม่จำเป็นต้องเป็นมนุษย์หรือเปล่าคะ

อ.ประสาน ไม่ใช่ ต้องเป็นมนุษย์และสูงกว่ามนุษย์ ในพระไตรปิฎกบอกว่า พระอรหันต์องค์หนึ่งรักจีวรมาก ก็เลยเกิดมาเป็นเลน เกิดมาเป็นเลน ศิล

ไม่ใช่จิ๋ว เพราะติดยึดอยู่ในจิ๋ว นั้น เลยย้ายเลย ติดยึด ในทางศาสนามีการตีความ 2 หลัก หนึ่งเป็นการตีความของพระอภิธรรมปิฎก อีกหนึ่งเป็นการตีความของนักคิดระยะหลังซึ่งเป็นพวกจิตอย่างเดียว

พระอภิธรรมปิฎกเราเรียนมา เรียนมาก็บอกว่าคนกลับไปเป็นหมาก็ได้ กลับไปแมลงก็ได้ แต่ว่าถ้าหากศาสนานั้น ในศาสนาพุทธเหมือนกันนะ อย่างตาโลลามะไม่เชื่ออย่างนั้น ไม่เชื่ออภิธรรมปิฎก ว่าเป็นไปไม่ได้ว่า วิวัฒนาการมาจนถึงมนุษย์ ความซับซ้อนเกินครึ่งแล้ว อยู่ๆ จะหายความซับซ้อนไปเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งหรือเป็นแมลงชนิดหนึ่งก็เลยเป็นไปไม่ได้ และอีกอย่าง เราตายแป็บเดียวก็ไปเกิดแล้ว ตายแล้วไปเกิดเป็นแมลง แสดงว่าต้องมี recreation อย่างมหาศาลเลย

นี่เป็นศาสนาที่เขาพูดกัน มีการตีความ 2 อัน เราจะเชื่ออันไหนอยู่ที่เรา นี่เป็นการตีความ พระพุทธเจ้าไม่ได้พูดถึงมนุษย์ไปเกิดเป็นอันนั้น ไม่ได้พูดถึงในรูปแบบที่เป็นสอน อาจพูดถึงในพระสูตร ยกตัวอย่างเล่าให้ฟัง แต่ไม่ใช่เป็นคนสอน ถ้าเราไม่ใช่โยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าถึงบอกให้ใช้กาลามสูตรต้องใช้เหตุใช้ผลใช้ตรรกะวิเคราะห์วิจารณ์ให้ดี แม้ว่าคนนั้นจะเป็นสมณะ เป็นครูของครูของพระพุทธเจ้าเองก็อย่าไปเชื่อ

ถ้าถามอาจารย์นะ อาจารย์เชื่อในอันที่สอง แต่ไม่ถือว่าอันแรกผิดหมดนะ เชื่อกับคำว่าผิดหมดเป็นคนละเรื่องกันนะ ทั้งหมดที่เล่าให้ฟังก็เป็น การเกิดๆ ตายๆ การเกิดในชาตินี้ มีผ่าน 4 ช่วง ในชาตินี้ ช่วงที่เรามีชีวิตอยู่จนกระทั่งถึงจะตาย ตอนก่อนจะตายหนูรู้ไหม ซึ่งรู้ไหมว่าคุณจะตายไม่ใช่ตายง่ายๆ นะ ธรรมดา บางคนเป็นมะเร็งธรรมดาทั้งชาติเลย เป็นเดือนเป็นปี ทน ทนแล้วทนอีก แต่บางคนแป็บเดียวตายเลย เพราะฉะนั้นโอกาสตายของคนทั้งหมด หมายความว่าถึงการป่วย bardo of dying การป่วยเพื่อจะตาย คนเป็นมะเร็งจะป่วยนานหน่อย คนเป็นโรคหัวใจสั้นหน่อย ตายด้วยกันจริงแต่ตายแตกต่างกัน แล้วแต่กรรม อันนี้สรุปมาก เหนื่อยมาก

ลู่อ้อย อาจารย์ตีมน้ำนิดนึงครับ ต้องอาศัยพวกชูกำลังไหมครับอาจารย์ (หัวเราะ)

ความฝัน

ถาม คนฝันได้ สัตว์ฝันได้ไหมคะ

อ.ประสาน เท่าที่รู้นะ

เสียงพูดคุย นกเพนกวินอะไรอย่างนี้

อ.ประสาน ฝันได้เหมือนกัน แต่ว่าต้องเป็นแมมมอล สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชั้นสูง

พินุ พอสังเกตเห็นได้ค่ะ เพราะนอนแล้วเห็นหมาเขาละเมอ

อ.ประสาน หมาก็แมมมอลชั้นสูง ความฝันมี 2 ชนิด เป็นความฝันที่เกิดขึ้นในช่วงที่เรากินอิ่มเกินไป พวกนี้จะฝันตอนกลางคืน หลับปุ๊บจะฝันเลย หมาก็เป็นเช่นเดียวกันแหละ (หัวเราะกัน) ฝันตอนเช้าตอนพระบิดมทบาท ฝันตอนนั้นเป็นความสามารถในการติดต่อกับจิตของผู้ทำสมาธิ คือ จิตไร้สำนึกของสมองของปัจเจกกับจิตไร้สำนึกสากลเชื่อมต่อกัน ทำให้เรารู้คนนั้นตาย คนนี้ตายคนนั้นยังอยู่ เรื่องจริงไม่ใช่เรื่องเล่นๆ เรื่องเป็นความสามารถชนิดหนึ่ง ผมฝันทุกเช้าความฝันจะเป๊ะๆ เลย

ถาม ที่อาจารย์พูดว่าเมื่อมีความรู้สึกปวดท้องขณะหลับแล้วจะทำให้ฝัน ทำให้ไม่ฝันว่าปวดท้องไปฝันเรื่องอื่นเป็นเรื่องเป็นราว ทำไมต้องฝันแบบ

อ.ประสาน เท่าที่อาจารย์รู้นะ ฝันเป็นการรบกวนของประสาทรับรู้ คือประสาทรับรู้ เป็นปัญหาที่ควบคุม ถูกเคี้ยว ประสาทควบคุมกระเพาะ ปัสสาวะก็ส่งไปที่สมอง ก็แล้วแต่สมองจะจัดการให้คิดเรื่องอะไร จึงไม่ได้หมายความว่าคนที่ปวดท้องต้องฝันเรื่องปวดท้อง แต่ฝันก็ฝันไปอย่างนั้น บางคนฉีออกมาเลยบางคนถ่ายออกมาเลยยังมี

เทพ หรือเป็นไปได้ว่ากำลังคิดอยู่ในขณะที่หลับ แต่พอตื่นมีอาการ...

อ.ประสาน คือการหลับหรือการตื่นจิตสำนึกจะไม่ทำงานแต่เป็นจิตใต้สำนึกที่ทำงานนะ มีถูกกั้นกับปัจเจกนะ แต่จิตไร้สำนึกจะถูกกับทั้งปัจเจกทั้งโดยรวม ไม่ใช่ด้วยกัน

ที่ฝัน แล้วคนตาบอด เขาไม่เคยเห็นภาพมาก่อน เขาฝันได้ไหม

อ.ประสาน ก็ฝืน แต่คล้ายการ perceiving อะไรที่เป็น perception ของเขา แทนที่จะเห็นก็เป็นความรู้สึก

บอล เกิดจินตนาการของภาพขึ้นมา

อ.ประสาน เออๆ

แอน ไม่รู้เป็นหรือเปล่าค่ะ รู้สึกตอนเด็กๆ ฝืนเยอะ พอโตขึ้นมาไม่ค่อยฝืน ไม่รู้ว่าพอแก่ๆ จะฝืนเยอะอีกหรือเปล่า เป็นเพราะว่าเราหลับไม่พอหรือจิตเราไม่บริสุทธิ์เหมือนอย่างเด็กๆ แล้ว ทำไมเราถึงไม่ฝืนแล้ว

อ.ประสาน ไม่ใช่ไม่ฝืนหรอก แต่ฝืนแล้วจำไม่ได้

นิว ไม่ได้นอนมากกว่ามั้ง (หัวเราะกัน)

อ.ประสาน ฝืนทุกคนแหละ

ทาสมาธิ

อ.ประสาน ผมยังฝันชนิดว่าต่อได้ด้วยซ้ำ ต่อได้ที่ฝันค้างๆ อยู่ (หัวเราะกัน)
(ทุกคนคุยกันเอง)

ลุงอ้อย ใครมีคำถามถามยาวๆ หน่อยนะครับ อาจารย์จะได้พัก (หัวเราะ)

بابเบิ้ล ขอย้อนกลับไปเรื่องสมาธินะคะ เป็นคนนั่งสมาธิตั้งแต่ ป.4 แล้วก็
นั่งทุกวันเป็นกิจวัตร แล้วเคยไปบวชชีพราหมณ์อยู่ที่วัดเลย ทำวัตรเช้าวัตร
เย็นตั้งแต่ประถมทำทุกวัน แต่ตอนนี้มีภาระหน้าที่มากขึ้นก็ใช้เป็นตอนก่อน
นอน สวดมนต์ นั่งสมาธิ แม่เมตตาแทน ก็รู้สึกได้ถึงความแตกต่าง อาจเป็น
เพราะเริ่มทำตั้งแต่เด็กๆ ด้วย ตอนวันหยุดปกติที่บ้าน ตามงานวิสาขบูชา
ไปที่วัด ปีใหม่ก็ไปวัดตลอด รู้สึกว่าตัวเองจะนั่งขึ้นจากเมื่อก่อนที่ เหมือน
ตอนที่ก่อนจะเข้าวัดด้วย รู้สึกว่าเหมือนจะมีตัวช่วยเราในสิ่งต่างๆ เวลาที่
เราเจอปัญหาหรือว่าไปที่ที่เราไม่คุ้นเคย จะมีบางสิ่งบางอย่างที่รู้สึกได้เลย
ว่าจะมาช่วยเราเสมอ เหมือนเป็นการนำพาเราไปสู่สิ่งที่ดี ด้วย อันนี้ไม่รู้
ว่าตัวเองคิดเองหรือเปล่า

อ.ประสาน ไม่ๆ

بابเบิ้ล ทุกครั้งเลยจริงๆ แล้วก็ฝึกหลังมา ปกติจะถ่าอยู่ที่บ้านก็จะนอน
ห้องนอนรวม ห้องนอนใหญ่ มีคุณแม่ มีน้อง พอไปอยู่หอคนเดียว
อาจารย์ที่สอนก็แนะนำว่า ไม่ควรจะนั่งสมาธิคนเดียว เพราะว่าเคยมีแบบ
นั่งแล้วจิตหลุด อันนี้ไม่มีข้อมูล แล้วก็ไม่รู้จริงๆ ว่าอันตรายไหม หรือว่าเกิด
อะไรกับเรา แต่โดยส่วนตัวแล้วเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดี แล้วยังทำอยู่เสมอ ตลอด

อ.ประสาน แล้วนี้จะถามอะไรนะ

بابเบิ้ล จะถามว่าจริงๆ มันก็ทำได้ใช่ไหมคะ

ลุงอ้อย นั่งสมาธิคนเดียวใช่ไหม

อ.ประสาน ผมก็นั่งคนเดียวตลอด อัจฉาหนูนะนั่งตั้งแต่เล็กๆ อาจารย์
อาจองแก็เป็นคนชอบนั่งสมาธิ ตอนนี่แก็อายุ 67-68 แล้ว แก็นั่งมาตั้งแต่
อายุ 12 แล้วก็นั่งมาตลอดเลย ตอนที่แก็ทำงานที่นาซ่า แก็เป็นคนเดียวที่
ไปนั่งสมาธิแล้วก็คิดยานอวกาศ นาซ่าไม่สามารถจะคิดได้ แก็เป็นคนคิดมา

จากสมาธิ สมาธิของแกทำตั้งแต่เด็กๆ เลย จนกระทั่งได้ปัญญา เพราะฉะนั้น คนที่ได้สมาธิ อย่างหนูนี้ไม่ได้ธรรมดา นั่นคือความรู้ที่แท้จริง ประสบการณ์ ที่แท้จริง อย่างอาจารย์ยังต้องใช้ฝืน คือมองไม่เห็น เห็นคล้ายๆ กับน้ำท่วม โลก แต่ทำไมไม่เห็น ไม่เห็นอย่างอื่น แต่ว่าถ้าหากฝืนแต่ฝืนก็ไม่ได้มาทุกวันทุก คินนะ มีเฉพาะตอนเข้ามิด ถ้าจะให้อาจารย์สังเกตนะ หนูจะนั่งสมาธิคนเดียวก็ไม่ใช่ไรนะ แสดงว่าอาจารย์ที่สอนยังไม่ถึงขั้น (หัวเราะกัน) อย่าไป คิดว่าเราไม่รู้ ทุกสิ่งทุกอย่างมีข้อจำกัด ทั้งนี้ ใช่ว่าใครๆ เป็นยังงี้ ไม่ใช่ นะ ต้องคิดว่าเรามีบางอย่างที่พิเศษกว่าคนอื่น

ลูกอ้อย นอกจากมีอะไรพิเศษต่างจากคนอื่นนะ มีเบรคด้วยตอนนี้ เดี่ยวจะ ให้อาจารย์พักสักนิดนึง ก็สนุกกับเหน้อยนี้ เราก็ต้องพิจารณาด้วยเหมือนกัน แหละ (หัวเราะ) มีเบรคอยู่ข้างหน้านะครับ อาจารย์รับอะไรอื่นๆ ไหมครับ

คนเราระลึกชาติได้

อ.ประสาน คนเราระลึกชาติได้นะหนู ได้ตอน 3-4 ขวบ แล้วหลังจากนั้นจะค่อยๆ ลืม ค่อยๆ มีอะไรอย่างอื่นเข้ามาในสมอง คิดมากขึ้นๆ ค่อยๆ ลืม แต่ว่าในตอนเด็ก 2 ขวบก็เริ่มมีแล้ว เขาจำได้แต่พูดไม่ได้ อันนี้คือการระลึกชาติทั่วไป ที่นี้การระลึกชาติของการนั่งสมาธิ เหมือนเป็น rejection therapy คือเป็นสะกดจิตตัวเองอย่างหนึ่ง สะกดจิตตัวเองมากๆ เข้าก็ทำให้สามารถที่จะคิด ที่จะรู้ความหลังทั้งหมด ความหลังก็ไล่ไป ตั้งแต่จิตสำนึกกับความจำโบราณ ไปจนถึงจิตใต้สำนึก ไปถึงจิตไร้สำนึก ข้ามภพข้ามชาติไปเลย

แอน แล้วทำไมบางคนเขาถึงเห็นอดีตชาติของคนอื่นด้วยล่ะคะ

อ.ประสาน ไม่น่าจะเห็น นอกจากพระพุทธรูปเจ้านะ คนธรรมดาไม่น่าจะเห็น หนูเอามาจากไหนล่ะ

แอน สแกนกรรม (หัวเราะกันทั้งห้อง) แคสงสัยว่า เอ๊ะ ทำไมบางคนไม่ได้ฝึกไม่ได้นั่งสมาธิ แต่เขาก็บอกว่าเขาระลึกชาติได้

อ.ประสาน ไม่ทราบ ตอบไม่ได้บางอย่าง แต่ที่รู้จักคือระลึกชาติได้ในการทำสมาธินั้น โดยที่คิดถึงในเรื่องนั้นๆ แล้วมันออกมาเอง พระพุทธเจ้าบอกไว้อย่างนั้นนะ

แอน แล้วเราจะแน่ใจได้ยังไงคะว่า ที่เรารู้ที่เราเห็นเป็นการระลึกชาติ เราไม่ได้จินตนาการขึ้นมาเอง

อ.ประสาน รู้เพราะทุกอย่างจะไม่เป็นอย่างที่เราารู้ๆ กัน คนที่พูดภาษาคคนละอย่าง อย่างอาจารย์มีเพื่อนชาวแคนาดาคนหนึ่งเป็นดีออกเตอร์ เขาบอกว่าชาติก่อนอาจารย์อยู่ในสวีตเซอร์แลนด์ สวิสฯ อาจารย์ไม่ได้กระดิกภาษาเลย สวิสฯ มี 3 ภาษา เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี อาจารย์ไม่ได้พูดทั้งสามนะ แต่พอไอ้ดีออกเตอร์คิงบอก อาจารย์ไปฝันว่าพูดภาษาเยอรมันคล่องเลย

แอน แล้วก็เข้าใจ

อ.ประสาน เข้าใจด้วย ใครพูดก็เข้าใจ ก็แปลกดี เขาบอกว่าอาจารย์กลัวความสูง เขาอธิบายว่าเพราะว่าคุณเคยตกภูเขา ตอนนั้นเคยไปปีนเขาที่สวีตเซอร์แลนด์แล้วตกลงมาตาย

อ.ประสาน จริงเท็จไม่รู้ละ แต่ว่าตอนฝันรู้ว่าพูดภาษาเยอรมันได้ แต่ก็เคยเรียนเหมือนกันนะ

พีซิง แล้วเหมือนอย่างองค์ดาโลลามะหรือเปล่านั้น ที่ว่าเหมือนจิตสืบต่อ

อ.ประสาน องค์ดาโลลามะ ไม่ใช่ธรรมดา คือศาสนานิเบตเขาพยายามจะบอกว่า คนที่เป็นลามะทุกคนเป็นโพธิสัตว์ซึ่งจะเป็น (ผู้สมัครแข่งขัน) candidate ของพระพุทธเจ้าในอนาคต แต่ว่าเขาจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในนี้ ในฐานะเป็นพระโพธิสัตว์ของนิเบต องค์ดาโลลามะจะเป็นคนเดียวกัน เกิดแล้วเกิดอีก เกิดแล้วเกิดอีกอยู่นั่น ดังนั้นเป็นคำถามหนูหรือเปล่า

พีซิง แล้วรู้ได้ยังไงว่าคนนี่คือ...

อ.ประสาน ก็วิธืแสวงหาของผู้ที่เป็นดาโลลามะ เป็นวิธืที่ประหลาดมาก ไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ อาจจะเป็นการตีพิมพ์กันก็ได้ แล้วแต่เราจะคิด แต่ความเป็นจริงก็คือว่า ตั้งแต่เด็กๆ เขาจะไปเยี่ยมอยู่เรื่อยๆ จะมีทีมไปเยี่ยมทีมที่เป็นลามะอาวุโสไปเยี่ยม แล้วก็ถามประเด็นทางธรรม หากตอบได้ทุกอย่างและแสดงความสนใจก็แสดงว่าไม่ใช่ธรรมดา เขาจะไปไม่ใช่คนเดียวนะ ไปหลายครั้ง ไปหลายครั้งจนมั่นใจว่าคนนี้เป็นพระโพธิสัตว์ที่กลับชาติมาเกิด มีรินโปเชอย่างหนึ่งละ เป็นพระโพธิสัตว์นะฮะ ถึงจะเป็นดาโลลามะนะ รินโปเชแปลว่าคุณเกิดชาตินี้นะ ไม่ใช่ชาติใหม่นะ แต่ว่าเป็นชนเก่า รินโปเชไม่ใช่เป็นดาโลลามะหมด แต่ว่าดาโลลามะทุกคนเป็นรินโปเชอันหนึ่ง

พีต้อม ต้องไปถามซ้ำๆ ในวัยเด็กหรือเปล่า

อ.ประสาน ใช่ ซ้ำแล้วซ้ำอีก

พีปัทมา กับคนเดียว หรือว่าไปหลายคนคะ

อ.ประสาน ไปหลายคน หลายทีม ไปถามคนเดิม ไปถามหลายๆ คนนั่นแหละ แต่ไปถามคนไหนที่มันตอบปะๆ จริงเท็จไม่รู้ละ แต่นี้เป็นสิ่งที่ทุกคนบอกว่ายั้งนี้

พีซิง แต่หมายถึงว่าดาโลลามะองค์เดิมเมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว

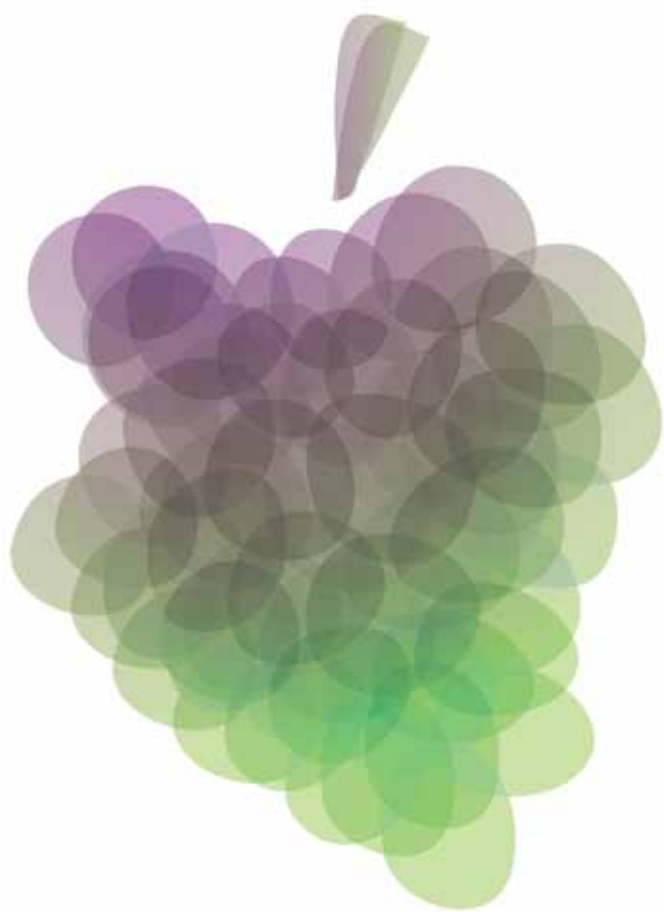
อ.ประสาน ก็มาเกิดใหม่

พีซิง แล้วก็นับเป็นที่ๆ อย่างนี้ใช่ไหมคะ แล้วก็ไปตาม

อ.ประสาน ในศาสนาวัชรยานนะ เกิดใน 49 วัน ภาษาจีนเหมือนคนจีน

เป็นมหายาน ในเกรวาทจะแป็บเดียวไปเกิดเลย แต่เรื่องเวลา เรื่อง space and time ต้องเทียบเคียงกับวิทยาศาสตร์ คือ space and time ของศาสนา เป็น space and time คนละมิติกับเรา

จักรวาลคล้ายพวงอวุ่น

อ. ประสาน ผมมีหนังสืออยู่เล่มหนึ่ง พิมพ์ในปี 2005 โดยศาสตราจารย์ มิชิโอะ กากุ ของมหาวิทยาลัยนิวยอร์กซิตี้ เขาบอกว่าจักรวาลไม่ได้มีจักรวาลเดียว มีลักษณะคล้ายกับพวงอวุ่น แต่ว่าจักรวาลแต่ละจักรวาลก็มีมิติของตัวเอง บางจักรวาลยังไม่มีคน แต่บางจักรวาลก็มีคน มิชิโอะ กากุ ก็บอกว่าเขาใช้ทฤษฎี ไม่ใช่คาดเดานะฮะ เขาเขียนโดยใช้ String Theory และ M Theory เขาใช้ดาวเทียม 4-5 ดวง ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาคิดพิจารณาแล้วก็ปรากฏว่ามันเป็นมิติคนละมิติ มิติของเราถ้าผ่านไปมิติอีกมิติหนึ่งซอซอๆ มิติอยู่ เรามองไม่เห็นมิติของเขา แต่เขาเห็นเรา สมมติว่าเรามี 6 มิติ 5 มิติ เรามี 4 ไซ้ใหม่ มี 3 มิติ มี space 3 มิติแล้วก็ time อีก 1 มิติ เป็น space and time ทั้งหมดมี 4 มิติ ไซ้ใหม่ สมมติของเรามี 5 มิติ 6 มิติ เราจะเห็นเราแต่เราไม่เห็นเขา นั่นแหละคือมนุษย์ต่างดาว สมัยนี้นักวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ บอกว่า ไม่ใช่มนุษย์ต่างดาวนะแต่มนุษย์ต่างมิติ มันมีมิติที่มีรอยโหว่ ตอนนี้อยู่เรามีรอยโหว่ที่ magnetosphere ของโลก

อย่างที่อาจารย์บอกเมื่อเช้า อันนั้น magnetosphere ที่มีรอยโหว่ ถ้าหากรอยโหว่อันนั้นเป็นรอยโหว่ของมิติก็ทำให้เราหายไป在那个นั้นได้หรือกลายเป็นติดต่อกับช่องนั้นได้ เพราะฉะนั้นคนที่มาเยี่ยมเรา มนุษย์ต่างดาวที่มาเยี่ยมเราไม่ได้มาจากมิติเดียวกัน แต่ว่าใช้จิตเดียวกันนะ จิตเดียวกันคือดวงเดียวกัน ผมเองก็ไม่เชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์นะ แต่หลังจากอ่านจากหนังสือของมิชิโอะ กากุ ชักจะเชื่อ เพราะว่าคนระดับนั้นของมหาวิทยาลัยขนาดนั้นของอเมริกาก็ต้องมีความรู้พอสมควร แล้วการใช้เหตุผลของ M Theory หรือ String Theory ซึ่งผมไม่รู้เรื่องเลย รู้แค่เล็กๆ น้อยๆ แล้วก็ค่อนข้างเชื่อ เขาบอกนิพพานคือมิติที่ 11 มิติที่ 10+1 นะ คือกว้างหรือยาวเป็น space ไซ้ใหม่ space and time รวมกันก็เป็นมิติที่เป็นนิพพานคือเป็นมิติที่ 11 หรือ 10+1

มิติที่ 11 หรือนิพพานเขาบอกว่าสารทั้งหมด โมเลกุลทั้งหมด เซลล์ทั้งหมด รวมทั้ง particle ทั้งหมดมีแต่การสั่นสะเทือน โดยใช้

ความยาวคลื่นที่ไม่เหมือนกัน เป็นต้นว่าเราได้ยินเสียงวิทยุ มันใช้คลื่นยาว เป็นกิโกละ ไซมะ แต่พอเป็นคลื่นไมโครเวฟ คลื่นอุลตราไวโอเล็ต ก็เล็กลงมาๆ สมมติคลื่นแสงที่ทำให้เราเห็น คือคลื่นแสง หมายความว่าแสงมันไปกระทบ ที่ตัวหนูแล้วสะท้อนมาถึงตาอาจารย์เป็นตัวเดียวกัน มันเป็นโฟตอน โฟตอน นี้อาจารย์ยิงไปแล้วสะท้อนกลับมา นั่นแหละโฟตอนตัวเดียวกัน แต่ หมายความว่า อย่างนี้ สิ่งที่หมอมองเห็นหนูหรือหมอมองเห็นทุกคน อย่าง เห็นบอล เหตุเพราะว่าโฟตอนส่งมาจากบอล อันนั้นเป็นแสงที่อยู่ในสภาพ ของเม็ดยุ หรือเป็น particle ที่นี้ก็ทุกอย่างทุกอย่างในจักรวาล อย่างที่มิชิโอะ กากุเขาพูด จะบอกว่าคนเราทุกคนอาจารย์มีความหนา ความลึก ความกว้าง เป็นชั้นหนึ่ง เป็น space ของอาจารย์ อาจารย์ถึงมานั่งที่เก้าอี้นี้ได้ อาจารย์ และทุกคนเห็นอย่างเดียวกันว่านั่งเก้าอี้นี้ได้ เพราะว่าทุกคนรับรู้โฟตอนของ อาจารย์ที่กระทบกับเรตินาของเราใช่ไหม แต่ 3 โมงเย็น ถึงจะมีเก้าอี้ตัวนี้ space อันนี้ ไม่รู้ใครจะมานั่งต่อไป เราไม่เคยคิด เขาบอกว่า ทั้งโลกมัน ซ้อนๆๆ เราไม่มีทางติดต่อกันได้ โลกแต่ละโลกหรือจักรวาลแต่ละจักรวาล มันซ้อนกัน หนังสือเล่มนี้ชื่อว่า *Parallel Worlds*

(Parallel Worlds : A Journey Through Creation, Higher Dimensions, and the Future of the Cosmos)

เพราะฉะนั้น โลกนี้ห่างไปแค่มิติเมตรก็เป็นมิติอีกมิติหนึ่งแล้ว พวกมนุษย์ต่างดาวที่มาคือมนุษย์ต่างมิติที่มาเยี่ยมเราเป็นครั้งคราว เพราะรู โห้วทำให้มาหาได้ ที่นี้รูโห้วจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ สำหรับเขาเขาทำได้ เช่นเดียวกับเรา เราจะไม่เห็นนรก ก็รู้ว่ามันรกในระบบ เพราะเหตุว่านรกก็คือมิติที่ต่างจากเรา คือมิติที่น้อยกว่าเรา เรามี 4 มิติ นรกนี้อาจเป็น 3 มิติ 2 มิติ คือเหมือนเป็นแผ่นกระดาษ กระดาษนี้ 2 มิติใช่ไหม นี่ไม่ใช่เรื่องยาก แต่ว่า ต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์พอสมควร อาจารย์เอาเรื่องพวกนี้มาแล้วอาจจะก้าวหน้าไปนิดนึง คนที่เรียนวิทยาศาสตร์อาจจะเข้าใจ

พี่ตา อย่างที่เขาพูดถึงสามเหลี่ยมเบอร์มิวด้า ที่เครื่องบินหายไปเรื่อยหาย ไปจริงๆ แล้วเป็นยังไงคะ

อ.ประสาน ไม่รู้ละ คือเขาก็พยายามอธิบายกัน แล้วแต่คน บางคนก็คิดว่า มันเป็นรอยโหว่ของมิติ คนหายไป อันนี้ไม่เฉพาะส่วนนั้นนะยะ เยอะแยะไป

หมดเลย ที่ว่าคนหายๆ คนโผล่มา นั่นก็เป็นเพราะเหตุว่ามีรอยไต่ระหว่าง
มิติ แต่ว่าถ้าจริงๆ ตอบจริงๆ คงตอบไม่รู้

บอล แล้วตัวเราไปอีกมิติหนึ่งได้หรือป่าว

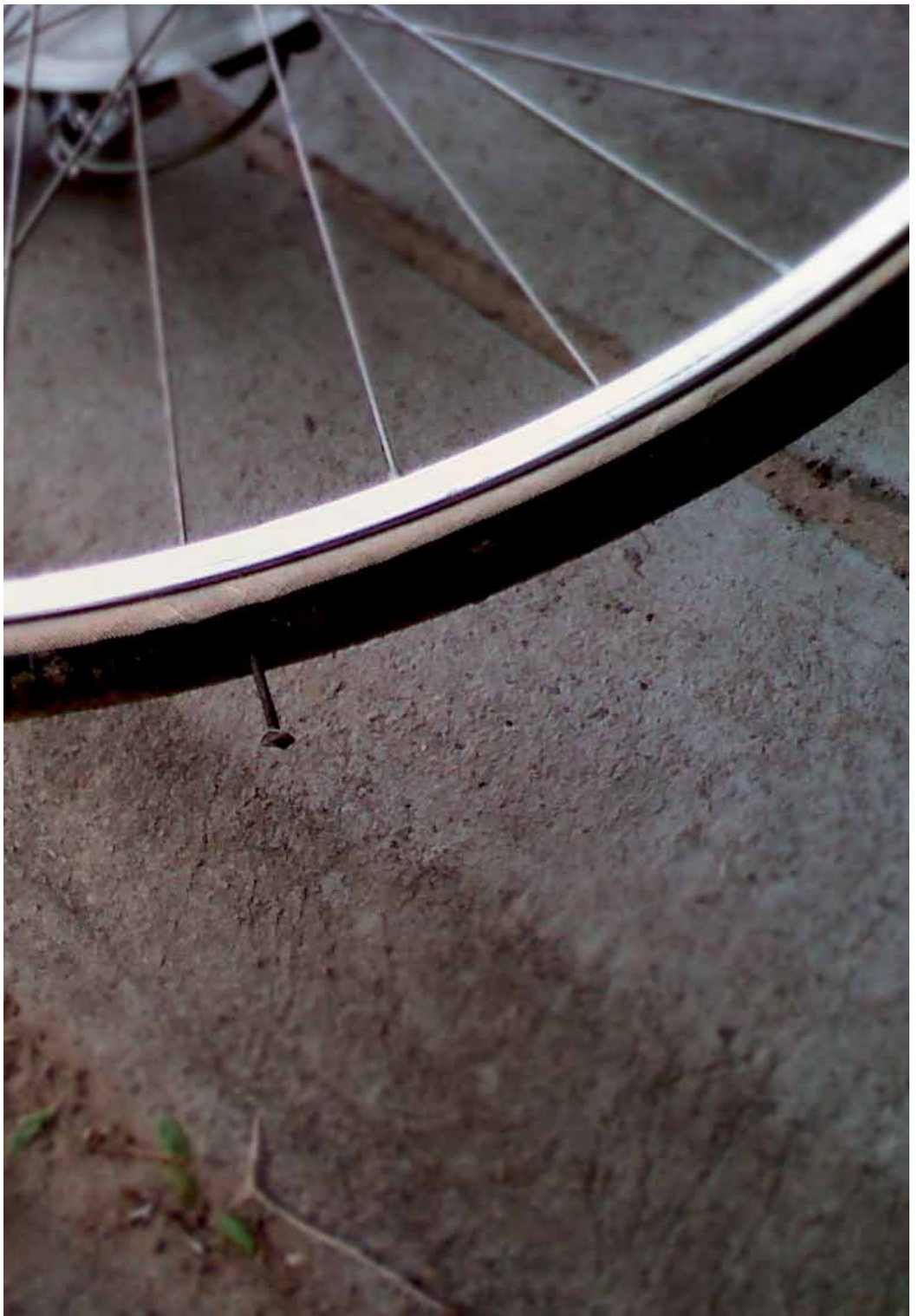
อ.ประสาน ตัวเราไปได้นะ หายไปนะ หายไปจากโลกนี้ (หัวเราะกันใหญ่)

เสียงพูดคุย เอาไหม เอาหน่อยไหม

อ.ประสาน จะหายไปเลย ไปเบอร์มิวด้า เครื่องบินหายไปหมด แต่ไม่รู้ อัน
นั้นเป็นเรื่อง... บอลอยากจะไป (หัวเราะ)

ลูกอ้อย บอลอยากจะไป บอลหายไปไหน ใครเห็นบอลมั่ง (หัวเราะ)

อ.ประสาน ไม่เห็นบอลจริงๆ นะ (หัวเราะ)

โลกนี้ไม่มีความบังเอิญ

เทพ อาจารย์ครับ อยากย้อนไปคำถามเมื่อเช้า ไปไกลมากเลย เปลี่ยนอารมณ์นิดนึง คืออยากแลกเปลี่ยนเรื่องความบังเอิญกับคำว่าโอกาส เพราะสำหรับผมเองคิดว่าบังเอิญ คำว่า spontaneously นี้ อยู่ดีๆ ก็บึ่งขึ้นมา ในขณะที่โอกาส chance น่าจะหมายถึง probability โอกาสที่จะเกิดอะไรขึ้นมา

อ.ประสาน ถ้าหากตอบได้อย่างปัจจุบันนี้ที่เราคุยกันขนาดนี้ คือว่าความบังเอิญนั้นไม่มี แต่ว่าเป็นเรื่องของ ^(ศักยภาพ) potentiality ของความเป็นอย่างนั้นก็ได้อย่างนั้นก็ได้อย่างนั้นก็แล้วแต่อย่างที่เป็นต้นว่า อิเล็กตรอนหรือโปรตรอนนี้ ถ้าหากไปชนมัน มันจะรอดกำแพงไป มันจะซุดอุโมงค์ของมันเองไปเจาะข้างนอก คุณจะชนมันยังไง มันจะซุดไปที่นั่น ตัวหนึ่งจะหมุนไปทางซ้าย อีกตัวหนึ่งจะหมุนไปทางขวา เหมือนฝาแฝด คนหนึ่งก็เป็นแขนหนึ่ง คนหนึ่งแขนซ้ายคนหนึ่งแขนขวา การดำรงอยู่กับวิฤติคือโอกาสที่เขาพูดถึง หมายความว่า ถ้าหากแปลเจตนาตามประสบการณ์ของเราให้วิฤติเป็น chance เป็นโอกาส แต่ไม่มีใครพูดเรื่องบังเอิญกับโอกาส ผมไม่รู้เรื่องนี้ เพราะว่าบังเอิญกับโอกาสเป็นคนละเรื่องกัน

บอล อาจารย์ครับ คือไม่มีความบังเอิญในโลกนี้ เหมือนทุกคนเลือกที่จะมาตรงนี้ เดินผ่านกันก็คือเลือกที่จะมาเจอกัน ใช่ไหมครับ

อ.ประสาน ใช่

บอล มันไม่ใช่ความบังเอิญที่จะเจอกันใช่ไหมครับ ทุกอย่างมีจุดที่จะ...

อ.ประสาน มันมี มันมีอะไรบางอย่างที่ทำให้เราทำอย่างนั้น เชื่อมอย่างนั้น

แอน แล้ว random เป็นความบังเอิญไหมคะ

อ.ประสาน ก็เป็นบังเอิญเหมือนกัน แต่ว่าบังเอิญที่เราคิดว่าเป็น random ถ้าหนูให้ทำไปถึงล้านครั้ง random ไปล้านครั้งมันจะเกิดความเท่ากัน มันไม่มี random random เกิดขึ้นเมื่อใดก็ตามที่ 50 ครั้ง 100 ครั้ง อะไรแบบนี้

พีหนู ถ้ามองในแง่ของภาษานะคะ มีคำพูดของนักเขียนท่านใดจำไม่ได้เขาพูดหรือเขียนเอาไว้ว่า เวลาคนมาเจอกันหรือว่าเวลาเกิดเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เขาบอกว่า ดวงดาวบนท้องฟ้าเป็นคนกำหนดให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

อ.ประสาน ก็เคยได้ยินเหมือนกัน รู้สึกจะเป็นสวีเดนบอกมั้ง

พีทหนู แล้วถ้าแปลคำว่า spontaneous แปลภาษาอังกฤษแบบ เข้าไปดู
ในรากของมัน

อ.ประสาน คือมีอย่างนี้ครับ ในการพิจารณาการมองเห็นอนาคต ยก
ตัวอย่าง เครื่องบินชนกันที่นิวยอร์ก เรามองเห็นนะ เรามองเห็นว่าไม่มีเครื่อง
บินขึ้นหรือความบังเอิญอาจจะ... แทนที่จะเป็นเวลาเดียวกัน อีกอันคือความ
บังเอิญที่เป็นหลายเวลา เป็นต้นว่าเครื่องบินชนที่นิวยอร์ก แต่แทนที่จะชน
ที่นิวยอร์กเป็นชนที่ไหนก็ไม่รู้ แต่ว่าเกิดมาจริงๆ เมื่อ 10 ปีก่อน แล้วอีก
10 ปีหลังถึงจะเกิดขึ้น เขาเรียก synchronicity คือการจับตัวกันระหว่าง
จิตไร้สำนึกของจักรวาลกับจิตไร้สำนึกของตัวเอง ในนี้เราอธิบายด้วยควอน
ตัมแมคคานิคได้ เพราะว่ามันหมุนกันไปคนละทาง ตัวนี้หมุนซ้ายตัวนั้น
หมุนขวา

พีทหนู อาจารย์จะอธิบายว่ามันเหมือนกับ random ที่ล้านครั้งแล้วมันก็
เกิดขึ้นมาอีก

อ.ประสาน อ้อ ถ้าหากเกิดแล้วเกิดอีก ซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็จะเป็นอย่างนั้น

พีทหนู หนูนึกย้อนไปที่เราคุยกันเมื่อเช้าเรื่องของไดอะล็อกขณะนะ ไม่รู้ว่า
อันนี้เป็นความบังเอิญได้หรือเปล่า สมมติเรามีความคิดหนึ่งแต่เราอยากให้
ทุกคนในที่ประชุมนี้รับความคิดเรา แต่เราไม่เปิดโอกาสให้ตัวเอง คือ เรา
ยังไม่พูด ทุกคนพูดจนกระทั่งคำพูดของคนๆ นั้นคือความคิดเดียวกับเรา

อ.ประสาน ใช่มั้ย

พีทหนู มันเกิดขึ้นได้ยังไงคะ

อ.ประสาน ก็อันเดียวกันนะ เป็นเพราะว่าจิตทั้งหมดนั้นเป็นหนึ่ง จิตมัน
เป็นหนึ่ง

โรเบิร์ต ยาน อธิบายว่ามี 3 อย่าง หนึ่งก็คือการสั้นสะเทือน การ
สั้นสะเทือนอธิบายโดยใช้น้ำ มีคลื่นไปถึงขอบสระ คลื่นกลายเป็นกระตุ่นทำ
ให้รากหญ้างอกขึ้นมา รากกินพลังงาน นั้นอันหนึ่ง อีกอันหนึ่งที่ผมคิดว่าน่า
จะเป็นจริง คือ เรื่องการทำสมาธิ การทำสมาธิคือการทำให้เป็นหนึ่ง การ
ทำสมาธิคือการทำให้หนึ่ง ทำให้สงบสันติ

พินู หนูเคยเรียนวิชาการต่อรองกับวิชาเขียนบทละคร มีความคล้ายกันตรงที่ สมมติว่าเราอยากให้คนนี้หรือต้องการให้ที่ประชุมคิดอย่างที่เราอยากจะทำบอกในใจ ก็จะมีการเขียนริธึม หรือการเขียนบทว่าลองให้คนนี้พูด คีย์เวิร์ดนี้ขึ้นมา แล้วให้อีกคนพูด คีย์เวิร์ดอีกคำหนึ่งขึ้นมา แล้วสองคนนี้แล้วคนตรงกลางเขาจะแคลคูลูเลท หรือวาดคิดประมวลคีย์เวิร์ด 2 คำนี้ คนตรงกลางก็จะเกิดความคิดอันนั้นขึ้นมา คือมันเป็นการตั้งใจนะคะ หนูก็เลยไม่แน่ใจว่า ที่เรียนวิชาการต่อรองและวิชาเขียนบทนี้คล้ายๆ กับเราไปสร้างให้มันเกิดนะคะ

อ.ประสาน ใช่ คือ creativity ที่เราคิดว่าเราไปทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ขึ้นมา เหมือนกัน ส่วนมากที่สุดเป็น creativity หรือการฝันสร้างในสิ่งเก่าในบริบทเก่า แต่สิ่งที่เราทำสิ่งที่เราคิดมาใหม่ บริบทใหม่และสรรค์สร้างใหม่นั้นเป็นสิ่งที่จักรวาลเป็นคนสร้าง ฉะนั้นทุกครั้งที่เราคิดว่าตัวเองคิดอะไร คิดว่าอันนี้ขึ้นทำขึ้นมา มันไม่ใช่ มีคนทำมาแล้ว แต่ว่าคนทำอย่างอะคิมีดีสพบวิธีง่ายๆ สำหรับวัดปริมาตรของสิ่งที่มีมวล ก็ลองไปนั่งในน้ำ

เสียงกระซิบ ยูเรก้า

อ.ประสาน ยูเรก้า ยูเรก้า

ถาม อย่าง order ใหม่ๆ complexity ใหม่ๆ มันเป็นแบบเราสร้างให้เกิดขึ้น

อ.ประสาน เราไม่เคยสร้างอะไรเลย ไม่เคย เราสร้างบนบริบทเก่า

(อ.ประสานรับโทรศัพท์ภรรยา)

ลุงอ้อย อาจารย์ถูกโทร.ตามละ (หัวเราะกัน)

อ.ประสาน เตียวเลยเวลานั่งสมาธิของอาจารย์ (อ้อ) ทำโม่งกว่าๆ ทำโม่งถึงหกโม่ง แล้วก็นั่งอีกทีสองทุ่มถึงสามทุ่ม ตอนกลางวันพอว่างก็นั่งแล้ว

ลุงอ้อย เตียว 4 โมงแล้ว อาจารย์ก็จะเหนื่อย

อ.ประสาน ไม่เหนื่อยหรอก (หัวเราะกันเสียงดัง)

ลุงอ้อย คิดแทนๆ (หัวเราะ) อาจารย์ไม่เหนื่อยงั้นเตียวถามต่อ (หัวเราะ) เมื่อกี้เน็ตพาคำตอบเรื่องของบังเอิญกับเรื่องของโอกาส แล้วได้คำตอบแล้วใช่

ใหม่ นั่นก็เดียวอธิบายให้เพื่อนฟังด้วย อย่างนี้ใหม่ อีกสัก 2 คำถามแล้วก็พอ

แอน 2 คำถามก็ 2 ชั่วโมงเลยนะคะ (หัวเราะกันใหญ่)

ลุงอ้อย 2 คำถามไง แต่ให้สิทธิอาจารย์ที่จะตอบหรือไม่ตอบ

โรคประสาท

ลุงอ้อย คำถามที่หนึ่ง

บอล คนที่เป็นโรคประสาทที่เป็นจิตประสาท ที่เราเรียกว่าเขาเสียสติไปเหมือนเขาเสียจิตตัวเองไปหรือยังไง หรือเขาเป็นอะไรครับ ที่เขาดูเหมือนเพื่อฝัน

อ.ประสาน (โรคจิตเภท)
(อารมณ์แปรปรวน) เข้าใจๆ คนเป็นโรคประสาท เป็น Schizophrenia หรือเป็น Bipolar อย่างแรงกับคนที่นั่งสมาธิ มีลักษณะคล้ายกันในการสแกน ผลจากการสแกนคล้ายๆ กัน แต่อันหนึ่งเป็นเพราะว่าค่านั่งจิตแตกคืออันนั้น

บอล จิตแตกคือคนแบบนั้นเรื่องที่เขาคูตอาจมาจากเพ้อก็ได้

อ.ประสาน เรื่องจริงๆ

บอล เรื่องจริงหรือครับ

อ.ประสาน หมายความว่านั่งสมาธิแล้วจิตแตก จิตแตกเป็นเนื่องจากการคิดซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกระทั่งจิตตัวเองไม่สามารถทนตัวเองได้ เขาตรวจดูโดยการทำสแกน ทั้งคนที่จิตแตกและคนที่บริสุทธิ์จากการทำสมาธิ ปรากฏว่าผลเหมือนกัน สมองทำงานเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกันตรงที่คนหนึ่งไม่สามารถจะพูดอะไรมีเหตุมีผล พูดออกมาแล้วลอยๆ ไป อีกคนหนึ่งคิดอย่างมีเหตุผล คล้ายๆ กัน

บอล คือการทำงานเหมือนกัน

อ.ประสาน การทำงานเหมือนกัน การทำงานของสมองเหมือนกัน คือการบริหารจิตไร้สำนึกมาเป็นจิตสำนึกเหมือนกัน แต่การใช้เหตุผลไม่เหมือนกัน

บอล แต่เขาคือควบคุมไม่ได้

อ.ประสาน ควบคุมไม่ได้ จิตแตกควบคุมไม่ได้

بابเปิ้ล เป็นอย่างไร นั่งแล้วจิตแตก

เสียงพูดคุย กลัว บับเปิ้ลกลัว (หัวเราะกันใหญ่)

ลุงอ้อย อันนี้จะถือว่าเป็นคำถามที่สองหรือเปล่า (หัวเราะ)

บอล แล้วถ้าคนที่ไม่ได้นั่งแล้วไปคิดเรื่องนั้นซ้ำๆ รับในความเป็นจริงที่พบเจอไม่ได้

อ.ประสาน ทุกคนที่นั่งสมาธิอยู่กับลมหายใจ อยู่กับอะไรต่างๆ ที่...

บอล หมายถึงคนในสังคมที่เขาเป็นนะครับ

อ.ประสาน คนที่เขาสมาธิประกอบด้วย 3 อย่าง

1. intention

2. attention ไม่เหมือนกันนะ อันหนึ่งเจตนา ใช้จิต อีกอันหนึ่งใช้กาย ตั้งใจจะทำ

3. repetition การทำสมาธิจะต้องมีทุกอย่าง repetition คือว่าไม่คิดถึงตัวนั้น แต่ว่าคิดอยู่ตัวเดียว ไม่คิดเป็นเรื่องเป็นราว คิดอยู่เฉพาะลมหายใจหรือกลิ่นแล้วแต่ หนูใช้อะไร

บับเบิล ลมหายใจ

อ.ประสาน อาจารย์ก็เหมือนกัน ใช้อาณาปณสติธรรมดานี้แหละ ก็ได้เหมือนกันลมหายใจเข้าลมหายใจออก เราตามไปเรื่อยเลย

บอล คนประเภทนั้นเขาอาจจะใช้อีกอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ลมหายใจใช่ไหมครับ

อ.ประสาน ได้เหมือนกัน

บอล คนที่เขาเป็นโรคประสาทเขาไม่ได้ใช้ลมหายใจใช่ไหมครับ เขาไม่ได้จดจ่อกับ

อ.ประสาน ไม่ได้จดจ่อเลย ไม่มีเจตนาเลย ไม่มี intention ไม่มี attention มีแต่ repetition อย่างเดียว

พีฝน เข้าใจตัวเองரியังบอล (หัวเราะกันเสียงดัง)

มีความรู้แบบไหนที่ยัวพอจะเรียก

ว่าคน

ลุงอ้อย คำถามที่สอง

อ.ประสาน เมื่อกี้ฝ่ายชาย ที่นี้ฝ่ายหญิงมั่ง ฝ่ายหญิงมั่ง

ลุงอ้อย เสมอภาคนะ

อ.ประสาน ฝ่ายชายถามแล้วนี่ (เงิบกันไป) ไม่มีใครอยากถามหรือว่า?

พี่ปัทมา ที่ตอนแรกเริ่มเลยนะค่ะ ที่อาจารย์มานั่ง แล้วอาจารย์บอกว่ามีความรู้เยอะแยะเลย รู้จนไม่ใช่คนอยู่แล้ว (หัวเราะกัน) อยากรู้ว่าถ้าแบบว่า ความรู้ที่มันรู้พอจะเรียกว่าคน อาจารย์คิดว่าน่าจะรู้อะไรบ้าง แบบที่คนที่ เป็นเกษตรกร หรือคนที่ต่างกันมากก็น่าจะรู้อะไรบ้าง

อ.ประสาน ความรู้มาจากไหน มาจาก 2 สิ่ง ความรู้ทางกาย objective

1. เป็นความรู้ที่ได้จากศาสนา ความเชื่อ ความเชื่อฟังจากคุณพ่อหรือใครๆ เล่าก็เหมือนกัน เราก็เชื่อ

2. เป็นความรู้วิทยาศาสตร์ ที่มีเหตุมีผล

ความรู้ทั้ง 2 อย่าง เป็นความรู้ทางกาย เป็น objective reality ส่วน subjective awareness หรือ subjective reality เป็นความรู้ที่ได้มาจาก 2 อย่าง ทั้ง intelligence และ intuition

intuition คือสิ่งที่เราได้มาอย่างยูเรก้าคือบริบทจะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง เป็นความคิดที่เป็น creativity เป็นความคิดที่สร้างขึ้นมาจากจักรวาล หมายถึงจิตจักรวาลซึ่งเป็นหนึ่งเดียว บางคนเรียกจิตพระเจ้าอะไรก็ตามใจ ถ้าหากว่าเรามีศาสนาที่นับถือพระเจ้า อาจารย์ไม่ได้รังเกียจ คือ อาจารย์ถือว่าดี คืออันเดียวกัน จะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ที่ไม่มีพระเจ้า จะพูดว่าคือการฟังพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความซบซ้อนเป็นวัฏจักรของมัน

ทุกสิ่งทุกอย่างจากหยابไปสู่ละเอียด จากความง่ายไปสู่ความซบซ้อน มันหมุนไปๆ ใหญ่ขึ้นตลอดเวลา จาก unity เป็น diversity เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติคือธรรมชาติ ธรรมชาติมี 2 อย่าง อันหนึ่งคือ ธรรมชาติ

ป่าไม้ ป่าที่เราเห็นกับอีกธรรมชาติที่เป็นพระเจ้า หมายถึงจิตจักรวาลซึ่งมี
หนึ่งเดียว พระพุทธเจ้าไม่ได้พูดถึงเรื่องของพระเจ้า แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธโดย
สิ้นเชิงนะ ถ้าหากพระเจ้านั้นหมายถึงความจริงแท้ก็โอเค ก็เรียกว่าพระเจ้า
ฉะนั้นจะดูที่ความจริง

ความจริงเรามีชีวิตอยู่ขณะนี้เพราะเราไม่รู้ความจริง ขณะนี้ที่เรา
โหยหาแสวงหาค้นหากันอยู่ทุกวันว่า ที่เราเรียนมานี้ไม่จริง ถ้าไม่มันมันต้อง
สอบได้ ถ้ามันต้องไม่วุ่นวายขนาดนี้ ถ้ามันต้องไม่มีเสียเหลือเสียดังอะไร
เลยนะ ทุกสิ่งทุกอย่างมันต้องเหมาะเจาะสมบูรณ์พอดีพอเพียงยั่งยืนด้วย
ต้องเป็น...จริง (มีเสียง...เฮ้อ) เหนื่อยไหม จริงๆ ชอบ แต่เมียเขาเป็นห่วง มี
ใครมีครอบครัวหรือยัง อ๋อไม่มี ไม่ได้หรอก (หัวเราะกันใหญ่)

ลุงอ้อย อันนี้เป็นคำตอบที่ไม่มีคำถาม (หัวเราะกันเสียงดังลั่น) ไม่มีคำถาม
แต่อาจารย์ตอบ (หัวเราะกัน)

บอล แถม

นิว เป็นความรู้รอบตัว

พจขจร

ลุงอ้อย ก็ได้ครบสองคำถามนะครับ ที่นี้ผมถือสิทธิ์นั่งใกล้ อีกหนึ่งคำถาม (หัวเราะกันใหญ่) อาจารย์...ทำไมคนเขากลัวการกินผงขจรสละครับ

อ.ประสาน ผงขจรส คนกลัวเพราะมีหมอบางคน หมอบางคนที่เขาทำวิจัย ใช้ผงขจรสให้หนูกิน หนูกินแล้วปรากฏว่าขนมันร่วง แล้วมันไม่สบายนะ อายุ มันสั้น ก็บอกเรื่องนี้กันมา สมัยผมเรียนอยู่มหาวิทยาลัย เรื่องจริงนะฮะ แล้ว ที่วีเอาไปออก ประชาชนก็เลยกลัวเรื่องผงขจรสเป็นต้นมา ทั้งๆ ที่ผงขจรสถ้า กินในขนาดปกติธรรมดา แล้วก็กินไม่ใช่หนูนี้ แต่ว่าหนูเป็นจริงๆ คนไม่รู้

พี่หนู ต้องทำการทดลองกับคนก่อนไหมคะ

อ.ประสาน ไม่รู้

พี่หนู แล้วเราก็กินกันเนาะ ทุกวันนี้

นิว แต่ถ้าเลือกได้ก็จะไม่กิน

พี่หนู คนญี่ปุ่น ลุงอ้อยถามเพราะคนญี่ปุ่นที่เขามากินร้านอาหารไทย เขา บอกมันเป็นอะไรเหอ เขาถามยังนี้

อ.ประสาน มันเป็นอย่างนั้นนะ คนทำมันรู้จักด้วย คนจีนเป็นคนทำ

คนถาม อายิโนะโมะโตะเหอคะ

อ.ประสาน ทำอย่างอายิโนะโมะโตะ ขายมา 40 ปีแล้วมั้ง

ลุงอ้อย หมายถึงเป็นคนที่ทำกรทดลองกับหนู แล้วหนูขนร่วง

อ.ประสาน ใช่ๆ

ลุงอ้อย แล้วก็ไปออกทีวี แล้วเลยทำให้คนกลัวผงขจรส

พี่หนู คนญี่ปุ่นเขามีการทำวิจัยของญี่ปุ่นไหมคะ

อ.ประสาน ญี่ปุ่นไม่รู้ แต่ในประเทศไทยมีคนทำ

พี่หนู ทำไมลุงอ้อยถึงถามคำถามนี้คะ

ลุงอ้อย เป็นสิ่งที่เราก็อยากจะรู้จริงๆ คือเรื่องจิต คุยแต่เรื่องจิตมา แต่อัน นี้มันกลัวมันก็เป็นเรื่องจิตนะ

พี่หนู ใช่ๆ แต่บางคนก็เซนซิทีฟมากเลยนะ

อ.ประสาน บางคนมีแพ้ แต่ไอ้แพ้นี้ เป็นเพราะแพ้เคมี สารเคมีนี้เป็นอีก

เรื่องนะ มีสารเคมีที่มีโอกาสแพ้ซะ เพราะสารเคมีคนบางคนกินไม่ได้ บางคนคนดมเฉยๆ ยังไม่ได้ บางคนแพ้แล้ว ไปเดินในศูนย์ถั่ววันตายนะ เห็นไหม ไม่เหมือนกันหรอก มันมีกรรม (หัวเราะ)

ลุงอ้อย นะ...ก็เป็นอันว่าเราจะรบกวนอาจารย์เท่านี้ละอะ 4 โมงแล้ว ให้อาจารย์พักผ่อน อันนี้ก็เป็นเรื่องจิตอย่างหนึ่งนะ วันนี้เราส่วนใหญ่เป็นเรื่องจิตนะ

อาจารย์ครับ ไม่ทราบว่าอาจารย์ได้แล้วหรือยัง ผมอยากจะให้เป็นทีระลึกของพวกเรานะอะ ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ได้ทำเก็บไว้เป็น chronology ของพุทธศาสนา

อ.ประสาน ตีๆ ยังไม่เคยได้ยิน

พี่หนู คนออกแบบนั่งอยู่ข้างๆ อาจารย์นะคะ

ลุงอ้อย ท่านประยุกต์เขียนเอาไว้เพื่อประกอบความเรื่องจาริกบุญจาริกธรรมครับ แล้วผมไปขออนุญาตท่านเอาเนื้อหามาแล้วก็มาแต่งรูปประกอบจัดรูปแบบให้เป็นการเทียบระหว่างในอินเดียและนอกอินเดีย แล้วถ้าอาจารย์อ่านแล้วอาจารย์อยากเอาไปให้ใคร

อ.ประสาน ไม่ๆๆ

ลุงอ้อย ผมมีหลายเล่มนะครับ ก็พวกเราก็

อ.ประสาน มีความสุข

ลุงอ้อย มาขอบคุณอาจารย์นะครับ

พูดพร้อมกัน ขอขอบคุณค่า ขอขอบคุณครับ

อ.ประสาน โอ๊ย สาธุๆ (หัวเราะเสียงดัง)

ลุงอ้อย เตี่ยว่าใครมีคำถามอะไร ถามเทพ (หัวเราะกันเสียงดัง)

ความรู้สึกและสิ่งที่ได้ในวันนี้

หลังอาจารย์ประสาน ต่างใจกลับ

ลุงอ้อย อาจารย์หมอบประสานก็เป็นผลจากการโหวตที่พวกเราลองเลือก ประเด็นและเลือกบุคคลที่จะถูกเชิญให้มาพูด ก็ผ่านไปแล้ว ที่สำคัญคือไม่ใช่ เรื่องว่าใครจำที่อาจารย์พูดได้ไม่ได้นะ ก็เป็นส่วนตัวนะ ไม่คิดว่าสิ่งนั้นเป็น สารระของกิจกรรมนี้ แต่สารสำคัญของกิจกรรมนี้ คือเมื่อได้แลกเปลี่ยน พูดคุยกับอาจารย์หรือได้ฟังคำถามหรือปัญหาซึ่งกันและกัน มันเกิดอะไร ใหม่ในตัวเราบ้าง ตรงนี้น่าจะเป็นประโยชน์กับกลุ่มเหมือนกัน จะเป็นไปได้ ไหม ถ้าจะลองให้แสดงความเห็นกันเลยตอนนี้ (หัวเราะกัน) หมายถึงวันนี้กับ อาจารย์ แต่ถ้าคิดว่าอยากขอเวลาไปตกผลึกก็ว่ากัน แต่อยากให้แต่ละคนได้ ลองเล่าหรือได้บอกเพื่อนด้วยว่า เราได้อะไรบ้างในวันนี้ ก็เห็นว่ามันเป็นเรื่อง ที่มีระดับลึกกระดับกว้าง และระดับที่ไม่รู้ว่ามันลึกหรือมันกว้างอยู่ (หัวเราะ)

เสียงกระซิบ มิตที่ 11

ลุงอ้อย เนื้อหาก็คงไม่สามารถสรุปได้ แต่ที่อยากให้เราแสดงความเห็นต่อ สิ่งที่เราได้รับวันนี้มันแหละ คือข้อสรุป

วันนี้เราได้อะไรบ้าง คือเราอาจจะรู้ตัวเอง แล้วลุงก็อาจจะรู้ เหมือนกันว่าได้อะไรบ้าง แน่แน่นอนว่าได้คำตอบจากมาสเตอร์คนหนึ่ง นั่นก็ถือเป็นสิ่งที่ได้ แต่ถ้าเป็นโดยรวมเลยละ ที่คนหนุ่มถามคนนี้ตอบ ประมวลแล้วเรา ได้อะไรบ้าง เหมือนผลรวมนะ วันนี้ที่เห็นได้ชัดคือเรื่องของนามธรรม เรื่อง ของจิต หรืออะไรพวกนั้นะ แต่ผลของมันหรือเรื่องราวของมัน บางคนมีพื้น บางอย่างอยู่แล้ว ทางด้านวิทยาศาสตร์บางคนก็เป็นพื้นฐานด้านไสยศาสตร์ มา (หัวเราะ) ไม่เป็นไร มันเป็นเรื่องที่ปนเปกันได้

เสียงพูด ไม่ใช่บอล เขาไม่ใช่บอลแล้ว

ลุงอ้อย เอ๊ะ บอลหายไปไหน (หัวเราะกัน) รอดมิตไปได้อยู่ไง

พี่ๆ ไม่น่าเชื่อว่ารอดได้ อยู่มุ่มมิตด้วย เลยรอดได้

ลุงอ้อย ถ้ามันเดียวจะขอโฆษณาเรื่องของกิจกรรมถ่ายรูป

Hatch-U อ้าวๆๆ

ลุงอ้อย ก็เมื่อกี้เขาบอกว่าเขาขอตกผลึกก่อนในการบอกว่าเราได้อะไรบ้าง เพราะความจริงก็เป็นเรื่องที่เราจะพูดโดยไม่ลำดับนี้ก็ยากนะ

พี่ๆ ต้องตกผลึกถึงเมื่อไหร่ แอน...ตกถึงเมื่อไหร่ที่จะได้รู้

เทพ วันนั้นผมได้อะไรบางอย่าง

ทุกคน อ่า...เอา (หัวเราะ)

ลุงอ้อย เทพตกผลึกก่อน

เทพ วันนี้อะไรอย่างหนึ่ง เหมือนเราได้มานั่งคุยกับคุณตาใจดีคนหนึ่ง เป็นจุดเชื่อมระหว่างวัยที่ต่างกันกับคนที่ผ่านอะไรหลายๆ อย่างมา นั่นคือความประทับใจในแง่หนึ่ง แต่ว่า อิม สิ่งที่ชอบคือเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการมอง reality มองความจริงที่จับต้องได้ แล้วก็เห็นตรงกันว่า เหมือนกับว่าความจริงของสิ่งที่เราเห็น ผมเรียกมันว่า procession อย่างเช่น แก้วที่เราเห็นจริงๆ อาจไม่ใช่แก้วอย่างนี้ แต่เราเห็น procession ของมัน เรารู้ด้วยอวัยวะทั้งห้า ในรูปของแก้ว แต่ว่าเราอาจทำความเข้าใจมันได้ในอีกแง่มุมหนึ่ง เหมือนกับมันเชื่อมโยงกับอย่างอื่นได้ บอกว่าเป็นแก้วเป็นการมองอย่างวิทยาศาสตร์ว่า แก้วหน้าตาเป็นแบบนี้ แต่ในทางศิลปะอาจจะบอกว่า เออมันงามซึ่งความงามอธิบายไม่ได้ด้วยนิยามทางวิทยาศาสตร์

ลุงอ้อย กว้าง ยาว อะไรอย่างนี้ใช่ไหม

เทพ แล้วผมก็ได้แนวคิดเกี่ยวกับการมองเรื่องจักรวาลใหม่อีก แล้วก็ชอบที่อาจารย์อ้อยให้มันง่ายขึ้น เวลาเราบอกว่าจักรวาลมี entropy เพิ่มขึ้น ฟังดูยุ่งยาก (ทุกคนฮือฮา) ดูซับซ้อน แต่พอว่ามันมีการวิวัฒนาการมีเป้าหมายทำให้เรามองภาพของจักรวาลได้ง่ายขึ้น ในความหมายของคนที่ไม่ต้องเรียนวิทยาศาสตร์ก็น่าจะเข้าใจได้ว่า มันมีลำดับยังไง แล้วอาจารย์ก็ยังพูดถึงเรื่องจิตนิยม การบอกว่าจักรวาลมีพลังงานมีจิตรวมกัน ก็ชอบที่จะรับฟังอะไรที่ต่างออกไปเหมือนกัน โอเคครับ

ลุงอ้อย ท่านเทพก็ได้บอกว่าตัวเองได้อะไรบ้างแล้ว จำ ได้สิทธิ์เท่ากันในการบอกว่าตัวเองได้อะไรบ้าง

พี่จ๋า ความรู้สึกแวบแรกคล้ายเทพตรงที่เหมือนได้เจอญาติผู้ใหญ่ ความรู้สึกที่เราชอบฟังชอบคุยกับผู้สูงอายุ ก็เลยรู้สึกดี แต่เรื่องเนื้อหาเนี่ยๆ ออกๆ

ลุงอ้อย ไม่เป็นไร รู้สึกเหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ อะ...บอละชะหน่อย

บอล ได้รู้ว่ามีมิติ (ทุกคนหัวเราะ) ได้ความรู้เรื่องจิต ผมไม่เชื่อว่าจะมีอะไรอย่างนี้ ผมก็ไม่รู้ว่ามันจริงหรือไม่มี ก็ยังงงๆ อยู่ ฟังแต่ก็สนุกดีครับ ได้ฟังนายแพทย์ประสาน คุณลุงเขาคุยสนุกมาก ดูเป็นมีพลังในตัวสูง อยากจะถ่ายทอดอะไรบางอย่าง ดูอยากจะให้ถามเยอะๆ เพราะอยากจะถ่ายทอดความรู้เยอะๆ

ลุงอ้อย เหมือนคนเต็มล้นเนอะ

บอล ไม่อยากเก็บ ใครอยากรู้ เขาก็อยากให้ รู้สึกดีใจที่ได้คุยด้วย

พี่แบด เราเพิ่งเข้ามาช่วงบ่าย มาถึงกึ่งๆ กำลังไปถึงดวงดาวถึงจักรวาลกันอยู่ แต่เท่าที่ฟังแล้วรู้สึกว่าพูดถึงเรื่องจิตในแนววิทยาศาสตร์ด้วย ธรรมดาเรื่องจิตเราคุยกันด้วยแนวพุทธมากกว่า ก็เหมือนอธิบายหาหลักทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายได้ ก็เลยได้เห็นอีกมุมหนึ่งขึ้นมา ช่วงเช้าเสียตายนิดหนึ่งที่ไม่ได้ฟังเรื่องบังเอิญกับโอกาสที่ว่าไม่มีเรื่องบังเอิญหรือโชคชะตามีที่มาจากทั้งนั้น สนุกดีนะ ได้เห็นน้องๆ ถามกันด้วย ได้ถาม พี่ก็ได้ตอบไปด้วย

พี่ฝ่าย ฝ่ายว่ามันเป็นความรู้ใหม่เพราะฝ่ายเป็นเด็กสังคมศาสตร์ ก็เรียนอะไรที่ไม่ใช่ออย่างนี้ เหมือนที่ลุงบอกว่ามันเป็นนามธรรม สำหรับฝ่ายรู้สึกว่าการค่อนข้างสูงนะค่ะ อาจจะยังเข้าใจยากหน่อย ต้องไปทบทวนกับสิ่งที่ตัวเองจดโน้ตไว้ แต่ก็ชอบเรื่องความบังเอิญ แต่ว่าตัวเองเชื่อว่าเรื่องบังเอิญก็คือความบังเอิญ คือ ไม่มีเหตุผลไม่มีอะไร พอมาฟังอันนี้แล้วก็ เออ เป็นอีกมุมหนึ่งที่ว่ามีที่มาที่ไป เรื่องบังเอิญอาจจะไม่ใช่เรื่องบังเอิญก็ได้ที่เราได้มาเจอคนๆหนึ่ง อะไประมาณนี้ค่ะ

พี่ต่อม หลายๆ อย่างในวันนี้ ยังไม่ปักใจเชื่อ แต่สิ่งหนึ่งที่ฟังแล้วรู้สึกว่ามีประโยชน์กับตัวเอง คือแบบว่า เหมือนเห็นมุมหนึ่งที่กว้างไปกว่าที่เคยรู้สึกได้ถึงมุมมองที่อาจจะหลุดออกไปจากตัวเองนะ ได้ฟังบางมุมที่สะท้อนกว้างไปจากนอร์มที่ตัวเองเคยรับรู้จากสังคม ขณะนี้คิดว่ามีประโยชน์กับตัวเองในด้านนี้

พีชปัทมา จริงๆ ก็มีจุดที่คล้ายกับหลายคน แบบว่าได้ฟังอะไรที่ต่างออกไป จากเดิม ทำให้เราเหมือนกับมีความรู้ที่กว้างกว้างกว่าที่เราคิดว่ากว้าง หรือว่าบางเรื่องที่ตอกย้ำความสำคัญกับเรื่องของตัวเองเคยคิดว่าสำคัญเช่นเรื่อง ความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือความเกี่ยวข้อง อะไรอย่างนี้ เป็นต้น แต่โดยรวมๆ ฟังแล้วก็ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรหลายเรื่อง ส่วนใหญ่เลยแหละ แต่บางอันก็ได้ เป็นข้อมูลแต่ยังคงเชื่อมกันไม่ค่อยได้ แต่โอเคว่าก็อาจเป็นอะไรที่ทำให้เราต้อง รู้มากกว่าเดิม สำหรับเรื่องที่ได้เป็นเรื่องที่ได้มาจากตัวของอาจารย์มากกว่า ได้เรื่องความใจกว้างซึ่งคือความกว้าง รู้สึกว่ากว้างทั้งเรื่องแบบใจ ทั้งเรื่อง ของความรู้ การรับรู้ที่แบบว่าหลังจากนี้เราควรจะกว้างให้มากๆ อย่างนี้ค่ะ

พีแอม ก็โดยรวมก็ฟังรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้างก็ประมาณอย่างที่พีชปัทมา บอก ส่วนมากก็ด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเราก็ไม่ค่อยถนัดเท่าไร ก็อาจจะต้องไป ตกผลึกอย่างที่แอนว่า

พีฝน สนุกดี เสียหาย ตอนเข้าไม่ได้มาฟัง ใจนะอยู่นี่แล้ว แต่กายมาไม่ได้ มีงานที่ต้องทำอยู่ เราก็ไม่ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวอาจารย์มาก รู้มาบ้างว่า อาจารย์เขาเป็นเรื่องของจิต วิทยาศาสตร์ พอมาฟังปุ๊บ เหมือนจะเอาตัวเอง ไปแทนในเรื่องที่อาจารย์เล่า ค่อยๆเอาตัวเองไปเชื่อมเรื่องที่อาจารย์เล่า แล้ว ค่อยๆขบหาความสัมพันธ์ของตัวเองกับเรื่องที่อาจารย์เล่าอย่างจักรวาล ทุก อย่างมีเหตุปัจจัยอย่างที่อาจารย์บอก พอฟังอาจารย์พูดแล้วเราเข้าใจเรื่อง ระบบความสัมพันธ์มากขึ้น รู้สึกว่าอาจารย์เป็นคนน่าสนใจ ถ้าเกิดเราเหมือน แบบเป็นคนที่มีความรู้ เสียหายความรู้ที่อยู่กับตัวคนเยอะขนาดนี้ จะเอาออกมา จากอาจารย์ได้อย่างไร เราารู้สึกว่า อย่างตอนเรียนวิทยาศาสตร์ตอนม.ปลาย เป็นเรื่อง เอ๊ะ! ทำไมอาจารย์สอนเราไม่รู้เรื่อง คือไม่รู้ที่เราตั้งใจเรียนพอหรือ เปล่าในระยะเวลาสั้น แต่คือมันนึกภาพไม่ออก เรื่องจักรวาล เรื่อง space อะตอมอะไรต่างๆ นานา นึกภาพไม่ออก แต่พออาจารย์หมอบเขาพูด เราก็ นึกภาพตามได้เยอะ อาจจะเป็นเรื่องของประสบการณ์

ลุงอ้อย วทบ. นะครับ วิทยาศาสตร์บัณฑิต (หัวเราะ)

พี่ฝน ไม่เห็นมีความรู้อะไรเลย

ลุงอ้อย มี มันก็ต้องมีบ้าง บับเบิ้ล

บับเบิ้ล มาทีหลัง มาถึงปุ๊บก็ถามบอว่าอาจารย์พูดหัวข้อยอะอะไรหรือ ไม่รู้จัก อาจารย์มาก่อน ก็...อ้อ อาจารย์เป็นหมอหรือ แต่ก็รู้สึกต่างไปจากหมอแบบ คือวิทยาศาสตร์ เป็นอีกด้านหนึ่งเรื่องศาสนาแล้วอาจารย์สามารถเชื่อมโยง หลักความรู้วิทยาศาสตร์ที่เรียนอยู่ ว่าเออเรื่องแบบนี้ก็อธิบายเรื่องศาสนา ได้ หรือเรื่องเทอร์โมไดนามิกส์หรือว่าควอนตัม ตอนที่นั่งเรียนไม่เคยคิดว่า มันศาสนาตรงไหน อาจมีพื้นฐานด้านนี้ก็เลยจินตนาการตามที่อาจารย์พูด ได้ แล้วมีหลายอย่างที่ตรงกับตัวเองด้วย มีหลายเรื่องที่เป็นปรัชญาซึ่งปกติ จะไม่ค่อยอ่านหนังสือปรัชญา เพราะรู้สึกว่าน่าเบื่อ เข้าใจยากย่อยยาก แต่ อาจารย์ก็ใช้หลักง่ายๆ อธิบายให้ฟังเข้าใจสนุกด้วย ได้เพื่อนๆ ได้มุมมองใหม่ จากเพื่อนจากอาจารย์ด้วยต่างๆ ไป อย่างตัวเบิ้ลเองก็ลองดูว่าทุกครั้งที่จะไป จะพกเป็นเล่มทุกครั้งแล้วก็จด แต่ก็รู้สึกว่าไม่ได้ผ่านเข้ามาในหัว คราวนี้เลย พยายามไม่จด นั่งฟังรับก่อน อันไหนที่เป็นคำคมหรือเป็นอะไรที่ฟังปุ๊บสรุป มาเป็นคำสั้นๆ พยายามนั่งฟังแล้วเก็บหลายๆ อย่าง อาจารย์พูดยาว แต่ก็ รู้สึกไม่น่าเบื่ออะ แต่ก็เห็นเพื่อนแอบหลับ ไม่อยากบอกว่าเป็นใคร (หัวเราะ)

ลุงอ้อย เขาอาจมีความสามารถพิเศษก็ได้ เพราะจิตมันไม่หลับ (หัวเราะ)

บับเบิ้ล ต่างวัยค่ะ แล้วก็ 2012 ก็ได้ ความจริงวันนี้มีหลายคำถามที่น่า สนใจน่าจะคุยต่อคิดต่อ มีหลายอันที่น่าจะคุยกันต่อไป

ลุงอ้อย ดี ก็เรื่องมันก็ใหญ่เนอะ เอ๊ะ เราห้อยกางเขน หรือห้อยอะไร

บับเบิ้ล จริงๆ มันเป็นตัวที่แต่ว่าหางมันยาว

ฐา ก็ดีใจที่มีคนไม่ค่อยรู้เรื่องเหมือนเราด้วย (หัวเราะ) คิดว่าไม่รู้เรื่องคน เดียว อาจจะแบบว่าเราไม่มีพื้นฐานเรื่องวิทยาศาสตร์เลย ตามไม่ค่อยทัน ในช่วงแรก แต่ว่าได้ในวิธีการมองของอาจารย์ อาจารย์มองทุกอย่างเป็นเรื่องเดียวกันหมดเลย ไม่แยกส่วนกัน ถ้าเกิดว่าทุกคนมองเรื่องราวแต่ละ เรื่องให้เชื่อมโยงกัน ความเห็นแก่ตัวจะน้อยลง มันก็เหยียดคนอื่นก็เหมือนเรา เพราะฉะนั้นมันไม่แปลกแยก อีกจุดหนึ่งที่ชอบคือตอนพูดกันเรื่องโลกร้อน นะคะ ที่มีสามความคิดที่ต่างกันเลย แต่ว่าอาจารย์ก็บอกว่า อันนี้ก็ถูก อัน

นี่ก็ถูก อันนี้ก็ถูก คือถ้าเป็นอย่างนี้ มันก็ไม่ต้องฆ่าฟันกันนะ ชอบตรงนี้จะ

พีเอม เป็นตัวอาจารย์เองมากกว่า เพราะพอเข้ามาปั๊บมาจะเจอจังหวะที่ ลุงอ้อยบอกว่าอาจารย์เหนื่อยแล้ว แล้วอาจารย์ก็บอกว่า ยังไม่เหนื่อย ยังอยากให้ถาม อยากบอกอีก ก่อนหน้านี้นี้ได้คุยกับพี่หิงถึงบุคลิกอาจารย์ว่า มีการประสานงานยังไง ซึ่งได้เห็นได้ยินก็คือ ดูเป็นคน ผู้ใหญ่ที่เจตดี ผู้ใหญ่ที่อยากจะทำทอดใจเอมนะรู้สึกว่ายากอยากจะทำให้เป็นมาสเตอร์ให้เด็กๆ คีย์แคมป์ แต่พอเห็นอาจารย์ปั๊บเอมก็ตัดใจได้เลยเพราะว่าก็รู้ว่าสภาพมาสเตอร์ที่ต้องดูแลเด็กเป็นยังไง

ลุงอ้อย หิงว่าไง

พี่หิง เนื้อหาสาระอย่าไปพูดถึงมันเลยเนอะ (หัวเราะ) ข้ามมันไปซะ แต่ก็อย่างที่เอมบอกว่า แพทย์ ลุงเขาโทรไปคุยกับอาจารย์แล้วอาจารย์บอกว่าขอบคุณที่เชิญอาจารย์มา เอ้ย คือแทนที่เราจะขอบคุณเขาก่อนใช้มะ แต่อาจารย์เอ่ยปากที่จะขอบคุณเราก่อน ก็รู้สึกว่ามันน่าสนใจ

นุก ก็ดีแล้ว เคยได้อ่านบทความของอาจารย์ประสาน รู้สึกน่าสนใจ พอเลิฟลือคที่ให้สัมภาษณ์การ์เดียน ตอนเดือนสาม ประมาณเดือนเจ็ดมั้ง แกก็เขียนบทความที่ต่อจากเลิฟลือคมา เคยได้ยินชื่อเสียงเรียงนามแกผ่านบทความ วันนี้ได้มาเจอตัวจริงเสียงจริง แล้วก็ได้ถามคำถามที่ค้างค้างในใจ ก็รู้สึกขอบคุณเพื่อนแอนนะครับ (หัวเราะ) ขอบคุณเพื่อนแอนและพี่ฮัลเลย์มากที่ชวนมา (หัวเราะ)

ฮัลเลย์ ติใจที่ได้มีเวลามั่งฟังอาจารย์ประสานนานๆ ก็ได้เห็นคนๆ หนึ่งทีเข้าถึงธรรมชาติ เข้าใจถึงโลกความเป็นจริงได้ โดยผ่านวิทยาศาสตร์ ผมเคยเจออาจารย์ระพี หรือว่าอาจารย์แต่ละคนก็มีวิถีทางเข้าถึงความจริงต่างกัน เหมือนกับเวลาไปเขาใหญ่ แต่ละคนก็ขึ้นเขาใหญ่ได้ต่างหาก คือ ก็เห็นตัวอย่างการเข้าถึงความจริงอย่างหนึ่ง ก็รู้สึกดีครับ

ลุงอ้อย โอเค พี่ตุลาสัญญาจร

สุเชาว์ ความจริงก็ได้สัมผัสสังคมใหม่ๆ ที่ผมไม่ค่อยได้พบมา ในเรื่องวิชาการ เรื่องวิทยากร เราไม่ค่อยได้มีกัน ดีที่เห็นน้องๆ ที่เรียนวิทยาศาสตร์นั่งหน้า คนไทยเก่งๆ หลายคนนะ กับส่วนของอาจารย์ประสานเองก็ดีครับ ฟังแล้ว รู้สึกว่าศาสนาหรือแนวคิดหรือว่าที่ฟังทางใจอะไรก็แล้วแต่สามารถอธิบาย เป็นวิทยาศาสตร์ก็ได้ ทำให้พวกเราเข้าไปง่ายขึ้น จับต้องง่าย เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ขอขอบคุณทุกท่านมากเลยครับ (หัวเราะ)

ลุงอ้อย มากี่มาตอนที่เรานั่งกันแล้วนะ จริงๆ ก็ยังไม่รู้จัก คือ ในรายละเอียด ชักหน่อย (หัวเราะ)

สุเชาว์ เอายังไงดีครับ

ลุงอ้อย แนะนำตัวชกนิดนึงครับ อาชีพอะไร

สุเชาว์ ชื่อ สุเชาว์ จริงๆ ก็มีชื่อเล่น เขาเขา (หัวเราะกัน)

ฐา ขออนุญาตนิดนึง ที่เรียกเขาเขาเขาเพราะว่า เขาชื่อสุเชาว์ นามสกุล เขาวัวชีร์ ค่ะ

ทุกคน อ้อ มิน่าล่ะ (หัวเราะ)

สุเชาว์ มันเป็นการเว้นวรรคกัน ก็เลยมีชื่อที่น่ารักๆ (หัวเราะกันใหญ่) ปัจจุบันก็เป็นพนักงานอยู่บริษัทหนึ่ง ทำเครื่องมือการแพทย์ อุปกรณ์การแพทย์ แล้วก็ของผมเอง กระตุกหัวใจเอเย่ หัดดมยาสลบ เครื่องผ่าตัด ก็ของเรานะครับ

ทุกคน ขายหมด...

สุเชาว์ ตัวผมเองก็จะดูเรื่องของรพพยาบาล เป็นกรณีทางการแพทย์ ฉกฉิน ได้ฟังความคิดเห็นของผู้ใช้ เวลาไปเจอคน เจอเลือด เจออุบัติเหตุ เรื่องศาสนาก็ช่วยได้ อุบัติเหตุก็จำเป็นจะต้องแขนหักขาหัก อารมณ์หักไป ใจตรงไหน (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย เรียกรพพยาบาลได้ใช่ไหม เรียกเขาเขา อืม อารมณ์หัก ก็เป็น ข้อมูลเบื้องต้นนะ เมื่อเราจะได้ฟังเรื่องของเครื่องมือพยาบาล (หัวเราะกัน)

สุเชาว์ คือก็ฐาเขาฟรีเซนต์ว่าลุงอ้อยน่ารักมาก ให้มาพบตัวจริง

ลุงอ้อย เหมอ ก็จริงอย่างนั้น (หัวเราะเสียงดังลั่นทั้งห้อง) จริงป่าว

สุเชาว์ จริงครับจริง

เทพ จริงจนพูดไม่ออกเลย (หัวเราะ)

สุเชาว์ ถูกเกลี้ยกล่อมมา พอเจอตัวจริง ผมน่าจะเรียกพี่อ้อย ทำไมเรียกลุงอ้อย (หัวเราะกันใหญ่)

ลุงอ้อย เขาเริ่มเหยียวยาวแล้ว เห็นไหม (หัวเราะกัน)

เทพ แต่ว่าตอนแรก สารภาพครับ ผมยังว่า เอ๊ะ ทำไมประธานมูลนิธิฯ ดูหนุ่มจิ้งเลย

ทุกคน นี่...(เสียงดังลั่น หัวเราะกันลั่น)

เกี้ยว อาจารย์เป็นคนที่ดี...

พี่ฝน ใครคะ

เกี้ยว เป็นเพื่อนแอน (หัวเราะกันใหญ่)

พี่ฝน แนะนำเพื่อนมาเข้าเครือข่ายซิงไห่เหมอ

เกี้ยว อาจารย์ดูเป็นคนมีความรู้มากๆ เพราะมีหลายประเด็นมากในการคุย ทำให้เข้าใจยาก ทำให้เรื่องมันเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาไปเรื่อยๆ ทำให้จับลึنگันได้ยากในแต่ละเรื่อง แต่อาจารย์ก็ลึنگได้ดี แต่โดยส่วนตัวก็ยังไม่ได้อะไรมากกับข้อมูลที่ได้รับในวันนี้ เนื่องจากโดยส่วนตัวก็มีความเชื่อโดยส่วนตัวอยู่แล้ว

ลุงอ้อย หมายถึงว่าเชื่อในสิ่งที่ตัวเองรู้มาก่อนหน้า

เกี้ยว ฮะ คือมีทฤษฎี มีอะไร

ลุงอ้อย สอดคล้องกันไหม หรือคนละอย่าง

เกี้ยว บ้าง สอดคล้องกันบ้าง แต่ก็มีต่างกันออกไป

ลุงอ้อย ก็ได้ฟังความต่าง

เกี้ยว ก็เหมือนกับมาฟังอาจารย์พูดว่าความคิดเห็นอื่นเป็นยังงี้บ้าง ซึ่งก็ดี

ลุงอ้อย โอเค นั่นคือประโยชน์ที่ตัวเองได้ ตกผลึกยัง

แอน ก็แค่ลองฟังความคิดเห็นอาจารย์เฉยๆ เหมือนกัน ไม่ได้เชื่อไปแล้ว บางเรื่องเขาหยิบหลายๆ เปรมมามองในเรื่องเดียวกัน ทำให้เราก็กังไม่เคลียร์

ดูเหมือนเราง หลายคนที่ง ชอบเรื่องแบบประเด็นแรกๆ ปูพื้นฐานมาว่า จักรวาลคืออะไร เกิดมาเพื่อวิวัฒนาการ ความรู้ที่เราเรียนรู้แต่ละประเภท เป็นยังไง แต่ว่าหลังๆ ก็แบบ เอาตรงๆ เลยนะ หลังๆ เริ่มรู้สึกเหมือนเป็น ลัทธิอะไรก็ไม่รู้ (หัวเราะ) รู้สึกเหมือนแบบว่า เขาเป็นคนที่แบบสามารถมีความรู้มีความเชื่อในตัวเอง แล้วก็เชื่อมทุกอย่าง แล้วสุดท้ายก็มาลง ว่าทำความดีแล้วคุณจะไม่ตายในปี 2012 (หัวเราะ) ก็เลยรู้สึกแปลกๆ ตรง นั้น นั่นแหละ แต่ว่าโดยรวมแล้วก็แตกต่าง ฟังความคิดของคนอื่น

นิว ก็ discuss กับแอนอยู่เรื่อยๆ รู้สึกว่าอาจารย์เขาเป็นคนมีความรู้เยอะมากในหลายๆ สาขา ทั้งพุทธศาสนา จิตวิทยา แล้วก็วิทยาศาสตร์ แล้วก็ รู้สึกมากในทุกสาขา แล้วก็เชื่อมโยงของเขา แต่บางอย่างไม่ตรงกับความ เข้าใจกับที่เคยคิดมา ไม่เหมือนกับที่เคยรู้มา อาจเพราะเรายังศึกษาไม่เท่า เขา หรือว่าอาจจะเพราะอะไรก็ไม่รู้ แต่ว่าบางอย่างฟังแล้วก็ไม่เข้าใจในที เดียว อาจเพราะมีส่วนที่แย้งในใจว่าใช้อย่างนั้นจริงๆ เหรอ แต่ตอนที่เขา พูดว่าสมองเรามีช่องว่างระหว่างอะตอมกับนิวเคลียสกับอิเล็กตรอนอะไร อย่างนี้ก็ยังเข้าใจได้ จบแล้วค่ะ

รับรู้
เรียนรู้
เพื่อโลก